

TRANSPARENCY
INTERNATIONAL

Sabiedriskā labuma biedrība

Delna

SABIEDRĪBA PAR ATKLĀTĪBU

Pētījums

Cik demokrātiskas ir Latvijas politiskās partijas?

Vēlēšanu sarakstu veidošana pirms 2009.gada pašvaldību vēlēšanām.

Rīga 2009

SOROSA
FONDS
LATVIJA

Pētījums tapis projekta “Cik demokrātiskas ir Latvijas politiskās partijas – vēlēšanu kandidātu izvirzīšanas kārtība un kritēriji 2009.gada pašvaldību vēlēšanās Rīgā un Jūrmalā” ietvaros. Projekts tapis ar Sorosa fonda - Latvija finansiālu atbalstu.

**norway
grants**

**eea
grants**
Iceland, Liechtenstein, Norway

Darbību atbalsta Islande, Lihtenšteina un Norvēģija EEZ finanšu mehānisma un Norvēģijas finanšu mehānisma ietvaros un Latvijas valsts ar Sabiedrības integrācijas fonda starpniecību.

Saturs

<u>I Galveno secinājumu apkopojums.....</u>	<u>5</u>
<u>II Pētījuma apraksts un metodoloģija.....</u>	<u>12</u>
2.1. Pētījuma mērķis, ietvars.....	12
2.2. Pētījuma metodoloģija.....	12
2.3. Partiju iekšējās demokrātijas pamatprincipi.....	15
<u>III Partiju vērtējums atbilstoši iekšējās demokrātijas pamatprincipiem.....</u>	<u>18</u>
3.1. Caurskatāma procedūra (institucionalizācija).....	18
3.1.1. Rezultāti Rīgā	20
3.1.2. Rezultāti Jūrmalā.....	23
3.2. Biedru iesaiste un plašs lēmumu pieņēmēju loks (iekļaušana).....	24
3.2.1. Rezultāti Rīgā.....	25
3.2.2. Rezultāti Jūrmalā.....	27
3.3. Decentralizācija – partijas vietējo nodaļu pilnvaras vēlēšanu saraksta veidošanā.....	29
3.3.1. Rezultāti Rīgā.....	30
3.3.2. Rezultāti Jūrmalā.....	31
3.4. Partiju kopējie rezultāti.....	32
<u>PIELIKUMI.....</u>	<u>34</u>
Tautas partija (TP).....	37
Jaunais laiks (JL).....	43
Tēvzemei un brīvībai/LNNK (TB/LNNK).....	50
Latvijas pirmā partija/Latvijas ceļš (LPP/LC).....	54
Sabiedrība citai politikai (SCP).....	58
Pilsoniskā savienība (PS).....	64
Latvijas Sociāldemokrātiskā strādnieku partija (LSDSP).....	68
Par cilvēka tiesībām vienotā Latvijā (PCTVL).....	71
Jaunais centrs (JC), politiskās apvienības Saskaņas centrs (SC) partija.....	75
Latvijas Zemnieku savienība (LZS).....	80
Tautas saskaņas partija (TSP).....	82

Lietotie saīsinājumi

TP – Tautas partija

JL – Jaunais laiks

TB/LNNK – Tēvzemei un brīvībai/LNNK

PS – Pilsoniskā savienība

SCP – Sabiedrība citai politikai

PCTVL – Par cilvēka tiesībām vienotā Latvijā

SC – Saskaņas centrs

JC – Jaunais centrs

LPP/LC – Latvijas pirmā partija/Latvijas ceļš

JMM – Jūrmala – mūsu mājas.

LSDSP – Latvijas sociāldemokrātiskā strādnieku partija

CVK – Centrālā vēlēšanu komisija

I Galveno secinājumu apkopojums

Veicot intervijas ar partiju biedriem, pētījuma gaitā dažkārt izskanēja viedoklis, ka jautājumi par to, kā partijas veido deputātu kandidātu sarakstus ir partiju privāta lieta vai “intīmi jautājumi”, par kuriem nepieklājas plašāk stāstīt, sabiedrībai par to nebūtu jāzina. Publiski laiku pa laikam izskan gadījumi, kad no partijām tiek izslēgti biedri, taču jautājums par to, kādēļ un kādā veidā partija ir nonākusi līdz šādam lēmumam vairākumā gadījumu ir palicis neuzdots vai arī neatbildēts. Tāpat par pierastiem ir kļuvuši tādi apzīmējumi kā “kabatas partija”, “balsošanas mašīna”, “partijas disciplīna” u.c., kas nepārprotami iezīme būtiskas problēmas partiju darbībā. Ņemot vērā arī plašāku kontekstu, proti, Latvijā ir viszemākais līdzdalības līmenis politiskajās partijās Eiropā un arī uzticība tām¹, plaša diskusija par partiju iekšējo demokrātiju ir ārkārtīgi būtiska. Svarīgi ne tikai ārējie apstākļi, kuriem ir bijusi biedru līdzdalību mazinoša ietekme, piemēram, izteikti pieaugot elektronisko mediju kā komunikācijas instrumenta ietekmei uz partiju darbību vai arī partiju finansēšanas modelim, tik pat būtiski ir analizēt pašu politisko partiju darbību, pēc kādiem principiem tās darbojas un cik atvērtas tās ir plašākai sabiedrības iesaistei.

Politiskās partijas ir ne vien līdzīgu interešu un mērķu vadītu cilvēku kopas, bet arī institūcijas, kuras iniciē normatīvos aktus, veido publisko politiku, izglīto sabiedrību par politiku, partiju ietvaros veidojas nākamā politiskā elite. Partiju iekšējai demokrātijai ir ļoti būtiska nozīme gan no procesa viedokļa – lai partiju biedri varētu līdzdarboties partijas dzīvē un audzēt kompetenci, iegūt politisko pieredzi, gan arī no rezultāta viedokļa – iekšējā demokrātija palīdz partijām precīzāk identificēt galvenās partijas elektorāta intereses, izraudzīties vēlētajiem vislabāko izvēli, ko partija var piedāvāt vēlēšanās, publiskos amatos utt. Tas, cik veiksmīgi un pēc kādiem iekšējiem principiem partijas veic minētos lomu, lielā mērā ietekmē demokrātijas kvalitāti, lēmumu pieņemšanas procedūras partijā lielā mērā atspoguļo partijas darbības metodes un principus vēlāk publiskajā politikā, tādēļ iegūtie secinājumi pētījumā var kalpot arī par pamatu plašākam vērtējumam par demokrātijas kvalitāti Latvijā.

Pētījuma kopējais secinājums ir, ka pašreizējā partiju uzbūve un darbības principi nav motivējoši plašākai sabiedrībai aktīvi līdzdarboties politiskajās partijās, necaurskatāmās lēmumu pieņemšanas, partiju vājās institucionālās uzbūves un arī zemās biedru iesaistes partijas darbībā dēļ. Gan veiktā partiju statūtu analīze, gan arī intervijas ar dažāda ranga biedriem

---

¹ Eurobarometra dati liecina, ka Latvijā neuzticēšanās līmenis politiskajām partijām ir augstākais Eiropas savienības valstu vidū. 2008.gada rudenī 91% iedzīvotāju neuzticējās politiskajām partijām un šis neuzticēšanās līmenis jau vairākus gadus saglabājas vienmērīgi augsts (2007.gadā 88%). Tuvākā sekotāja ir Polija, kuras 89% iedzīvotāju neuzticas politiskajām partijām. Salīdzinoši vairāk partijām uzticas Dānijas (54%), Nīderlandes (51%) iedzīvotāji, taču ES 27 valstu vidū uzticības līmenis politiskajām partijām svārstās ap 20% [*Eurobarometer 70, 2008.gada rudens. Nacionālais ziņojums par Latviju. 56. lpp. [http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb70/eb70_en.htm]*]; Latvijā līdzdalība politiskajās partijās ir viena no zemākajām Eiropā. Pēc dažādiem datiem Latvijā līdzdalība politiskajās partijās svārstās no 1.5% - līdz aptuveni 0.9% iedzīvotāju, kamēr vidējais rādītājs Eiropā ir 5% [*Mair P., Biezen I. Party Membership in Twenty European Democracies, 1980 – 2000. Party Politics, Vol.7. No.1. 2001., p.9.*]. Biedru līdzdalība Latvijas partijās ir apkopota tabulā šī pētījuma pielikumā.

partijās Jūrmalā un Rīgā ļāva arī identificēt virkni problēmjautājumu, 10 būtiskākie problēmjautājumi ir aprakstīti detalizētāk.

1) Partijas ir vāji institucionalizētas un darbojas kā neformālas interešu grupas.

Analizējot partiju darbību regulējošos normatīvos aktus, tajā skaitā arī statūtus, secināms, ka partijās ir vāji reglamentēta kārtība, kā partijas organizē iekšējo lēmumu pieņemšanu, jo īpaši jautājumā par vēlēšanu sarakstu veidošanu. Detalizācijas pakāpe partiju statūtos variē no tā, ka statūtos tiek vien noteikts, ka partijas biedriem ir tiesības piedalīties partijas lēmumu pieņemšanā, neizdalot atsevišķi deputātu kandidātu saraksta veidošanu (LSDSP) vai lemt par partijas deputātu kandidātu sarakstu, nenorādot precīzākus mehānismus, kā to var izdarīt, līdz tam, ka statūti definē ne vien procedūru, bet arī jau konkrētus kritērijus, kādiem jāatbilst partiju biedriem iekļūšanai partijas sarakstā (PCTVL). Taču jānorāda, ka vairākums partiju šajā ziņā atrodas šajā amplitūdā pa vidu.

Arī tajos gadījumos, kur partiju statūti nosaka, ka kārtību, kādā izvirzāmi vēlēšanu kandidāti partijā, nosaka partijas valde, izstrādājot tam nolikumu, praksē tas vai nu netiek ievērots (PS) vai arī šādā nolikumā noteiktais atšķiras no tā vai neietver būtiskus aspektus, kādu procedūru pēc tam partija īsteno saraksta galīgā izveidošanā (LPP/LC).

Neformāla vēlēšanu sarakstu veidošanas procedūra ir necaurskatāma un arī rada augstu risku, ka partiju līderiem un vietējo nodaļu vadītājiem ir neproporcionāli liela ietekme uz deputātu kandidātu izvirzīšanu un ir apgrūtināta biedru līdzdalība, jo biedriem vienkārši nav zināms un saprotams, kā partijā top vēlēšanu saraksts. Īpaši izplatīta neformāla lēmumu pieņemšanas kārtība ir partiju Jūrmalas nodaļās, kur nodaļu pārstāvji intervijās atzina, ka lēmumi notiek savstarpēji vienojoties, tajā skaitā arī par kandidātu sarakstu. Tas vienlaikus rada risku, ka savstarpējā vienošanās var notikt ļoti šaurā lokā, nesaskaņojot to ar partiju biedriem, piemēram TP gadījumā nodaļas biedram un nodaļas valdes loceklim bija atšķirīgs stāstījums par to, kā TP veido Jūrmalas vēlēšanu sarakstu. Tādēļ partijām būtu jādomā par vispārēju standartu definēšanu, lai gan partiju biedriem, gan sabiedrībai būtu saprotams, kādā veidā un kādā laikā partija veido vēlēšanu sarakstu, kas piedalās lēmuma pieņemšanā un kādā veidā partijas biedri var tajā piedalīties.

Jānorāda, ka partijas ir vāji organizētas, ja tās vērtē arī šaurākā institucionalizācijas nozīmē – partiju nodaļas ārpus Rīgas ir vāji nodrošinātas, nodaļām nav pastāvīgu tikšanās telpu, sakaru līdzekļu, vāja partijas biedru savstarpējā komunikācija. Piemēram, veicot intervijas ar nacionālo partiju Jūrmalas nodaļu biedriem atklājās, ka lielai daļai no šīm partijām Jūrmalā nemaz nav biroja, kur biedriem pulcēties. JL, TP partiju biedri tiekas vai nu kāda no biedru darba vietām, vai arī kādā publiskā kafejnīcā. Pozitīvs piemērs šajā ziņā ir SCP, kurai Jūrmalā ir savs birojs, tajā regulāri dežūrē kāds no partijas pārstāvjiem. Savukārt pētījuma ietvaros sazinoties ar PCTVL vai SC centrālo biroju, nākas secināt, ka vienā no partijām nav pat faksa aparāta, partiju birojos darbinieki nevar atbildēt uz vienkāršiem, praktiskiem jautājumiem (piemēram, kāda ir biroja e-pasta adrese, vai arī kur var iepazīties ar partijas statūtiem) un parasti lūdz vērsties pie kolēģiem Saeimas frakcijā, SC gadījumā arī RD frakcijā, kas vienīgie spēj atbildēt uz dažāda veida jautājumiem ir partiju deputāti, viņu

palīgi. Šie piemēri ilustrē partiju organizatorisko vājumu, kas arī var būt par zināmu šķērslī, lai partija varētu pilnvērtīgi darboties.

2) Partijām ir īss aktīvo biedru “ soliņš”, biedri nav gatavi kandidēt vēlēšanās.

Intervijās vairums no partiju biedriem atzina, ka partijai ir problemātiski aizpildīt vēlēšanu sarakstu. Jūrmalas vēlēšanu sarakstā ir 18 vietas, Rīgā tās ir 63 deputātu kandidātu vietas. Vairāk uz to norādīja Jūrmalas nodaļas, taču šī problēma pastāv arī Rīgā. Neskatoties uz to, ka lielākajai daļai no partijām Rīgā ir koncentrējusies lielāka daļa biedru, izņemot LPP/LC un TP, pārējās partijas atzina, ka problēma ar pilna vēlēšanu saraksta sagatavošanu pastāv. Partiju biedri ir vai nu ilgi jāpierunā kandidēšanai vai arī viņi piekrīt palīdzēt partijai “aizpildīt” sarakstu, vienlaikus nevēloties, ka tiek ievēlēti. Tikai viena no partijām intervijā atzina, ka apzināti nepieņūlējās aizpildīt vēlēšanu sarakstu šādā veidā, jo tam nesaredz jēgu, zinot partijas reālās ievēlēšanas iespējas Rīgas domē. Dažas no partijām Jūrmalas vēlēšanās sarakstā aicināja piedalīties arī citu profesionālo vai cita rakstura nevalstisko organizāciju pārstāvjus. PCTVL bija viena no tādām, kur šo organizāciju pārstāvji veidoja pusi no partijas vēlēšanu kandidātu saraksta, kas tika pamatots ar to, ka vietējā nodaļā ir visai ierobežots kandidātu loks, jo liela partijas biedru daļa neatbilst likumā noteiktajiem kritērijiem, (Latvijas pilsonība), kas ļautu kandidēt vēlēšanās.

3) Partijas biedru vidū nepastāv konkurence par iekļūšanu vēlēšanu sarakstā.

Ņemot vērā to, ka partijām ir īss kandidēt gribošu biedru soliņš, partiju līderi nereti meklē jau atpazīstamas personas ārpus partijas, kuras tādējādi varētu palielināt partijas atpazīstamību un ievēljamību. Vienlaikus starp esošajiem partiju biedriem nepastāv nekāda konkurence iekļūšanai partijas vēlēšanu listē, vairākumā gadījumu sarakstā iekļūst visi, kas ir izteikuši vēlmi kandidēt. Tas rada cēloni zemajam biedru politiskās kompetences līmenim partijās, ko dažās no intervijām atzina arī partiju līderi. Partijas biedram nav nepieciešams iepriekš gūt noteiktu pieredzi partijas darbībā vai arī sasniegt noteiktu kompetences līmeni, kas nepieciešams amatam, uz kuru biedrs kandidē, jo konkurences trūkums partijā nodrošina, ka šim pretendētājam būs viegli iekļūt partijas vēlēšanu sarakstā arī bez šīm īpašībām. **Iekšējas konkurences trūkums partijās lielā mērā nosaka tālāku kompetences un profesionālisma trūkumu politikas veidošanas procesā.** Vienā no intervijām partijas pārstāvis atzina, ka partija turpmāk drīzāk iesniegs īsāku sarakstu, lai tādējādi stimulētu biedru savstarpējo konkurenci par iekļūšanu sarakstā un tādējādi motivētu biedrus būt aktīviem arī partijas priekšvēlēšanu pasākumos.

4) Partiju kandidātu vērtēšanā trūkst sistemātiskuma un partiju atbildības.

Divas iepriekš minētās problēmas rada arī tālākas sekas attiecībā uz partiju kandidātu saraksta kvalitāti, proti, ja partijā ir vāja konkurence biedru vidū, nepastāv arī īpaša kandidātu vērtēšana, vai šie pretendenti ir piemēroti deputāta amatam. No visām pētījumā iekļautajām 11 partijām tikai 5 (un tikai šo partiju Rīgas vēlēšanu sarakstu veidošanā) – JL, PS, SCP, PCTVL, LSDSP ir noteikti kandidātu vērtēšanas kritēriji. Pārējo partiju pārstāvji atzina, ka šādi kritēriji partijā nav noteikti, intervijas laikā biedri formulēja aptuvenos kritērijus, kas viņuprāt ir svarīgi (kritēriju apkopojumu skatiet 9. attēlā).

Starp nosauktajiem kandidātu vērtēšanas kritērijiem dominēja trīs: kandidātu atpazīstamība, lojalitāte partijai un laba reputācija. Dažos gadījumos intervijas atstāja iespaidu, ka slikta reputācija tika novērtēta kā risks partijas negatīvai publicitātei, nevis partijas ētikas normu pārkāpums vai drauds politiskajai partijai savu mērķu sasniegšanā. Vienlaikus nav skaidrs, kas tiek saprasts ar lojalitāti partijai vai kandidātu reputāciju. Piemēram, labu reputāciju kā kritēriju minēja virkne partiju, kuras savos vēlēšanu sarakstos iekļāva kandidātus, kuri šiem kritērijiem varētu neatbilst (TB/LNNK, JL, LPP/LC, PS, SCP, LSDSP, PCTVL, JMM). *Sabiedrība par atklātību - Delna* pirms 2009.gada pašvaldību vēlēšanām definēja korupcijas kritērijus, kādiem kandidātiem nevajadzētu piemist, piemēram, kandidāts nonācis interešu konfliktā, kandidāts ir ar apšaubāmu reputāciju saistībā ar iespējamu neētisku rīcību vai iesaisti koruptīvās darbībās u.c. Taču arī partijās, kuras definēja labu reputāciju kā vienu no priekšnoteikumiem deputāta kandidātam, sarakstos bija iekļāvušas personas, kuras atbilst kādam no šiem vai pat vairākiem kritērijiem. Partiju kandidātu datu bāze vēl joprojām ir pieejama Delnas mājas lapā www.delna.lv/lat/velesanas-2009).

Trīs no partijām - JL, TB/LNNK, LPP/LC- Rīgas kandidātiem ir izvirzījušas obligātu nosacījumu, ka par vēlēšanu kandidātu var kļūt **tikai partijas biedrs**, šāda prasība netiek izvirzīta partijas pašvaldību vēlēšanu sarakstiem citur Latvijā.

5) Partiju vēlēšanu sarakstu veidošanā iesaistīts šaurs personu loks.

Lai arī pašvaldību vēlēšanu saraksta veidošanas principi varētu būtiski atšķirties no tā, kā saraksti tiek veidoti Saeimas vēlēšanās, kur var iepriekš paredzēt izteikti centralizētu lēmumu pieņemšanu, tomēr arī pašvaldību vēlēšanu sarakstu veidošanā, vismaz Rīgā un Jūrmalā - ir iesaistīts visai šaurs lēmumu pieņēmēju loks. Visās no pētījumā ietvertajām nacionālajām partijām formāli ir daudzpakāpju sarakstu veidošana, kad sākotnēji darbs norit vietējās nodaļās (vairākumā gadījumu nodaļu valdēs) un tālāk tiek nodots partiju centrālām valdēm. Dažkārt partijās ir vēl arī trešais posms, kad saraksts nonāk partijas domes vai konferences dienas kārtībā.

Neskatoties uz to, vairāki intervētie ir norādījuši, ka sarakstu veidošanā liela nozīme ir partiju nodaļu vadītājiem un nodaļu valdei, tādēļ biedri, kuri vēlas vēlēšanu sarakstā iegūt labu pozīciju, parasti tiecas tikt ievēlēti partijas nodaļas valdē, jo caur šo institūciju ir iespējams ietekmēt saraksta veidolu. Tāpat intervijās tika minēts, ka iekļūšanai labā vietā vēlēšanu sarakstā liela nozīme ir arī labiem sakariem ar partijas vadību, nodaļas valdi. Tādējādi, pat ja partijā formāli ir noteikta procedūra, ka saraksti tiek apspriesti arī nodaļas biedru kopsapulcē, parasti kopsapulces biedri jau skata nodaļas valdes sagatavotu kandidātu sarakstu, kur lielākā kandidātu sijāšana jau ir notikusi daudz šaurākā personu lokā.

Līdzīgi ir arī gadījumos, kad partijas izveido īpašas vēlēšanu grupas, kas strādā pie saraksta veidošanas, kurās darbojas 2-6 personas, pārsvarā partijas centrālās valdes un nodaļas valdes līderi, dažkārt piesaistot arī partijas domes pārstāvjus. Piemēram TB/LNNK gadījumā vēlēšanu sarakstu Rīgā veidoja 5 personas un sagatavoto sarakstu formāli apstiprina partiju biedri kongresā. JL

gadījumā vēlēšanu darba grupas izstrādātais kandidātu saraksts netika apstiprināts plašākā biedru lokā. Pozitīvs piemērs ir PS, kur ranžēšanas komisijas sagatavotais kandidātu saraksts ar plašākām diskusijām tiek apspriests nodaļas biedru kopsapulcē.

Īpaši pieminams ir LPP/LC gadījums, kur biedru ranžējumu sarakstā, kā arī biedru atlasī lielā mērā veic viens pats nodaļas vadītājs, pēc tam to apspriežot ar partijas centrālo valdi.

6) Zema partiju biedru iesaiste lēmumā par partijas vēlēšanu sarakstu.

Pētījumā iekļautās partijas attiecībā uz biedru iesaisti lēmumā par partijas kandidātu sarakstu varētu sadalīt vairākās grupās: 1) tādas partijas, kurās saraksts tiek apstiprināts biedru kopsapulcē, apspriežot katru no kandidātiem (PS, PCTVL); 2) tādas, kurās formāli šāda kārtība ir paredzēta, taču arī apspriešana izpaužas vairāk kā apstiprināšana nevis reāla apspriešana (LPP/LC, TB/LNNK, LSDSP, LZS); 3) tādas kurās pēc saraksta apspriešanas biedru sapulcē, tajā tiek veiktas/var tikt veiktas būtiskas izmaiņas, kas netiek saskaņotas ar biedriem (LPP/LC, TP); un 4) tādas partijas, kurās biedru plašāka apspriešanās par kandidātu sarakstu nenotiek vispār (JC).

Kopumā jānorāda, ka intervijās izkristalizējās divas problēmas. No vienas puses, partiju biedri lēmumu pieņemšanā iesaistīti drīzāk formāli, nevis lai diskusiju rezultātā pieņemtu partijas vienotu lēmumu. Taču no otras puses, partiju biedri ir ļoti pasīvi un sagaida, ka partiju vadītāji un līderi pieņems lēmumu biedru vietā un biedri dažkārt nemaz netiecas pēc lielākas iesaistes lēmumu pieņemšanā partijā.

Jānorāda, ka partijās, kur izteiktāka partijas līderu dominance lēmumu pieņemšanā, sarakstu apspriešanai biedru kopsapulcē, ja tajā biedriem nav iespēja savu viedokli paust aizklātā balsojumā, nav īpašas nozīmes, jo biedri ne vienmēr būs gatavi atklāti paust viedokli par kādu no sarakstā iekļautajiem kandidātiem, jo īpaši saraksta līderiem un izvēlēties klusēt. Piemēram, LPP/LC viens no saraksta līderiem Rīgā atzina, ka biedriem kopsapulcē tika vaicāts, vai ir kādi iebildumi par saraksta līderi vai kādu no kandidātiem, lai to kopsapulcē atklāti pasaka. Šādu iebildumu neesot bijis. Pieļaujot, ka biedriem šajā gadījumā nebija iebildumu, taču ja tādi būtu, šādā veidā ir daudz sarežģītāk viedokli paust, nekā tas būtu gadījumā, ja lēmums par kandidātu iekļaušanu tiktu pieņemts aizklāti balsojot.

7) Partijās darbojas nerakstīts likums līderus neapspriet.

Kopumā intervijās atklājās, ka visnecaurskatāmākā ir tieši partijas vēlēšanu līderu izvēle. Partijas biedru vidū valda attieksme, ka par līderi nediskutē un tas ir partijas centrālās valdes lēmums. Izņēmums šajā gadījumā ir JL, kur daži no biedriem pat publiski ir kritizējuši veidu, kā partija izvēlējās Rīgas vēlēšanu saraksta līderi, jo partijas biedru domas dalījās, taču biedri netika uzklausi. Pārējos gadījumos partiju biedri intervijās bija vai nu ļoti pārsteigti par lūgumu pastāstīt, kā tiek izvirzīts saraksta līderis (un no procesa viedokļa par to daudz nezināja stāstīt), vai arī uztvēra to kā partijas centrālās valdes leģitīmu lēmumu.

8) Novēlota vēlēšanu sarakstu veidošana, kas apgrūtina biedru iesaisti tā apspriešanā.

Novēlota kandidātu sarakstu veidošana ir viens no būtiskiem šķēršļiem biedru iesaistei. Pat ja biedri vēlētos iesaistīties saraksta apspriešanā, viņiem ir visai ierobežotas iespējas to izdarīt, jo saraksta apstiprināšana notiek īsi pirms tā iesniegšanas Centrālajā vēlēšanu komisijā. Lielākā daļa interviju notika aptuveni 2-3 nedēļas pirms oficiālās sarakstu iesniegšanas CVK, taču vairākumā gadījumu intervētie pārstāvji, kuri pārsvarā paši bija iesaistīti saraksta veidošanā, atturējās nosaukt kādus kandidātus, sarakstu līderus, sakot, ka tos atklās, tad kad būs noslēdzies darbs pie saraksta veidošanas, tādējādi izvairoties arī no kandidātu apspriešanas sabiedrībā. Tādēļ partiju galīgo sarakstu apspriešanai un diskusijām ir atvēlēts ļoti īss laiks un tas neveicina biedru iesaistīšanos ar savu viedokli par kandidātiem, ne tikai laika trūkuma, bet arī psiholoģisku šķēršļu (nevēlēšanās izraisīt liekas raizes pēdējā brīdī pirms saraksta iesniegšanas) dēļ.

9) Klusā ziedotāju, turīgo biedru ietekme partiju kandidātu sarakstu veidošanā.

Apzinoties, ka partiju pārstāvji nebūs gatavi par šādu jautājumu daudz stāstīt, tas tomēr tika saglabāts partiju biedriem uzdodamo jautājumu sarakstā, lai gūtu iespaidu par to, kā partijas šādu jautājumu uztver. Kopumā vairākums no intervētajiem atzina, ka šāda ietekme nepastāv, tomēr intervijās, kur biedri bija ar kritiskāku viedokli par partijas iekšējo pārvaldi, tika atzīts, ka šāda ietekme pastāv (gan Rīgā, gan Jūrmalā). Netiešā veidā uz to norādīja TB/LNNK, JC, JL pārstāvji, taču kopumā radās iespaids, ka tas ir partijām neērts jautājums un citi intervētie izvēlējās atbildēt, ka par to neko nezina, vai arī sakot, ka ziedotāji neietekmē un neatbalsta konkrētus kandidātus, bet gan partijas dalību vēlēšanās kopumā.

10) Rīga ir īpašā statusā salīdzinot ar partijas nodaļām ārpus tās.

Ņemot vērā to, ka partiju cīņa par varu galvaspilsētā bieži vien tiek salīdzināta kā “mazā parlamenta” vēlēšanas un partiju likmes vēlēšanās Rīgā ir ievērojami augstākas, tas izpaužas arī vēlēšanu sarakstu veidošanā. Rīgas vēlēšanu saraksta veidošana notiek ar lielu partijas centrālās vadības un vēlēšanu kampaņas organizētāju iesaisti, kandidātiem tiek izvirzītas stingrākas prasības (piemēram, biedra statuss), nekā Jūrmalā. Rīgas vēlēšanu sarakstu veidošanā salīdzinājumā ar situāciju Jūrmalā, ir vērojama zināma institucionalizācijas pakāpe, kas lielā mērā saistīta gan ar to, ka partijām parasti Rīgā ir pieejami plašāki cilvēkresursi, profesionālā kompetence attiecībā uz vēlēšanu stratēģijas jautājumiem, finanšu resursi un Rīgā atrodas arī partijas centrālais birojs, citi praktiski nodrošinājumi utt. Šajā ziņā partiju centrālajai vadībai būtu vairāk jādomā, kā ar šādu

atbalstu nodrošināt vietējās nodaļas pašvaldībās, lai tām būtu nodrošināti vismaz elementārie darbībai nepieciešamie resursi, tik pat lielā mērā arī stratēģiskais atbalsts, aicinot nodaļas diskutēt par prasībām deputātu kandidātiem, saraksta veidošanas principiem, kampaņas taktiku utt.

II Pētījuma apraksts un metodoloģija

2.1. Pētījuma mērķis, ietvars

Pētījums veikts plašāka projekta ietvaros, kura vispārējais mērķis bija veicināt politisko partiju iekšējo demokrātiju, biedru iesaisti un partiju atbildīgumu vēlēšanu kandidātu izvirzīšanā. Projekts *“Cik demokrātiskas ir Latvijas politiskās partijas – vēlēšanu kandidātu izvirzīšanas kārtība un kritēriji 2009.gada pašvaldību vēlēšanās Rīgā un Jūrmalā”* tika īstenots divās daļās, no kurām viena bija saistīta ar padziļinātu izpēti par vēlēšanu sarakstu veidošanu pirms pašvaldību vēlēšanām. Savukārt otra projekta daļa bija deputātu kandidātu datu bāzes sagatavošana. Datu bāze ir apskatāma *Sabiedrības par atklātību - Delna* mājas lapā www.delna.lv/lat/velesanas-2009.

Šis pētījums ir veikts ar mērķi noskaidrot lielāko politisko partiju praksi deputātu kandidātu sarakstu veidošanā, analizējot partiju biedru iesaisti šajā procesā. Pētījumā tika analizēti partiju darbību regulējošie normatīvie akti, partiju statūti. Lai noskaidrotu praksi vēlēšanu sarakstu veidošanā, tika veiktas standartizētas intervijas ar partiju pārstāvjiem.

Pētījumā ietvertas lielākās politiskās partijas, kas kandidēja **Rīgas** un **Jūrmalas** pašvaldību vēlēšanās. Šīs pašvaldības tika izraudzītas divu iemeslu dēļ. Pirmais iemesls - abās pašvaldībās vēlēšanu likmes, salīdzinot ar citām pašvaldībām, ir augstākas, šajās pašvaldībās pieejamo ekonomisko resursu un koncentrēto biznesa interešu dēļ. Politiskās varas iegūšana ļauj partijām būtiski ietekmēt uzņēmējdarbības vidi šajās pašvaldībās. Rīgas pašvaldību vēlēšanas nereti tiek dēvētas par “mazo parlamentu”, jo partiju likmes iekļūšanai Rīgas domē ir ļoti augstas. Līdzīgi ir arī ar Jūrmalas pašvaldību, kurā arī ir koncentrētas biznesa intereses, kuru īstenošana lielā mērā atkarīga no politiskiem lēmumiem, piemēram, nekustamo īpašumu pārvaldības, būvniecības jomā. Otrais iemesls saistīts ar jau minētajiem paaugstinātiem korupcijas riskiem šajās pašvaldībās un līdzšinējo pieredzi. Pēc pagājušajām pašvaldību vēlēšanām abās pašvaldībās ir piedzīvoti liela apjoma korupcijas skandāli, tā sauktā “Jūrmalgeita” jeb Jūrmalas mēra kukuļošanas lieta, kā arī vairāki korupcijas skandāli Rīgas pašvaldībā.

2.2. Pētījuma metodoloģija

Pētījumā gūtie secinājumi balstīti uz partiju darbību reglamentējošo normatīvo aktu un statūtu analīzi, kā arī veiktajām standartizētajām intervijām ar politisko partiju pārstāvjiem Rīgā un Jūrmalā. Kopā tika veiktas **30 intervijas** ar politisko partiju pārstāvjiem, gan partijas valdes, gan vietējo nodaļu līderiem, ierindas biedriem. Vairākumā gadījumu intervijas tika veiktas īsi pirms partijas apstiprinātos sarakstus iesniedza Centrālajai vēlēšanu komisijai.

Pētījumā iekļautas lielākās politiskās partijas abās pašvaldībās. Rīgā intervijas veiktas ar TP, JL,

TB/LNNK, JC, PCTVL, PS, SCP, LZS, LSDSP pārstāvjiem. Jūrmalā tika veiktas intervijas ar šo pašu partiju pārstāvjiem, kā arī vietēja mēroga partijām “Jūrmala – mūsu mājas” un “Tev, Jūrmala” pārstāvjiem. Jānorāda, ka pēdējā no minētajām partijām šajā pētījumā netika iekļauta, jo jaunizveidotās partijas līderis, ar kuru notika intervija, līdz vēlēšanām šo partiju pameta.

Intervijās tika uzdoti 6 pamatjautājumi:

1. *Kurš var izvirzīt deputāta kandidātus vēlēšanās?* Vai politiskajā partijā ir noteikta kandidātu nominēšanas kārtība? Vai tiesības izvirzīt kandidātus ir noteiktām partiju pārvaldes institūcijām (valdei, priekšsēdētājam utt.) vai arī potenciālie kandidāti paši piesaka savu gatavību kandidēt? Vai kandidēšanai ir izvirzīti papildu nosacījumi, piemēram, biedru rekomendācijas?

2. *Kādas prasības noteiktas personai, lai varētu kandidēt?* Vai partija ir noteikusi prasības personai, lai varētu pretendēt uz iekļaušanu vēlēšanu sarakstā, piemēram, prasība būt partijas biedram, prasība pēc izglītības /noteiktas profesionālās pieredzes utt.

3. *Kurš lemj par deputāta kandidāta iekļaušanu sarakstā?* Vai tā ir partijas / partijas vietējās nodaļas biedru kopsapulce, partijas / vietējās nodaļas valdes lēmums vai arī tiek veidotas speciāla institūcija partijas ietvaros, kura nodarbojas ar šiem jautājumiem.

4. *Kādā veidā notiek lemšana par kandidātiem sarakstā?* Vai lemšana par kandidātiem notiek savstarpēji vienojoties, balsojot vai citādā veidā.

5. *Kurš lemj par deputātu kandidātu sarindošanu sarakstā?* Ņemot vērā to, ka Latvijā vēlēšanu saraksti ir atvērti, vēlētāji var atsevišķi novērtēt sarakstos iekļautās personas, tās izsvītrojot vai arī atbalstot īpaši. Tomēr augstāka iespējamība tikt ievēlētiem ir saraksta pirmajiem kandidātiem, tādēļ būtiska ir arī kandidātu secība vēlēšanu sarakstā.

6. *Kurš pieņem gala lēmumu par kandidātu sarakstu?* Vai tā ir vietējā partijas nodaļa, vai tā ir partijas centrālā valde, ar/bez tiesībām grozīt sarakstu. Vai tā ir biedru kopsapulce. Kāda ir biedru iesaiste lēmuma pieņemšanā par kandidātu sarakstu utt.

Tāpat tika uzdota arī virkne papildinošu jautājumu atbilstoši konkrētai situācijai.

Piezīmes pie pētījuma

Nozīmīgāko pētījumu daļu veido analīze, kas balstīta uz intervijās ar politisko partiju pārstāvjiem iegūtajiem datiem un viedokļiem, tādēļ pētījuma rezultātus varēja ietekmēt vairāki apstākļi. Pirmām kārtām, intervijās vairāku partiju pārstāvji atklāti atzina, ka nevēlas detalizēti atklāt visu vēlēšanu kandidātu sarakstu veidošanas procedūru, jo tas varētu kaitēt partijas reputācijai šī pētījuma publicēšanas gadījumā.

Otrām kārtām, jāņem vērā, ka partiju pārstāvji kopumā ir mazāk gatavi atklāti stāstīt par deputātu kandidātu sarakstu veidošanu un partijas iekšējām procedūrām *Sabiedrības par atklātību - Delna* pārstāvjiem, dažos gadījumos izklāstot vēlamību, nevis patieso praksi partijā. Akadēmiska pētījuma rezultātā, iespējams, varētu panākt lielāku partiju atklātību, atbildot uz jautājumiem par partiju iekšējām procedūrām.

Treškārt, pētījumā intervijas tika veiktas ar partiju nodaļu līderiem, augstām partiju amatpersonām partijā/vietējā nodaļā, tādējādi salīdzinoši mazāk pētījumā pārstāvēts partiju ierindas biedru viedoklis, jo biedri ir salīdzinoši grūtāk sasniedzami. Turklāt, pētījuma ietvaros sarunātu interviju nepamatojot atteica sniegt Tautas partijas pārstāvis Rīgā, tāpat atklāti par Rīgas vēlēšanu saraksta veidošanu nebija gatavi runāt **trīs Tautas saskaņas partijas pārstāvji Rīgā, kuri atteica intervijas, uzskatot, ka par šiem jautājumiem sabiedrībai nebūtu jāzina.**

Ievērojot atrunu intervijās, pētījumā nav atklāti intervēto personu vārdi, tikai norādīta intervēto personu saistība ar partiju.

2.3. Partiju iekšējās demokrātijas pamatprincipi

Patieso biedru iesaisti partijas darbībā un biedru viedokļa uzklaušāšanu un arī iespējas ietekmēt partijas darbību vislabāk var novērtēt brīdī, kad partijas izraugās savus līderus, definē partijas pozīciju un programmu, kā arī izraugās partijas kandidātus vēlēšanās. Šajā pētījumā galvenā uzmanība veltīta tieši kandidātu izvirzīšanas kārtībai un tam, kādas prasības partijas izvirza kandidātiem iekļūšanai partijas vēlēšanu sarakstā.

Ņemot vērā to, ka partiju darbību regulē ne vien tās iekšējās tradīcijas un normas, bet arī virkne ārēju apstākļu (partiju un vēlēšanu sistēma, sociālās normas, normatīvie akti, utt, partiju iekšējās demokrātijas jēdzienu ir sarežģīti definēt, taču var identificēt vairākus iekšējās demokrātijas pamatprincipus²:

- 1) **institucionalizācija** - proti, partijām ir jābūt noteiktām skaidrām lēmumu pieņemšanas un apspriešanas procedūrām, kas var būt aprakstītas partijas statūtos, kādā atsevišķā dokumentā. Absolūti neformāla vai izplūdusi lēmumu pieņemšanas procedūra var radīt jucekli un neskaidrību biedru vidū vai pat patronāžu un savas ietekmes uztiēšanu. Neformālas un neskaidras procedūras rada arī labvēlīgu augsni dažādiem konfliktiem partijā.
- 2) **Decentralizācija** – partijām lēmumu pieņemšanā ir jāiesaista partijas vietējās un reģionālās nodaļas, piešķirot tām noteiktas pilnvaras un rīcības brīvību. Decentralizētāka sistēma veicina biedru iesaistīšanos nodaļas darbā, kas nozīmē, ka biedri aktīvāk vērtē ne vien partijas, bet arī partijas attiecīgās nodaļas līderu rīcību, tādējādi panākot lielāku nodaļas vadības atskaitīšanos biedriem, nekā tas būtu gadījumos, ja vara koncentrēta dažu cilvēku rokās. Partiju vietējām organizācijām ir ļoti nozīmīga loma, jo tās vislabāk var novērtēt politisko noskaņojumu savās pašvaldībās, palīdzot nodot svarīgākos partiju vēstījumus elektorātam, piesaistot partiju aktīvistus un arī naudas līdzekļus. Būtiskākais arguments par labu decentralizētai sistēmai ir apsvērumi, ka vietējo nodaļu biedri vislabāk izprot vietējos apstākļus un tādējādi arī zina, kuri no partijas kandidātiem varētu būt vispiemērotākie vēlētam amatam gan pašā partijas nodaļā, gan vēlēta amatā, piemēram, pašvaldības domē.

Pastāv dažādi modeļi, kā partijas ir veidojušas lēmumu pieņemšanas kārtību – izteikti decentralizēti, kad piemēram, kandidātu saraksti tiek veidoti tikai partijas vietējās nodaļās bez partijas centrālās valdes iejaukšanās, vai arī izteikti centralizēti, kad sarakstu izveido partijas centrālā valde vai pat partijas vadītājs, bez izvērstām diskusijām biedru vidū. Lēmumu pieņemšana vietējās nodaļās ir daudz iekļaujošāks modelis, taču tas ne vienmēr

---

² Vairāk var lasīt: Ashiagbor S. Political Parties and Democracy in Theoretical and Practical Perspectives. Selecting Candidates for Legislative Office. National Democratic Institute, 2008; Scarrow S. Political Parties and Democracy in Theoretical and Practical Perspectives. Implementing Intra-party Democracy, National Democratic Institute, 2005.

nozīmē, ka tādējādi tiek nodrošināta plašāka biedru iesaiste. Piemēram, var būt gadījumi, kad partijas vietējā nodaļā lēmumus pieņem tikai daži nodaļas valdes locekļi vai nodaļas vadītājs un biedri vispār netiek iesaistīti.

Ar decentralizācijas jautājumiem parasti tiek minēti vairāki riski, kuri būtu jāņem vērā. Piemēram, pārāk decentralizētā sistēmā var rasties grūtības līdzsvarot partijas interesi iegūt lielāku pārstāvniecību/uzvaru vēlēšanās un partijas iekšējo saliedētību. Piemēram, nodaļas var izvirzīt kandidātus, kuriem ir visai mazas iespējas tikt ievēlētiem valsts mērogā, taču ir atbalsts biedru vidū. Nereti partiju lielākie aktīvisti ir ar izteikti ideoloģiski galējiem viedokļiem, kas var ietekmēt arī kandidātu nominēšanu. Šādu risku novēršanai pastāv vairāki mehānismi, piemēram, paredzot, ka tiek noteikta prasība nominētos kandidātus apstiprināt partijas biedru sapulcē vai arī partijas centrālās institūcijas pārapsūpina pieteiktos kandidātus. Šajā gadījumā gan svarīgs jautājums ir par valdes pilnvarām, jo sistēma, kurā valdei paredzētas plašas pilnvaras, piemēram, grozīt nodaļas sagatavoto sarakstu, var radīt pretēju efektu, ka vietējās nodaļas viedoklis šādā veidā tiek būtiski grozīts.

- 3) ***Iekļaušana*** – lēmumu pieņēmēju loks partijā. Partijas, kas aktīvi iesaista savus biedrus partijas lēmumu pieņemšanā, tai skaitā arī kandidātu secības veidošanā, ir daudz tiešāk saistītas ar vēlētajiem, labāk zina un izprot sabiedrības viedokli. Tāpat pie iekļaujošas sistēmas parasti partiju kandidāti izjūt daudz lielāku atbildību partijas biedru priekšā, jo no partiju biedru atbalsta ir atkarīga viņu nākotne politikā. Plašai biedru iesaistei partijas darbībā ir vairāki ieguvumi: 1) partijas legitimitātes veicināšana; 2) saiknes nodibināšana ar partijas atbalstītājiem; 3) ienākumu avotu dažādošana līdz ar biedru finansiālo atbalstu; 4) brīvprātīgais biedru ieguldījums partijas darbā (piemēram, priekšvēlēšanu kampaņās); 5) biedru kompetences audzēšana, kļūstot par potenciālajiem partijas vēlēšanu kandidātiem.

Kā risks pārlietu lielai partijas biedru ietekmei tiek minēts, ka var rasties situācijas, kad vēlēšanu kandidāti augstāk par partijas vienotību un lojalitāti vērtēs partijas vairākuma atbalstu. Tāpat var rasties situācija, ka atsevišķas personas izmanto partiju privātām savtīgām interesēm. Lai mazinātu šos riskus, partijām rūpīgi jāstrādā ar jautājumiem par biedru iesaisti partijā, piemēram, uzturot precīzu partijas biedru reģistru, nosakot skaidrus biedru uzņemšanas noteikumus, lai nodrošinātos, ka atsevišķi biedri neizmanto partiju savām savtīgām interesēm, vai arī izvirzot nosacījumu, ka biedriem jāuzkrāj noteikta pieredze partijā, lai varētu kandidēt vēlēšanās no attiecīgās partijas saraksta. Vienlaikus svarīgi, lai šie ierobežojumi nekļūst par nepamatoti izslēdzošiem.

Jānorāda, ka neviens no minētajiem principiem pats par sevi negarantē, ka partija būs iekšēji demokrātiska. Piemēram, var būt situācijas, kad partijā ir vēlēšanu saraksta veidošana ir skaidri institucionalizēta, taču vienlaikus izslēdz partijas biedru, mazākuma viedokļa iespējas izteikt savu gribu. Tāpat partijas lēmumpieņemšana var būt decentralizēta, piešķirot plašas pilnvaras nodaļām pieņemt lēmumus partijā, taču tas nenodrošina, ka tādējādi lēmumu pieņemšanā automātiski tiek iesaistīts plašs biedru loks. **Tādēļ svarīgi, ka visi trīs no minētajiem pamatprincipiem tiek**

ievēroti vienlaikus.

III Partiju vērtējums atbilstoši iekšējās demokrātijas pamatprincipiem

Pētījuma ietvaros iegūtā informācija tika apkopota atbilstoši partiju iekšējās demokrātijas pamatprincipiem, proti, katra no partijām tika novērtēta pēc tā, cik caurskatāmas un saprotamas (institucionalizētas) ir vēlēšanu saraksta veidošanas procedūras, cik plašs ir lēmumu pieņēmēju loks (biedru iekļaušana), veidojot vēlēšanu sarakstu 2009.gada pašvaldību vēlēšanām un cik decentralizēti šis process notiek (decentralizācijas pakāpe).

Lai varētu novērtēt partijas pēc šiem pamatprincipiem, katram no tiem tika pievienoti skaidrojoši piemēri - "labā prakse". Attiecīgi tika novērtēts, vai no pētījuma ietvaros iegūtās informācijas, var konstatēt minēto principu klātbūtni attiecīgajā partijā. Partiju novērtējums tika apkopots, summējot atbilstību vai neatbilstību šiem principiem. Jo lielāka atbilstība šiem principiem, jo demokrātiskāka ir attiecīgā partija. Jānorāda, ka visai daudzos gadījumos bija grūti šādu partiju novērtējumu sniegt, tādēļ, tas tika arī atsevišķi norādīts.

Lai varētu apkopot iegūtos datus, novērtēt partiju atbilstību šiem principiem, kā arī partijas savstarpēji salīdzināt, novērtēšanai tika izveidota speciāla novērtēšanas matrica. Partijas tika sarindotas, summējot atbilžu skaitu - sakrīt vai nesakrīt ar minētajiem labās prakses principiem. Partijas tika novērtētas pēc katra no minētajiem trim principiem atsevišķi, taču noslēgumā veikts arī šī novērtējuma kopsavilkums gan par situāciju partijās Rīgas vēlēšanu sarakstu veidošanā, gan Jūrmalas vēlēšanās.

3.1. Caurskatāma procedūra (institucionalizācija)

	Labās prakses princips	Pamatojums	Jā/ daļēji	Nē	Grūti novērtēt	Nav zināms
1.	Partijā ir skaidri definēts vēlēšanu saraksta veidošanas process (partijas statūtos, nolikumā, vadlīnijās) un partija to ievēro , strādājot pie vēlēšanu saraksta.	<i>Neformāla lēmumu pieņemšanas procedūra nav caurskatāma un atklāta, jo nav saprotams, pēc kādiem principiem un kurš pieņem lēmumu, tādējādi radot iespējas patronāžai vai iekšējiem konfliktiem partijā.</i>				
2.	Partijā ir vienošanās ar biedriem par to, kā tiek veidots vēlēšanu saraksts (piemēram, pilnvarota nodaļas valde, izveidota	<i>Biedriem jābūt informētiem par to, kādā veidā partija veido sarakstu, kādas ir iespējas biedriem izteikt par to viedokli un līdzdarboties, apspriest.</i>				

speciāla vēlēšanu grupa, kas veido sarakstu utt.)					
--	--	--	--	--	--

	Labās prakses princips	Pamatojums	Jā/ daļēji	Nē	Grūti novērtēt	Nav zināms
3.	Partijā ir noteikti precīzi principi un kritēriji , pēc kuriem tiek vērtēti partijas kandidāti un sarindoti noteiktā secībā sarakstā	<i>Biedriem ir jāsaprot, kādām īpašībām viņiem ir jāpiemīt, lai viņi varētu iekļūt sarakstā. Tāpat biedriem ir jābūt skaidram, kādā veidā tiek noteikta saraksta secība. Tas mazinās iekšējo konfliktu rašanos, kā arī padarīs biedriem skaidrākus spēles noteikumus par šo jautājumu. Tāpat partijas kritēriju svarīgi definēt, lai arī sabiedrībai būtu iespēja pēc tiem novērtēt partijas, to principus un mērķus (piemēram, izvirzot kandidātu ar apšaubāmu reputāciju, sabiedrība var izdarīt secinājumus, ka partijai šis kritērijs nav būtisks savu mērķu sasniegšanai).</i>				
4.	Partijā ir skaidri noteikts, kādas ir biedra tiesības un iespējas piedalīties kandidātu saraksta veidošanā	<i>Partijai jādefinē ne vien tas, ka biedriem ir tiesības tikt iekļautiem vēlēšanu saraksta veidošanā un lemt par partijas vēlēšanu sarakstu, bet jāapraksta precīzāk, kādā veidā biedri šīs tiesības var realizēt. Ja tās nav pietiekami precīzi definētas, tas var atturēt gan pašus biedrus kandidēt, gan arī radīt konfliktsituācijas starp biedriem, kur vieniem ir ietekme uz saraksta veidolu, bet citiem nav tādas iespējas vai informācijas, kā to izdarīt.</i>				
5.	Intervijas ar partijas biedriem rada iespaidu , ka partijas biedri zina un viņiem ir skaidra vēlēšanu saraksta veidošanas kārtība	<i>Papildus minētajiem kritērijiem, partiju vērtēšanai tika pievienots viens subjektīvs kritērijs, kas ļāva novērtēt intervijās gūto netiešo informāciju, piemēram, gadījumos, ja partiju biedru stāstītais savstarpēji būtiski atšķīrās vai arī praktiski aprakstītās situācijas atšķīrās no tā, kā tas noteikts partijas statūtos.</i>				

3.1.1. Rezultāti Rīgā

- Kopumā visskaidrāk pārredzama un partijas biedriem saprotama procedūra attiecībā uz vēlēšanu sarakstu veidošanu Rīgā ir vērojama trīs politiskajās partijās – JL, PS, PCTVL.

1. attēls. Vēlēšanu saraksta veidošanas procesa caurskatāmība (institucionalizācija) partijās Rīgā

	Partijas Rīgā	Jā/ Daļēji	Nē	Grūti novērtēt/ Nav zināms
1	JL, PS, PCTVL	5	0	0
2	LPP/ LC	3	1	1
3	TB/ LNNK, SCP	2	2	1
4	LSDSP, TP	1	2	2
5	LZS	1	3	1

- Attiecībā uz biedru tiesībām piedalīties vēlēšanu sarakstu veidošanā Politisko partiju likums nosaka, ka biedriem ir tiesības statūtos noteiktajā kārtībā lemt par partijas kandidātiem pašvaldību,

Saeimas un Eiropas Parlamenta vēlēšanās³. Vienlaikus partiju statūtos biedra tiesības lemt par kandidātiem statūtos ir aprakstīts visai skopi, dažkārt ir noteikts vien tas, ka biedriem ir šādas tiesības. Tādējādi biedriem varētu nebūt pietiekami skaidra sava loma un iespējas piedalīties lēmuma pieņemšanā par kandidātu izvirzīšanu, ja statūtos tas pietiekami skaidri nav norādīts. Visdetalizētāk vēlēšanu sarakstu veidošanas process ir aprakstīts PCTVL statūtos, kur definēti arī kritēriji, kādiem jāatbilst partijas deputātu kandidātiem.

- Dažās partijās vēlēšanu saraksta veidošanai ir izstrādāts atsevišķs nolikums, piemēram, JL ir izstrādāts Pašvaldības deputāta nolikums, bet LPP/LC ir izstrādāts speciāls nolikums 2009.gada Rīgas pašvaldību vēlēšanām un arī paraugnolikums vēlēšanām citām pašvaldībām. Jānorāda, ka ne vienmēr tas nozīmē, ka šie nolikumi tiek praktiski pielietoti. Piemēram, JL gadījumā intervijās biedri par šādu nolikumu neko nezināja, bet LPP/LC gadījumā intervijā aprakstītais process, kā partija veidoja Rīgas vēlēšanu sarakstu, ietvēra arī tādas svarīgas lēmuma pieņemšanas detaļas (piemēram, ka Rīgas nodaļas vadītājs vienpersonīgi sarindo kandidātus secībā), par kurām būtu jāpanāk plašāka biedru vienošanās un tās jāatrunā arī šādā nolikumā. Taču jāuzteic, ka LPP/LC gadījumā biedriem bija ļoti pārredzams laika rāmis, kā notiek vēlēšanu saraksta veidošana, tādējādi arī ļaujot laicīgi sagatavoties kandidēšanai, izsekot tālākajām darbībām partijā ar šo jautājumu.
- JL un PS ir izteikti institucionalizēta vēlēšanu sarakstu veidošana, veidojot īpašas vērtēšanas grupas un definējot skaidrus vērtēšanas kritērijus, pēc kuriem tiek sarindoti kandidāti sarakstā. Arī TB/LNNK un LSDSP gadījumā tiek veidotas līdzīgas vēlēšanu grupas, taču tajās kandidātu vērtēšanas kritēriji vai nu nav noteikti vispār (TB/LNNK), vai arī tiem ir tikai rekomendējošs raksturs (LSDSP). Vienlaikus, jānorāda, ka TB/LNNK gadījumā, kad lēmumu par vēlēšanu kandidātiem pieņem visai šauru personu loks – 4-5 cilvēki, kuri ar biedriem nav vienojušies par principiem, pēc kuriem vērtēs kandidātus, var rasties pretējs efekts, ka vēlēšanu sarakstu veidošana ir izslēdzoša un nedemokrātiska.
- Visnecaurskatāmākā deputātu kandidātu izvirzīšana no pētījumā ietvertajām partijām ir vērojama JC, kurā saraksts tiek veidots neformālā ceļā, biedriem ir atšķirīgs priekšstats par to, kādas ir biedru tiesības pieteikties, tāpat nav arī precīzi definēts, kas lemj par saraksta veidošanu, ko arī intervijā atzina viens no intervētajiem biedriem.
- Jānorāda, ka nevienā no partijām nav noteikts, kādā veidā partija izvirza saraksta līderi.
- Partiju pārstāvjiem intervijās tika jautāts arī par ārpus partijas esošu personu ietekmi uz vēlēšanu sarakstu veidošanu, piemēram, partiju ziedotāju ietekmi, jo atsevišķas partijas ir noteikušas tiesības piedalīties partijas lēmumpieņemšanas procesā arī partijas atbalstītājiem. Vairākums no partijām noliedza, ka partijas finansētājiem būtu ietekme uz saraksta veidolu. Partiju biedri kopumā par šo jautājumu nav gatavi runāt, taču dažos no gadījumiem

---

³ Politisko partiju likums, 29.pants.

intervijās netieši tika norādīts uz zināmu partijas lielāko ziedotāju ietekmi uz šo procesu, piemēram, mudinot labākā vietā sarakstā iekļaut kādu no ziedotāja ģimenes locekļiem. Šāda ietekme tika pieļauta TB/LNNK, JC gadījumā Rīgā un LPP/LC Jūrmalā. Vienlaikus pētījuma autori pieļauj, ka arī citās partijās varētu būt vērojama šāda tendence, taču partijas par to nav gatavas atklāti runāt.

- Kā jau tika minēts, tad partijās nepastāv konkurence par iekļūšanu vēlēšanu sarakstā, tādējādi partiju līderi, iespējams, nemaz neizjūt prasību pēc caurskatāmākām procedūrām, jo konkurences trūkums neizsauc plašākas debates biedru vidū par šiem jautājumiem. Vienīgais jautājums, par ko dažās no partijām bija vērojama biedru neapmierinātība – bija kandidātu secības noteikšana.

3.1.2. Rezultāti Jūrmalā

- Salīdzinot ar partiju Rīgas nodaļām jāsecina, ka Jūrmalā kopumā partiju lēmumu pieņemšana ir ievērojami neformālāka, vienlaikus ar necaurskatāmām procedūrām. Tas ir saistīts gan ar objektīviem rādītājiem – partiju nodaļas ārpus Rīgas ir ievērojami mazākas, Jūrmalā vidēji partijā ir ap 30-50 biedriem, izņemot TB/LNNK, kura norādīja, ka Jūrmalā partijai ir ap 100 biedriem. Taču no otras puses, partijas ir ļoti vāji institucionalizētas, tādēļ arī vēlēšanu sarakstu veidošana šajā ziņā nav izņēmums. Piemēram, vairākumā gadījumu partijām nemaz nav savas pastāvīgas telpas - partijas biroja, t.sk. arī valdību veidojošajām un parasti visturīgākajām partijām – TP un JL. Biedri parasti pulcējas kāda no partijas biedriem darba vietā, gan kafejnīcās, dažkārt tiek izmantoti arī pašvaldības administratīvie resursi. Institucionalizētākās ir SCP un JMM, kurām ir savi pastāvīgi biroji, kuros notiek partiju sapulces un tiek pieņemti iedzīvotāji.

2.attēls. Procedūru caurskatāmība politiskajās partijās Jūrmalā

	Partijas Jūrmalā	Jā/ Daļēji	Nē	Grūti novērtēt/ Nav zināms
1	SCP	3	1	1
2	LSDSP, PS	1	1	3
3	TB/LNNK	1	2	2
4	LZS	1	3	1
5	JL, LPP/LC, JMM	0	4	1

- Viena no izplatītākajām parādībām neformālā sarakstu veidošanā ir, ka **partijas biedriem ir atšķirīgi priekšstati un zināšanas par saraksta veidošanu un savām iespējām tajā piedalīties**, ievērojami pieaug iekšēju konfliktu risks. **TP** Jūrmalas nodaļā varēja vērot, ka ierindas biedra un partijas nodaļas valdes locekļa priekšstats par to, kā TP
- Līdzīga situācija vērojama arī citās partijās – LPP/LC, JMM, no kurām īpaši pēdējā sarakstu apspriešana notiek ļoti neformālā veidā, intervijā uz jautājumu, kādā veidā partija lemj par vēlēšanu sarakstu, intervētais atbildēja, ka tas ir “partijas aktīvs”, kas nav ne partijas valde, ne īpaša vēlēšanu grupa utt.
- JL gadījumā lēmums par vēlēšanu sarakstu tiek pieņemts partijas nodaļas valdē, taču tā kā tas noticis slēgtā sēdē, viens no intervētajiem arī atzina, ka biedri par šo procesu pēc valdes sēdes nesaņēma nekādu skaidrojumu, piemēram, kādēļ saraksts ir izveidots noteiktajā secībā, tad šo procesu nevar vērtēt kā caurskatāmu.

3.2. Biedru iesaiste un plašs lēmumu pieņēmēju loks (iekļaušana)

	Labās prakses principi	Pamatojums	Jā/daļēji	Nē	Grūti novērtēt	Nav zināms
1.	Partijas biedri var brīvi pieteikties kandidēšanai bez nepamatotiem ierobežojumiem;	<p><i>Partijai jānosaka, kā notiek pieteikšanās kandidēšanai vēlēšanās. Pretējā gadījumā neskaidri noteikumi var atturēt biedrus kandidēt, tāpat neskaidrība var veicināt patronāžas attiecības (piemēram, ka partijas biedram ir jābūt labās attiecībās ar partijas vadību), lai iekļūtu sarakstā.</i></p> <p><i>Lai mazinātu risku, ka piesakās biedri, kuriem ir neskaidri partijas principi un mērķi un kuri nav guvuši biedru uzticību, partija var noteikt samērīgus ierobežojumus, piemēram, ka personai noteiktu laika periodu pirms vēlēšanām jābūt partijas biedram. Tas arī veicinātu, ka partija sāk savlaicīgāku darbu pie kandidātu saraksta veidošanas, nemeklējot glābiņu pie personām, kuras jau ir atpazīstamas, taču nav iepriekš bijušas saistītas ar politiku.</i></p> <p><i>Vienlaikus svarīgi, lai ierobežojumi būtu pamatoti un samērīgi un nebūtu izslēdzošie, tādējādi radot pretēju efektu.</i></p>				
2.	Partijas biedriem ir tiesības un iespējas piedalīties kandidātu apspriešanās saraksta veidošanas procesā;	<p><i>Jābūt mehānismam, kā partijas nodrošina konsultēšanos/diskusiju ar biedriem par partijas vēlēšanu sarakstu, piemēram, vienojoties, pēc kādiem principiem jāveido vēlēšanu saraksts un jāvērtē pieteikušies pretendenti (partijas/ partijas nodaļas kopsapulcēs, elektroniskās apspriedēs utt).</i></p> <p><i>Tāpat partijai būtu jādomā par formu, kādā biedri tiek iesaistīti, lai forma neatturētu biedrus atklāti paust savu viedokli, piemēram, lemjot par partijas saraksta līderi – rīkojot slēgtu balsošanu kopsapulcē, lai biedri nejustos apdraudēti paust viedokli par partijas līderiem, kuri parasti ir partiju vēlēšanu lokomotīves.</i></p>				
3.	Partijas pašvaldību vēlēšanu kandidātu sarakstu apstiprina partijas nodaļas biedru kopsapulce;	<p><i>Apspriešana biedru sapulcē nodrošina visdemokrātiskāko lēmuma pieņemšanu, jo tādējādi ikvienam nodaļas/partijas biedram ir iespēja izteikt viedokli, diskutēt par partijas mērķiem, principiem un vairākuma lēmuma rezultātā pieņemt lēmumu par sarakstu.</i></p> <p><i>Vienlaikus tas veicina arī partijas vēlēšanu</i></p>				

		<p>kandidātu atbildību partijas biedru priekšā, jo kandidāts apzinās, ka viņa/s politiskā karjera arī turpmāk ir atkarīga no tā, vai kandidāts gūs biedru atbalstu, tādējādi šim kandidātam/ei jādomā par to, kā regulāri atskaitīties un uzklaustīt viņu viedokli un to pārstāvēt publiskajā politikā.</p> <p>Tam nepieciešams paredzēt pietiekami daudz laika, lai partijas biedri pagūst apspriesties un izdiskutēt, pirms saraksts tiek iesniegts Centrālajai vēlēšanu komisijai.</p>				
	Labās prakses principi	Pamatojums	Jā/daļēji	Nē	Grūti novērtēt	Nav zināms
4.	Partijas biedri piedalās lēmuma pieņemšanā par partijas vēlēšanu saraksta līderi;	Jautājums par partijas līderi sarakstā būtu jāizlemj biedriem balsojot (vēlams, aizklātā balsojumā), ņemot vērā to, ka līderim ir liela nozīme gan partijas politikas formulēšanā, gan sabiedrības uzrunāšanā, jo tieši saraksta līderis parasti ir arī partijas ideoloģijas vēstītājs priekšvēlēšanu kampaņā, veido partijas tēlu sabiedrībā, kā arī veido sadarbību ar potenciālajiem partneriem no citām politiskajām partijām. Ņemot vērā šīs plašās pilnvaras, lēmumam par partijas saraksta līderi būtu jābūt plaši diskutētam biedru vidū.				
5.	Intervijas ar partiju biedriem rada iespādu, ka nodaļu biedriem ir iespējas ietekmēt partijas vēlēšanu saraksta veidošanu.	Līdzīgi, kā pie iepriekšējā kritērija, arī šajā gadījumā partijas tika novērtētas, ņemot vērā papildu informāciju, kas tika iegūta, kontaktējoties ar dažāda līmeņa partiju biedriem. Šis kritērijs tika iekļauts, lai novērtētu partiju biedru reālo ietekmi uz lēmumu pieņemšanu, neatkarīgi no tā, ko paredz formālā procedūra partijā, ja tāda ir noteikta.				

3.2.1. Rezultāti Rīgā

3. attēls. Biedru iesaiste (iekļaušana) partijās Rīgā

	Partijas Rīgā	Jā/ Daļēji	Nē	Grūti novērtēt/ Nav zināms
1	TB/ LNNK, PS	4	0	1
2	LSDSP, LZS	3	0	2
3	LPP/LC	3	1	1
4	PCTVL	3	2	0
5	TP, JL	2	2	1

- Visplašākā biedru iesaiste vērojama TB/LNNK, kur Rīgas vēlēšanu deputātu kandidātu saraksts tika apstiprināts partijas
- Jānorāda, ka daudzos gadījumos biedru iesaiste lēmumu pieņemšanas procedūrās ir ļoti

izveidots atbilstoši partijas un tās vēlētāju interesēm (LPP/LC, TB/LNNK). Intervijās partiju pārstāvji norādīja, ka informē biedru kopsapulci, taču nav zināms, vai tā ir divvirzienu komunikācija. Vienlaikus grūti novērtēt, vai diskusijas par sarakstu nenotiek apspriešanas formas, vai arī biedru pasivitātes un nevēlēšanās diskutēt dēļ. Jāņem vērā, ka apspriešanas forma dažkārt var kļūt par būtisku šķērslī biedru gatavībai izteikt viedokli. Piemēram, LPP/LC gadījumā biedriem Rīgas nodaļas kopsapulcē bija iespēja izteikt viedokli par saraksta līderi A.Šleseru un arī saraksta uzmetumā iekļautajiem kandidātiem. Ir iepriekš paredzami, ka šie apstākļi nav labvēlīgi viedokļa paušanai, jo biedri, kuriem ir kritiskas iebildes, var nebūt pietiekami gatavi celties visu klātesošo priekšā un iebilst pret kādu konkrētu personu, īpaši partijas līderi.

- PS, LPP/LC un TP, pēc tam, kad biedri kopsapulcē tiek iepazīstināti ar vēlēšanu sarakstu, partijas nodaļas valde vai arī partijas valde ir tiesīga veikt citas korekcijas, tādēļ grūti novērtēt, vai kopsapulcei ir iespēja ietekmēt galīgo vēlēšanu sarakstu.
- Salīdzinoši daudz mazāka biedru iesaiste ir TP un JL, kur kandidātu saraksta veidošanas procesā nenotiek plašākas konsultācijas ar partijas biedriem.
- Izteikti izslēdzoša kandidātu saraksta veidošana ir vērojama JC, kur par kandidātu sarakstu Rīgas vēlēšanās lemj partijas valde, Rīgas organizācijas valdei vai nodaļas biedriem nav īpašu pilnvaru ietekmēt kandidātu saraksta veidolu.
- Izteikta tendence, ka biedri netiek iesaistīti lēmuma pieņemšanā par partijas vēlēšanu saraksta līderi, kuru vairākumā gadījumu izvirza partiju nodaļu valdes.
- Kopumā, tika divās no partijām bija vērojama konkurence par iekļūšanu partijas vēlēšanu sarakstā – TP un LPP/LC gadījumā. Pārējām partijām bija vai nu nepilni vēlēšanu saraksti, vai arī saraksta beigu daļā iekļauti biedri, kuri nevēlas strādāt pašvaldības lēmēj institūcijā, bet gan palīdzēt partijai nokomplektēt sarakstu. Tikai PCTVL atklāja, ka nesaskatīja jēgu iesniegt 63 kandidātu sarakstu pašvaldību vēlēšanām, labi zinot, ka tikai dažiem no kandidātiem ir iespēja domē iekļūt.

3.2.2. Rezultāti Jūrmalā

- Ņemot vērā to, ka partijām Jūrmalā ir ļoti neformālas procedūras, kopumā ir sarežģīti novērtēt, cik plaša ir partijas biedru iesaiste partijas deputātu kandidātu saraksta veidošanā, jo atbildēs intervētie saraksta veidošanu raksturo kā “savstarpēju vienošanos”, nodaļas “kopīgu lēmumu”, taču tas nepietiekami atklāj, vai vienošanās ir notikusi starp visiem nodaļas biedriem vai arī tikai starp dažiem biedriem.

4.attēls. Partijas biedru iesaiste vēlēšanu saraksta veidošanā partijās Jūrmalā

	Partijas Jūrmalā	Jā/ Daļēji	Nē	Grūti novērtēt/ Nav zināms
1	LSDSP, TB/LNNK	4	0	1
2	PS, LZS, SCP	3	0	2
3	JMM	1	0	4
4	TP	1	3	1

- LSDSP, SCP un TB/LNNK Jūrmalas
- Kā intervijā minēja JL Jūrmalas nodaļas biedrs, tad JL Jūrmalas vēlēšanu saraksts tika veidots slēgtā nodaļas valdes sēdē un
- LPP/LC Jūrmalas nodaļas biedriem nebija iespējas ietekmēt vēlēšanu sarakstu, jo saraksts netika veidots nodaļā, bet gan partijas valdē, jo no partijas nodaļas nosūtītā

3.3. Decentralizācija – partijas vietējo nodaļu pilnvaras vēlēšanu saraksta veidošanā

	Labās prakses principi	Pamatojums	Jā/daļēji	Nē	Grūti novērtēt	Nav zināms
1.	Partijas vietējā nodaļa izstrādā (proti, to pilnībā sagatavo pašvaldību vēlēšanās, savukārt nacionālajās vēlēšanās izvirza noteiktu skaitu kandidātu) pašvaldību vēlēšanu sarakstu;	<p>Vietējo nodaļu biedriem ir vislabāk zināmi vietējie apstākļi, vēlētāju attieksme pret partiju, tās potenciālajiem kandidātiem., kā arī vēlētāju gaidas pret partiju. Tādēļ pamatdarbam pie pašvaldību vēlēšanu sarakstu veidošanas būtu galvenokārt jānotiek iespējami decentralizēti. Šādā veidā netieši partija netieši veicina vietējās nodaļas darbību, jo biedriem nodaļā savstarpēji ir jāvienojas gan par principiem, gan par mērķiem un jāizvērtē to atbilstība kopējiem partijas mērķiem.</p> <p>Līdzīgā veidā šādas tiesības būtu jāparedz arī nacionālo vēlēšanu gadījumā, kad biedri var ietekmēt partijas vēlēšanu sarakstu noteiktajā apgabalā, tādējādi veicinot izvirzīto kandidātu atbildību un atskaitītšanos partijas biedriem nodaļās, kuras ir viņus/as izvirzījušas, tādējādi arī plašākas iespējas iegūt atgriezenisko saikni no attiecīgā apgabala vēletājiem.</p>				
2.	Partija vietējās nodaļas sarindo vēlēšanu kandidātus secībā sarakstā	<p>Vienojoties partijā par kopīgiem principiem, pēc kuriem partija veido vēlēšanu sarakstu, arī kandidātu sarindošanai secībā sarakstā būtu jābūt iespējami decentralizētai, ņemot vērā to, ka tieši vietējā nodaļa vislabāk var novērtēt vietējo kontekstu.</p> <p>Tas veicinās vietējo nodaļu iekšējo diskusiju kultūru, jo biedriem attiecīgajā nodaļā būs jārod kompromiss starp kandidātiem, kuri atbilst partijas kritērijiem un šo kandidātu ievēlējamības iespēju.</p>				
3.	Partijas valde apstiprina vietējās nodaļas sagatavoto vēlēšanu sarakstu, bez tiesībām tajā veikt grozījumus, bez vietējo nodaļu biedru akcepta	<p><u>Pašvaldību vēlēšanu gadījumā</u> partiju centrālo valžu lomai vajadzētu būt vairāk konsultējošai gan attiecībā uz partiju saraksta veidošanu, gan arī priekšvēlēšanu kampaņas stratēģiju. Gadījumos, kad partijas valdei ir iebildumi pret sarakstā iekļautajiem kandidātiem, to pamatotību būtu jāļauj izvērtēt vietējai nodaļai. Tādējādi partijas valde nodrošina uzraudzību pār sarakstu veidošanu, taču vienlaikus saglabā vietējo nodaļu biedru lemšanas tiesības.</p>				

3.3.1. Rezultāti Rīgā

5.attēls. Decentralizācijas pakāpe partijās Rīgā

Partijas Rīgā	Jā/ Daļēji	Nē	novērtēt/ Nav zināms
1 JL, TB/LNNK, PS	3	0	0
2 LSDSP, LZS	2	0	1
3 LPP/LC, PCTVL	2	1	0
4 TP	1	1	1
5 SCP	1	2	0

- Ņemot vērā augstās “politiskās likmes”, kādas ir Rīgas vēlēšanās salīdzinoši ar citām Latvijas pašvaldībām, **Rīgas sarakstu veidošanai partijām ir**
- Salīdzinoši plašas pilnvaras patstāvīgi izstrādāt Rīgas pašvaldību vēlēšanu sarakstu ir **JL, TB/LNNK un PS** Rīgas

nodaļām. To biedri intervijās atklāja, ka partijas valde vēlēšanu saraksta veidošanā tiešā veidā neiejaucas un tā ir vietējo nodaļu atbildība – veidot sarakstu. Partijas valdes klātbūtne ir nodrošināta partijās izveidotajās vēlēšanu darba grupās, kas izstrādā sākotnējo kandidātu

- **JC** gadījumā partijas Rīgas nodaļas **biedriem netika piešķirtas pilnvaras izstrādāt sarakstu**, to veica partijas centrālā valde.
- Visas no partijām atzina, ka **Rīgas vēlēšanu saraksta veidošana atšķiras no tā, kā saraksts tiek veidots citās pašvaldībās**, jo Rīgā partijām ir lielāks biedru loks, kuru viedokļa uzklaušanās ir nepieciešams ieguldīt vairāk resursu, kā arī ir izteiktāka cīņa par varu un ietekmi Rīgas pašvaldībā, tādēļ notiek intensīvas konsultācijas ar partijas centrālo vadību, sabiedrisko attiecību speciālistiem utt.
- Vairākumā no partijām **partiju centrālā valde saglabā kontrolējošu lomu** pār to, kā partijas veido vēlēšanu sarakstu, proti, partijas valdei ir tiesības veikt korekcijas nodaļu vai vēlēšanu grupu izstrādātajos vēlēšanu sarakstos (LPP/LC, TP, SCP). Dažās no partijām tie pēc tam atkal tiek saskaņoti ar partijas vietējo nodaļu, taču ir arī partijas, kur šī saskaņošana nenotiek, tādēļ šīs partijas attiecībā uz decentralizācijas jautājumu tika novērtētas zemāk.
- Ņemot vērā, ka partijas vēlēšanu kandidātu galīgo sarakstu izstrādā ļoti īsi pirms tā iesniegšanas CVK, tad **partiju biedriem ir visai ierobežotas iespējas apspriest partijas galīgo vēlēšanu sarakstu** un partijas valdes veiktās izmaiņas tajā (TP, JL, JC, SCP).
- Jānorāda, ka intervijās ar partiju biedriem dažkārt bija vērojams, ka partiju biedri neapšaubā, ka partijas valdei ir tiesības pēc saviem ieskatiem veikt korekcijas sarakstos (PS, PCTVL, TB/LNNK, JC).

3.3.2. Rezultāti Jūrmalā

6. attēls. Decentralizācijas pakāpe partijās Jūrmalā

	Partijas Jūrmalā	Jā/ Daļēji	Nē	Grūti novērtēt/ Nav zināms
1	PS, TB/LNNK, LSDSP, JL	3	0	0
2	LZS, TP	2	0	1
3	SCP	2	1	0

- Līdzīgi kā Rīgā, arī Jūrmalā PS, TB/LNNK, JL un LSDSP partijas,
- SCP gadījumā partijas centrālajai valdei ir tiesības veikt grozījumus Jūrmalas vēlēšanu sarakstā, arī pēc

- Izteikti centralizēta lēmumu pieņemšana ir **LPP/LC** gadījumā, kur vietējās nodaļas pieteikušos kandidātu **sarakstu secībā sarindo partijas centrālā valde**. Vietējās nodaļas loma ir apkopot visu kandidēt gribošo personu vārdus un tos nosūtīt centrālajai valdei saraksta izveidošanai. Jānorāda gan, ka pati partijas vietējā nodaļa to neuzskata par izteikti centralizētu lēmumu pieņemšanu, bet gan veidu, kā izvairīties no subjektivisma un konfliktiem nodaļā.

3.4. Partiju kopējie rezultāti

7. attēls. Vērtējuma kopsavilkums partijām Rīgā

Nr.	Partija	Rīgā		Grūti novērtēt/ Nav zināms
		Jā/ Daļēji	Nē	
1	PS	12	0	1
2	JL	10	2	1
3	PCTVL	10	3	0
4	TB/ LNNK	9	2	2
5	LPP/ LC	8	3	2
6	LSDSP	6	2	5
7	LZS	6	3	4
8	TP	4	5	4
9	SCP	4	8	1
10	JC	2	11	0

8.attēls. Vērtējuma kopsavilkums partijām Jūrmalā

Nr.	Partija	Jūrmalā		Grūti novērtēt/ Nav zināms
		Jā/ Daļēji	Nē	
1	LSDSP	8	1	4
2	SCP	8	2	3
3	PS	7	1	5
4	TB/LNNK	7	2	4
5	LZS	6	3	4
6	JL	4	8	1
7	TP	3	8	2

- Apkopojot partiju vērtējumu, secināms, ka **vistuvāk labās prakses principiem no partijām Rīgā atbilst PS, JL un PCTVL**, savukārt TP, SCP un JC gadījumā vairākums no atbildēm nesakrīta ar minētajiem principiem.
- Savukārt kopvērtējums **Jūrmalā** liecina, ka **vistuvāk labās prakses principiem atbilst LSDSP, SCP un PS**, taču gandrīz pilnībā nesakrīta LPP/LC gadījumā.
- Jāpiemin, ka atbilžu apkopojums parāda, ka **partiju nodaļās sarakstu veidošanas prakse ir ļoti atšķirīga**. Piemēram, **SCP** gadījumā Jūrmalas nodaļas darbība vairāk atbilst labās prakses principiem nekā tas ir Rīgā. Arī intervijās tika norādīts, ka Rīgas saraksta veidošana ir izteikti centralizēta, risku izslēgšanas nolūkos, jo jaunizveidotajā partijā Rīgā biedri viens otru savstarpēji nepazīst.

- Pretēja situācija ir **JL** gadījumā, kur Rīgas vēlēšanu saraksta veidošanā ir vērojama lielāka atbilstība iekšējās demokrātijas principiem nekā tas ir vērojams Jūrmalā. Šis gadījums liecina, ka **decentralizēta saraksta veidošana nenodrošina demokrātisku lēmumu pieņemšanu**.
- Gan Rīgā, gan Jūrmalā **TP** vairāk neatbilda labās prakses principiem, nekā atbilda. Rīgā notika tikai viena intervija, TP Jauniešu organizācijas pārstāvis un deputāta kandidāts no sarunātas intervijas atteicās.
- **Izteikti problemātiska lēmumu pieņemšana** partijā iekšējās demokrātijas kontekstā ir vērojama **JC** gadījumā, kur biedru iezīmētā lēmumu pieņemšanas procedūra neatbilst iekšējās demokrātijas pamatprincipiem. Te jāpiemin, ka cita apvienību Saskaņas centrs veidojošās partijas – **Tautas saskaņas partijas Rīgas nodaļas līderi no intervijām atteicās, uzskatot, ka partijai par šiem jautājumiem sabiedrībai nebūtu īpaši jāzina**.
- Līdzīgs secinājums ir par **LPP/LC Jūrmalas nodaļas** lēmumu pieņemšanas procesu, kurš neatbilst iekšējās demokrātijas pamatprincipiem.
- Lai arī **LSDSP** Jūrmalā ir ierindojusies pirmajā vietā, jānorāda, ka visai daudzos jautājumos LSDSP Jūrmalas sarakstu veidošanas procesu **bija grūti novērtēt**, jo LSDSP nepiekrita intervijai, bet uz jautājumiem atbildēja rakstiski.
- Līdzīgi rezultātus **LZS** gadījumā varēja ietekmēt tas, ka Rīgas un Jūrmalas nodaļu pārstāvji intervijā piedalījās vienlaicīgi. Atbildes varētu būt atšķirīgas, ja tās ar šīs partijas nodaļu pārstāvjiem notiktu atsevišķi.

PIELIKUMI

9. attēls. Partiju kritēriji deputātu kandidātiem

Partija	Rīga	Jūrmala
Tautas partija	<i>Formālu kritēriju nav</i>	<i>Formālu kritēriju nav</i>
	<i>Piemērotība darbam kādā no RD komitejām</i>	<i>Zināma saistība ar partiju (piemēram, partijas atbalstītājs)</i>
	<i>Atpazīstamība</i>	<i>Atpazīstamība</i>
Jaunais laiks	Profesionalitāte	<i>Formālu kritēriju nav</i>
	Lojalitāte partijai	<i>Lojalitāte partijai</i>
	Atpazīstamība	
	Laba reputācija	
	<i>Partijas biedra statuss</i>	
TB/LNNK	<i>Formālu kritēriju nav</i>	<i>Formālu kritēriju nav</i>
	<i>Partiju biedra statuss</i>	<i>Atpazīstamība</i>
	<i>Līdzšinējā veiksmīgā darbība pašvaldībā</i>	<i>Augstākā izglītība</i>
	<i>Darbības ilglaicīgums partijā</i>	<i>Pieredze partijā</i>
	<i>Laba reputācija</i>	<i>Spēja pieņemt lēmumus</i>
	<i>Augstākā izglītība</i>	<i>Lojalitāte partijai</i>
LPP/LC	<i>Partijas biedra statuss</i>	<i>Formālu kritēriju nav</i>
	<i>Citu formālu kritēriju nav</i>	
	<i>Gatavība kandidēt</i>	
	<i>Pieredze</i>	
	<i>Autoritāte sabiedrībā</i>	
	<i>Aktivitāte partijā</i>	
	<i>Laba reputācija (“nav skeletu skapī”)</i>	
Sabiedrība citai politikai	Atpazīstamība	<i>Formālu kritēriju nav</i>
	Kompetence	<i>Vēlme būt sarakstā</i>
	Reputācija	<i>Apņemšanās sekot partijas programmai</i>
	Pienesums partijai	<i>Aktivitāte partijā</i>
	Spēja komunicēt	<i>Kompetence pašvaldību jautājumos</i>
		<i>Spēja kvalitatīvi strādāt pēc ievēlēšanas</i>
Pilsoniskā savienība	Atpazīstamība	<i>Formālu kritēriju nav</i>
	Profesionalitāte	<i>Partija savā sarakstā neiekļaus bijušos Jūrmalas domes deputātus</i>
	Reputācija	
	Spēja strādāt komandā	
LSDSP	Atpazīstamība	LSDSP biedrs vai atbalstītājs
	Darbs partijā	Godīgs
	Sabiedriskā darbība	Čakls
	Pieredze	Zinošs
	Izglītība	Nevainojama reputācija
	Godaprāts	
	Laba reputācija	
	Politiskā kompetence un profesionālā pieredze;	<i>Formālos kritērijus neminēja</i>

9. attēls (turpinājums)

Partija	Rīga	Jūrmala
Jaunais centrs	<i>Formālu kritēriju nav</i>	
	<i>Profesionalitāte un saistība ar domes darbu</i>	
	<i>Veiksme iepriekšējās vēlēšanās (+/-)</i>	
	<i>Atpazīstamība</i>	
	<i>Latviešu valodas zināšanas</i>	
Jūrmala – mūsu mājas	<i>Formālu kritēriju nav</i>	
	<i>Atpazīstamība</i>	
	<i>Laba reputācija</i>	
Latvijas zemnieku savienība	<i>Formālu kritēriju nav</i>	<i>Formālu kritēriju nav</i>

10. attēls. Biedru skaits Latvijas lielākajās politiskajās partijās un partiju apvienībās (1998-2009)

	1998*	2003/2004*	2006*	2009a**	2009b***
TP	1816	1800	1705	1700	ni
JL	ni	400	1100	1200	1500
TB/LNNK	1703	2200	1908	2100	2000
PCTVL	800	375	500	500	450
LSDSP	2076	2700	2500		1000
LPP/LC					3800
LC	890	1415	1104		
LPP		1350	2488		
SC	ni	ni	3000	3000	
ZZS (LZS/LZP)		352/1200	585/1500	2400	2000 (1700/300)
SCP					800

Avoti:

* 1998, 2003/2004 gada un 2006.gada datu avots: Auers D., Ikstens J. Politisko partiju loma demokrātijā. Grām.: Cik demokrātiska ir Latvija? Demokrātijas monitorings 2005 -2007. Apgāds: Zinātne, 2007. 46.lpp.

** 2009a gada dati Iveta Kažoka, 2009.

*** 2009b – dati, kas iegūti intervijās ar politisko partiju pārstāvjiem šī pētījuma ietvaros.

Ni – nav informācijas.

Tautas partija (TP)

Biedru skaits partijā: nav informācijas

Biedru skaits Rīgas nodaļā: 500 biedru + 1000 atbalstītāju

Biedru skaits Jūrmalas nodaļā: aptuveni 40 biedru; nodaļas valdē 5 cilvēki.

(2 intervijas Jūrmalā, 1 intervija Rīgā)

Jūrmalas nodaļa tiekas kafejnīcā “Baltā pūce”, nav pastāvīga biroja.

● Tautas partijas statūti

Partijas statūti nosaka, ka TP biedram ir tiesības kandidēt iekļaušanai deputātu kandidātu sarakstā Saeimas, pašvaldību domju (padomju) un Eiropas Parlamenta vēlēšanām. Partijas vietējo nodaļu kompetencē ir izvirzīt deputātu kandidātus Saeimas, pašvaldību un Eiroparlamenta vēlēšanām. Savukārt partijas valde apstiprina deputātu kandidātu sarakstu Saeimas, pašvaldību domju un Eiroparlamenta vēlēšanās. Statūtu 7.nodaļa reglamentē deputātu izvirzīšanas kārtību, nosakot, ka deputātu kandidātus vēlēšanām (tajā skaitā arī pašvaldību) var izvirzīt nodaļas, partijas priekšsēdētājs, valdes locekļi un TP Saeimas frakcija⁴.

● Vēlēšanu kandidātu saraksta veidošana RĪGĀ

a) kandidātu izvirzīšanas kārtība

Galvenā atbildība Rīgas pašvaldību vēlēšanu saraksta veidošanā ir Rīgas nodaļas valdei. TP Rīgas nodaļas valde aptuveni 8 mēnešus pirms vēlēšanām biedru kopsapulcē aicina partijas biedrus domāt par kandidātu izvirzīšanu Rīgas pašvaldību vēlēšanām. Kā intervijā norādīja TP Rīgas nodaļas amatpersona, nodaļas valde paralēli arī pati izskata biedru sarakstu ar mērķi izvērtēt, kurus valde pati atsevišķi vēlas uzrunāt, piemēram, ja persona ir īpaši piemērota kādai no jomām, kas svarīgas Rīgā. Tāpat intervētais norādīja, ka partijas nodaļas valde veic biedru aptaujāšanu, aicinot biedriem ieteikt virzīt vēlēšanu kandidātus un aicina potenciālos kandidātus aizpildīt pieteikšanās anketu. Intervētais arī norādīja, ka Rīgas nodaļa ar TP jauniešu nodaļas palīdzību veic arī sabiedriskās domas pētījumu par populārākajiem kandidātiem Rīgā⁵.

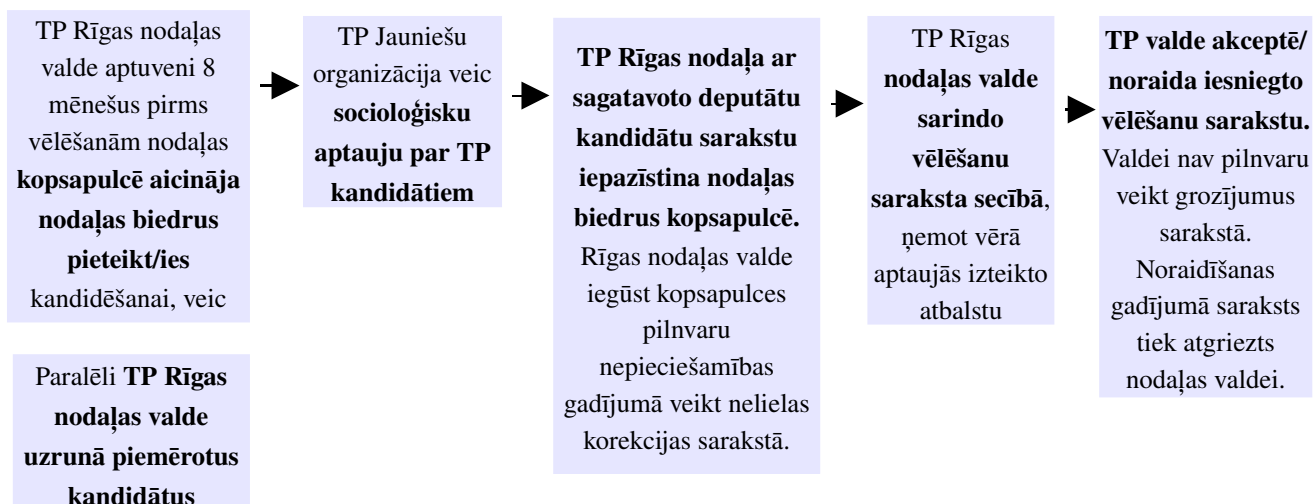
Par nodaļas valdes sagatavoto kandidātu sarakstu, kas vēl ir alfabēta secībā, tiek informēta nodaļas kopsapulce. Kopsapulce pilnvaro nodaļas valdi izdarīt nelielas korekcijas. Aptuveni nedēļu pirms iesniegšanas saraksts tiek skatīts partijas valdē, kurai jāapstiprina vēlēšanu saraksts. Ja kādā no pašvaldībām Tautas partija pretendē uz mēra amatu, tad valdē jāpiedalās arī pašvaldības mēra amata kandidātam. Partijas valde nevar koriģēt sarakstu, bet gan tikai akceptēt vai neakceptēt, pēdējā gadījumā nododot atpakaļ partijas Rīgas nodaļai. Intervētais norādīja, ka kandidātu sarindošana

⁴ Tautas partijas statūti, apstiprināti 1998.gada 2.maijā, 7. nodaļa.

⁵ Intervija ar TP Rīgas nodaļas valdes locekli, 02.04.2009.

noteiktā secībā sarakstā notiek balstoties uz sabiedriskās domas aptaujā izteikto viedokli par kandidātiem.

11 attēls. TP Rīgas vēlēšanu saraksta veidošanas kārtība

Avots: Intervijās sniegtā informācija

b) prasības kandidātiem

Īpašas prasības kandidātiem netiek izvirzītas. Saeimas vēlēšanu kandidātam obligāti ir jābūt partijas biedram, taču šāda prasība pašvaldību vēlēšanu kandidātiem netiek izvirzīta. Viens no priekšnosacījumiem - jābūt piemērotam darbā kādā no RD nozaru komitejām. Ar aptaujas palīdzību tiek novērtēta arī kandidātu atpazīstamība. Savukārt jautājot par to, cik liela ietekme ir potenciālā kandidāta aktivitātei partijā, intervētais norādīja, ka parasti tie ir aktīvākie cilvēki. Atsevišķi netiek minēts reputācijas kritērijs, taču uz jautājumu, vai partijas valde vērtē šo kritēriju, intervētais norādīja, ka pašreizējais domes deputāts Edmunds Krastiņš pats ir atteicies kandidēt, ņemot vērā 2008.gada pirmajā pusē KNAB veikto kratīšanu E.Krastiņa birojā, kurš tolaik bija RD Pilsētas attīstības komitejas priekšsēdētājs. TP Rīgas nodaļas valdes loceklis norādīja: “*Mēs esam savējos uzrunājuši, ja kādam ir kaut kādi dvēseliski grēki, kaut vai ar sievietēm, sievietēm, tad nebūtu vēlams. Bet katrā jau nevar ielīst*”⁶.

● Vēlēšanu kandidātu saraksta veidošana JŪRMALĀ

⁶ Turpat.

a) kandidātu izvirzīšanas kārtība

Jūrmalas nodaļā vēlēšanu kandidātu saraksta veidošanā galvenā loma ir Jūrmalas nodaļas valdei. Intervijā valdes loceklis norādīja, ka vēlēšanu kandidātu saraksta veidošanai valde izdrukā Jūrmalas nodaļas sarakstu ar biedriem, no kuriem nodaļas valdes loceklis izvēlas vēlēšanu kandidātus. Kandidātu sarakstam pievieno arī tos, kuri paši pieteikušies. Intervijā Jūrmalas nodaļas valdes loceklis norādīja: *“Jūrmalas valdes locekļi atņēmsēja tos, kuri varētu būt, iznāca praktiski pilns. Kādi vēl paši zvanīja un teica, ka grib, un tad jau izveidojās pilns saraksts un ar rezervi.”*⁷ Arī attiecībā uz kandidātu secību vēlēšanu sarakstā, lēmumu par kandidātu izvietojumu pieņem nodaļas valde. Intervētais pārstāvis komentēja: *“Es nezinu, kā mēs par visiem nolemsim, tā būs, bet es nedomāju, ka mēs tagad ņemsim jebkuru, kurš vēlas būt sarakstā”*⁸. Valdes loceklis arī norādīja, ka vēlēšanu saraksta veidošanā konsultējas arī ar partijas sabiedrisko attiecību speciālistu, lai ņemtu vērā profesionālos kritērijus, kādi varētu nodrošināt labāku rezultātu. Par saraksta galīgo izskatu lēmumu vienojoties pieņem Jūrmalas nodaļas valde. Pēc tam šis saraksts tiek iesniegts partijas valdē, kura to apstiprina. Intervijā Jūrmalas nodaļas valdes pārstāvis norādīja, ka TP valde nevar veikt korekcijas Jūrmalas nodaļas valdes iesniegtajā sarakstā, jo sarakstu kandidēšanai vēlēšanās iesniedz pati Jūrmalas nodaļa, *“līdz ar to neviens īsti mums nevar iedot citu sarakstu”*⁹.

Savukārt aptuveni divas nedēļas agrāk veiktajā citā intervijā Jūrmalas nodaļas biedre iezīmēja atšķirīgu procedūru, vairāk akcentējot biedru iesaisti kandidātu saraksta veidošanā. Intervētā Jūrmalas nodaļas biedre, kura uzskatīja, ka diezgan labi pārvalda procesus TP Jūrmalas nodaļā, norādīja, ka *“nodaļas biedri, kuri bija gatavi kandidēt pašvaldību vēlēšanās (kopumā ap 23 biedriem), tiks salikti vienā sarakstā un nodaļas kopsapulcē biedri paši izvēlēsies no saraksta tos, kuriem, viņuprāt, vajadzētu būt deputātu kandidātu sarakstā.”*¹⁰

b) prasības kandidātiem

Abi intervētie Jūrmalas nodaļas pārstāvji norādīja, ka kandidātiem nav izvirzītas formālas prasības. Kandidātam nav obligāti jābūt partijas biedram. Taču, lai iekļūtu sarakstā, personai jābūt zināmai saistībai ar partiju, piemēram, jābūt partijas atbalstītājam. Savukārt kandidātu secības noteikšanā darbojas princips, ka esošie deputāti, nodaļas vadītājs, Saeimas sekretārs, Saeimas deputāts visdrīzāk būs saraksta augšgalā, ko nosaka gan atpazīstamības, gan saraksta lietderības apsvērumi. Atsevišķi kandidātu reputāciju nevērtē, intervējamais norādīja: *“Ja viņš ir deputāts, ja viņš ir ievēlēts, tad kāds būs pamats, lai viņš tur nebūtu? Protams, ka viņš ir saraksta augšgalā”*. Abi intervētie Jūrmalas nodaļā norādīja, ka atsevišķi nevērtē kandidātu reputāciju, *“konta izrakstus neskatāmies. Ja nu galīgi ir persona, par kuru ir plaši zināms, vai kura publiski izsakās nelabvēlīgi partijai, tad iekšēji izrunā jautājumus”*¹¹. Jautājumā par kandidāta reputācijas vērtēšanu savu pozīciju pamato ar mediju tendenciozitāti un TP vainošanu visās problēmās. Jautāti par prasību

⁷ Intervija ar Tautas partijas Jūrmalas nodaļas valdes locekli. 20.03.2009.

⁸ Turpat.

⁹ Turpat.

¹⁰ Intervija ar Jūrmalas nodaļas biedri, 09.03.2009.

¹¹ Turpat.

kandidātam arī finansiāli piedalīties kampaņā, norādīja, ka tāda nepastāv.

Izglīšanas darbinieki	☐	☐	☐
Medicīnas darbinieki	☐	☐	☐
Kultūras darbinieki	☐	☐	☐
Invalīdi	☐	☐	☐
Privātā sektorā strādājošie	☐	☐	☐
Cita auditorija	☐	_____	

Vēlēšanu kampaņas laikā esmu gatavs/a uzņemties papildus šādus darbus: _____

_____

DARBĪBA RĪGAS DOMĒ

Esmu kompetents/a darboties Rīgas Domes komitejās:

Drošības un kārtības jautājumu komiteja	☐
Finanšu komiteja	☐
Izglīšanas, jaunatnes lietu un sporta komiteja	☐
Komunālo un dzīvokļu jautājumu komiteja	☐
Kultūras, mākslas un reliģijas lietu komiteja	☐
Pilsētas attīstības komiteja	☐
Pilsētas īpašuma un privatizācijas lietu komiteja	☐
Satiksmes un transporta lietu komiteja	☐
Sociālo jautājumu komiteja	☐
Vides komiteja	☐

Māni priekšlikumi Tautas partijas priekšvēlēšanu programmai, kampaņai un pašvaldības darba uzlabošanai: _____

_____

_____

_____

Vaļasprieki, intereses: _____

_____

Nopelni, apbalvojumi: _____

_____

_____

APLIECINU, KA ATBILSTOŠI PILSĒTAS DOMES UN PAGASTA PADOMES VĒLĒŠANU LIKUMA 8. UN 9.PANTA NOSACĪJUMIEM, MANI VAR PIETEIKT PAR KANDIDĀTU PAŠVALDĪBU VĒLĒŠANĀS

SNIEGTO ZIŅU PATIESUMU APLIECINU

Rīgā, 2009.gada _____ Paraksts _____

Reģistrēts TP RNN birojā

Nr. _____ Datums □□/□□/□□□□ Pieņēma _____

Jaunais laiks (JL)

Biedru skaits partijā: aptuveni 1500 biedri

Biedru skaits Rīgas nodaļā: aptuveni 500 biedri

Biedru skaits Jūrmalas nodaļā: aptuveni 33 biedri

(4 Intervijas (2 Rīgā un 2 Jūrmalā))

JL Jūrmalas nodaļai nav pastāvīga biroja.

• “Jaunā laika” statūti

JL Statūti nosaka, ka JL biedriem ir tiesības lemt par JL kandidātiem pašvaldību, Saeimas un Eiropas Parlamenta vēlēšanās, kā arī pretendēt uz iekļaušanu kandidātu sarakstos. Partijas statūti nosaka JL teritoriālo un reģionālo nodaļu tiesības un pienākumus, kuros ietilpst arī kandidātu izvirzīšana pašvaldību, Saeimas un Eiropas parlamenta vēlēšanās, kā arī deputātu kandidātu saraksta saskaņošana atbilstošās pašvaldības vēlēšanās. JL valde apstiprina deputātu kandidātu sarakstu atbilstošās pašvaldības vēlēšanās tikai pēc saskaņošanas ar atbilstošo JL nodaļu.

JL ir izstrādāts speciāls “Pašvaldības deputāta nolikums”, kas cita starpā regulē arī deputātu kandidātu izvirzīšanas kārtību. Minētais nolikums nosaka, kas var būt pašvaldību deputātu kandidāti un kāda ir lēmumu pieņemšanas kārtība pašvaldībā. Nolikums nosaka, ka par pašvaldību vēlēšanu deputāta kandidātu var izvirzīt partijas biedru, ja tam ir konkrēts pamatojums, tāpat arī partijas atbalstītāju, kuram ir saistība ar attiecīgo pašvaldību. Par pašvaldību vēlēšanu deputāta kandidātu var izvirzīt arī partijas nominētu personu, kurai likums ļauj kandidēt attiecīgajā pašvaldībā. Obligāta prasība būt par partijas biedru ir gadījumos, ja persona pretendē uz pašvaldības vadītāja amatu¹². Sastādot kandidātu sarakstus pašvaldību vēlēšanās, priekšroka tiek dota partijas biedriem, savukārt iebildumu gadījumā kandidātam ir tiesības vērsties Pašvaldību vēlēšanu vadības grupā ar savu motivēto ierosinājumu izvērtēt nodaļas institūciju lēmumus. Nolikums arī nosaka, ka pašvaldību vēlēšanu vadības grupa sniedz valdei atzinumu par katru no sarakstiem, pirms tos apstiprina partijas valde¹³. *Jaunajam laikam* ir arī reģionālā padome¹⁴, tās lēmumiem ir rekomendējošs raksturs jautājumos, kas saistīti ar nodaļu darbību un pašvaldību deputātu kandidātu sarakstu apstiprināšanu.

Atšķirībā no pašvaldību vēlēšanās, Saeimas un Eiropas parlamenta vēlēšanu gadījumā partijas valde sagatavo vēlēšanu kandidātu sarakstu un to iesniedz atzinuma sniegšanai partijas *Domei*, kas ir neatkarīga partijas lēmēj institūcija¹⁵. Partijas *Domei* divu nedēļu laikā ir jāsniedz atzinums par iesniegtajiem sarakstiem un pēc pozitīva Domes atzinuma saņemšanas, valde pieņem lēmumu par

¹² Pašvaldību deputātu nolikums. Apstiprināts Jaunā laika partijas valdes sēdē 01.09.2004.

¹³ Pašvaldības deputāta nolikuma 1.7. punkts. (Nolikums apstiprināts Jaunā laika valdes sēdē, 01.09.2004.)

¹⁴ Atbilstoši JL Statūtiem, reģionālā padome sastāv no sastāv no 15 deleģētiem pārstāvjiem, kas ievēlēti uz 1 gadu, pa 2 pārstāvjiem no katras reģionālās grupas, kā arī no Rīgas nodaļas, viens JL valdes deleģēts pārstāvis, Saeimas frakcijas deleģēts pārstāvis un JL ģenerālsēkretārs

¹⁵ Atbilstoši JL Statūtiem (4.4. pants), Dome sastāv no domes priekšsēdētāja, nodaļu un partijā reģistrēto, atbalsta grupu vadītājiem un viena pārstāvja no katriem piecdesmit nodaļas biedriem.

deputātu kandidātu sarakstu apstiprināšanu un iesniegšanu CVK. Savukārt negatīva Dome atzinuma gadījumā valde pārskata sarakstus un atkārtoti iesniedz Domei. Ja Dome divu nedēļu laikā nesniedz atzinumu par deputātu kandidātu sarakstiem, uzskatāms, ka tā ir atbalstījusi valdes iesniegtos deputātu kandidātu sarakstus. Neparedzētu apstākļu gadījumā (kandidāta nāve, veselības problēmas, atklājusies kriminālsodāmība utt.) valde ir tiesīga lemt par izmaiņām deputātu kandidātu sarakstos, ciktāl tas ir nepieciešams šo apstākļu novēršanai. Šajā gadījumā dome atkārtoti par deputātu kandidātu sarakstiem nelemj¹⁶.

- **Vēlēšanu kandidātu saraksta veidošana RĪGĀ**

a) kandidātu izvirzīšanas kārtība

Rīgas pašvaldību vēlēšanu saraksta veidošanai šogad tika izveidota speciāla pieteikšanās anketa biedriem, kurā potenciālajiem kandidātiem gan jāpamato sava vēlme kandidēt vēlēšanās, gan arī jāapraksta gatavība iesaistīties partijas priekšvēlēšanu aktivitātēs. Kā intervētā JL Rīgas nodaļas amatpersona norādīja, iepriekšējās pašvaldību vēlēšanās potenciālos kandidātus pārsvarā uzrunāja nodaļas pārstāvji paši, taču, ņemot vērā lielo aktīvo biedru loku, nav iespējams noskaidrot visu potenciālo kandidātu ambīcijas. *“Kopš iepriekšējām vēlēšanām jau aptuveni cilvēkus esam iepazinuši, jau varam novērtēt, tādēļ vairs nebūs Gateru un Aksenoku, lai gan vienmēr var gadīties kāds negadījums. Masveida kļūda vairs nebūs.”*¹⁷

Pieteikšanās anketu sagatavoja partijas Rīgas nodaļas valde un elektroniski izsūtīja biedriem, aicinot pieteikties tos, kuri vēlas kandidēt vēlēšanās. Kā norādīja partijas pārstāve, tad *“nav vairs sistēma, ka kāds kādu rekomendē vai izvirza, jo svarīgāk, ka pats cilvēks vēlas strādāt, ir gatavs aktīvi iesaistīties kampaņā.”*¹⁸ JL Rīgas nodaļas valde izskatīja visas iesniegtās anketas, vērtēšana notika pēc iepriekš izstrādātas vērtēšanas sistēmas. Proti, pretendenti tika vērtēti pēc vairākām pazīmēm kā lojalitāte partijai, kandidāta atpazīstamība u.c. (skatīt zemāk), kuras nodaļas valde bija izvirzījusi kā svarīgas partijas Rīgas vēlēšanu kandidātiem. Atbilstoši šīm pazīmēm, katrs kandidāts tika vērtēts ar punktiem vērtēšanas skalā. Punktiem summējoties, tika izveidots kandidātu saraksts dilstošā secībā. Tie kandidāti, kuri saņēma vismazāk punktus, sarakstā netika iekļauti. Jānorāda, ka netika vērtēti pirmie četri kandidātu saraksta līderi, jo šie kandidāti bija apstiprināti par partijas valdes lēmumu¹⁹. Attiecīgi, kandidātu saraksts tika veidots no piektā kandidāta. Kā intervijā norādīja partijas biedrs, kurš nepiedalījās pretendentu vērtēšanā, tad viņš uzskata, ka jebkura vērtēšanas komisijas locekļa zemāks vērtējums vienam kandidātam automātiski nobīdīja šo personu zemāk sarakstā, līdz ar to varēja veidoties situācijas, kad viens vērtēšanas komisijas loceklis var būtiski ietekmēt kandidāta vietu sarakstā. Intervētais norādīja, ka viņaprāt, ar viņa aktivitāti partijā, viņam vajadzēja sarakstā atrasties augstāk, taču varbūt kādu neapmierināja tas, ka viņš var kļūt kādam par sīvu konkurentu un tādēļ viņš tika novērtēts zemāk. Viņam arī nav skaidrojuma, kādēļ cilvēki, kas sarakstā ir virs viņa,

¹⁶ Partijas “Jaunais laiks” Statūti, apstiprināti partijas kongresā 2007.gada 6.oktobrī.

¹⁷ Intervija ar Jaunā laika Rīgas nodaļas valdes locekli, 20.03.2009.

¹⁸ Turpat.

¹⁹ Tie bija Solvita Āboltiņa, Olafs Pulks, Baiba Brigmane un Ēriks Škapars.

ir augstāk novērtēti par viņu²⁰. Intervētais partijas biedrs uzsvēra, ka nākošajām vēlēšanām viņš gatavosies daudz mērķtiecīgāk, strādājot arī partijas ietvaros ar biedriem, pierādot savu atbilstību atrasties labākā vietā sarakstā un parādot sevi labāk partijas biedriem.

Tālākajā kandidātu saraksta veidošanas procesā noteicošā loma ir vēlēšanu grupai, kurā ietilpst pirmie četri deputāta kandidāti sarakstā, kā arī partijas Domes priekšsēdētājs A.Kampars, kura dalību komisijā intervētā augstā Rīgas nodaļas valdes augsta amatpersona pamatoja ar to, ka partijas dome pēc tam apstiprina šos sarakstus (*jānorāda gan, ka partijas statūti nosaka, ka Dome apstiprina Saeimas un Eiropas parlamenta vēlēšanu sarakstus, netiek minētas pašvaldību vēlēšanas, to arī intervijā min partijas biedrs, ka Dome nebalso par sarakstu – Delnas komentārs*). Pēc vērtējumu summēšanas saraksta kandidāti tiek dalīti nelielās grupās jeb grozos, piemēram 5 – 10 kandidāts, 11-15 kandidāts utt, grupu ietvaros tiek rīkota izloze par vietu sarakstā. Kā norādīja intervētā JL pārstāve, šādā veidā partija ir mēģinājusi izvairīties no subjektīvisma kandidātu sarakstu veidošanā. Intervijā tika norādīts, ka nav iespējams sarakstu izveidot tikai mehāniski, tas tiek pārskatīts arī no kampaņas viedokļa – lai neveidojas situācija, ka blakus sarakstā ir vairāki skolotāji vai ārsti utt. Īpaši rūpīgi tiek vērtēti pirmie 20 kandidāti sarakstā, jo šiem kandidātiem ir augstāka ievēljamība. Kad saraksts ir sagatavots, tas tiek nodots Rīgas nodaļas valdei apstiprināšanai. Kad nodaļas valde to ir apstiprinājusi, tas tiek iesniegts partijas valdei. Intervētā norādīja, ka partijas valde ir tiesīga sarakstā veikt izmaiņas, taču jebkurā gadījumā kandidātu saraksts vēlreiz ir jāapstiprina Domē, kas pieņem gala lēmumu. Intervētā norādīja, ka katra nodaļa izlemj, kā labāk organizēt kandidātu saraksta veidošanu. *“Ir laukos nodaļas, kuras priecājas, ja cilvēkam vispār ir drosme startēt, ja mūsu atbalstītāji startē”*²¹. Vienlaikus cits intervētais partijas biedrs minēja citu saraksta apstiprināšanas secību, norādot, ka pēc tam, kad Rīgas nodaļas valde to ir pieņēmusi, to apstiprina partijas valde un partijas dome par to nelemj.

Līdzīgi kā Jūrmalas gadījumā, arī Rīgas nodaļas biedrs atzina, ka partijas vēlēšanu saraksta veidošana ir vienlaicīgi arī cīņa par varu nodaļā. Viņš atzina, ka vislabāk ietekmēt kandidātu sarakstu var tad, ja ir Rīgas nodaļas valdes loceklis, ko viņš arī mēģinājis izdarīt, taču netika ievēlēts nodaļas valdē. Viņa atziņa bija, ka pirmais pakāpiens iekļūšanai sarakstā labā vietā ir tiem, kas ir nodaļas valdes locekļi.

Uz jautājumu, kā tika izvirzīts vēlēšanu saraksta līderis, partijas biedrs atzina, ka tas noticis partijas Rīgas nodaļas valdes līmenī, jo nebija arī daudz spēcīgu alternatīvu. E.Jaunups piedāvāja konkrētu priekšvēlēšanu stratēģiju. Vienlaikus, intervētais atzina, ka vēlēšanu rezultāti būtu daudz labāki, ja pirmā sarakstā būtu partijas vadītāja S.Āboltiņa, kura, pirms JL kļuva par premjera partiju, bija paredzēta kā saraksta līdere.

Uz jautājumu, ja partijas biedru sapulce lemtu par partijas saraksta līderi, vai tas sakristu ar to, kādu izveidoja šī vērtēšanas komisija, intervētais biedrs atzina, ka visdrīzāk jā. Savukārt jautājumā par to, kā viņš vērtē, ja sarakstu apstiprinātu partijas nodaļas biedru kopsapulce, biedrs atbildēja noliedzīgi, uzskatot, ka biedru kopsapulcei pietrūktu kompetences un elastības apstiprināt sarakstu²². Intervētais biedrs uzskata, ka efektīvāka ir pašreizējā sistēma, ka biedri ievēlē pārvaldes institūcijas partijā, kuras tādējādi arī pilnvaro lemt

²⁰ Intervija ar Jaunā laika Rīgas vēlēšanu kandidātu, 09.09.2009.

²¹ Turpat.

²² Intervija ar JL Rīgas vēlēšanu kandidātu, 09.09.2009.

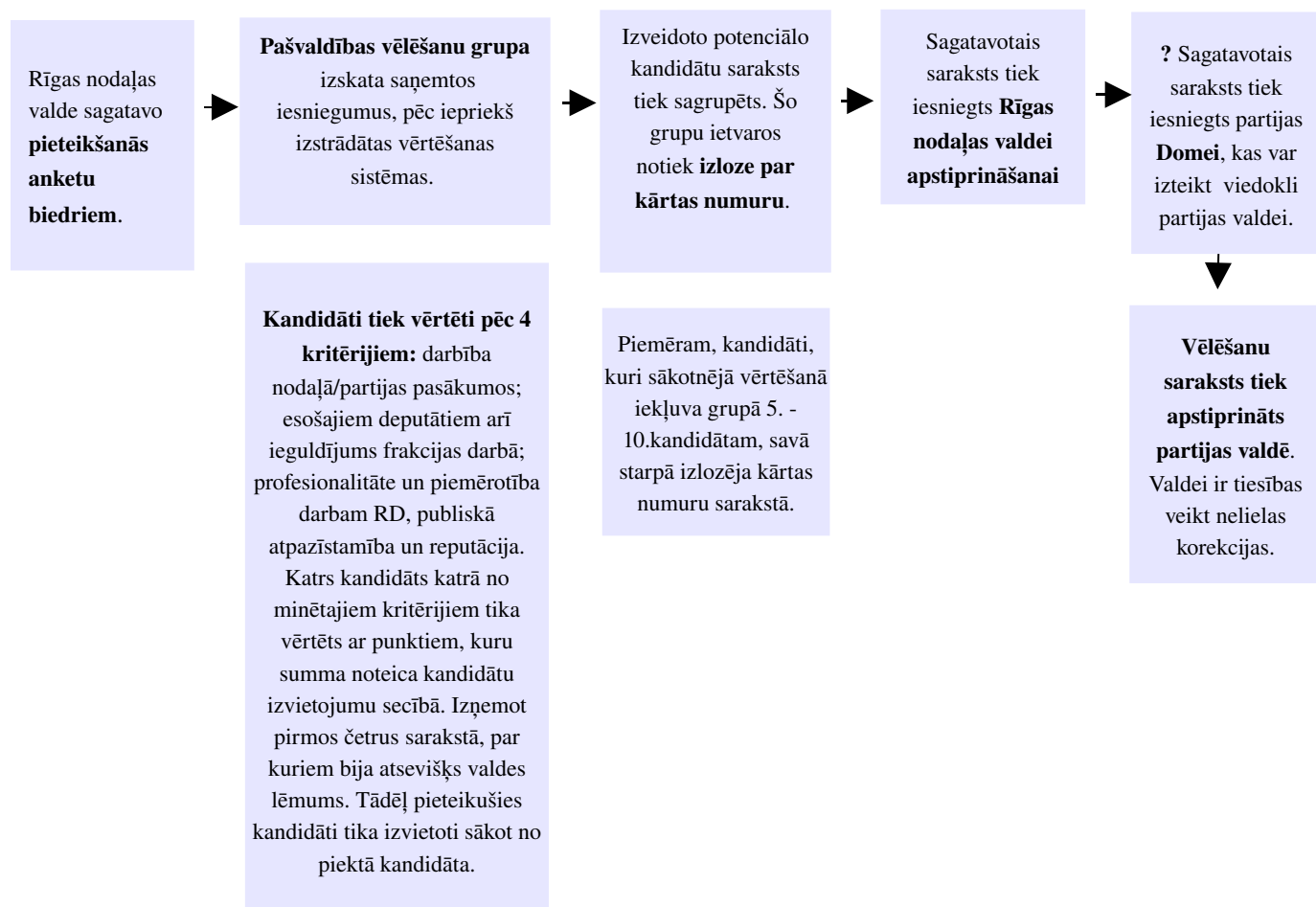
par vēlēšanu sarakstu.

Intervētais biedrs atzina, ka partijai nav speciāla nolikuma vai vadlīniju, kur būtu aprakstīta vēlēšanu sarakstu veidošanas kārtība, pirms katrām vēlēšanām partijā notiek vienošanās par to, kāda būs kārtība.

b) prasības kandidātiem

Kā iepriekš tika minēts, partija kandidātu saraksta veidošanas procesā ir izstrādājusi vērtēšanas sistēmu, kurā kandidātu vērtēšanai tika izvirzītas četras pazīmes: profesionalitāte, lojalitāte partijai, atpazīstamība un laba reputācija. Lai arī partijā kopumā nav prasība, ka no JL saraksta var kandidēt tikai partijas biedri, prasība pēc biedra statusa ir parlamenta vēlēšanu kandidātiem un Rīgas pašvaldību vēlēšanām. Rīgā tā ir obligāta prasība, ko pamato ar plašo potenciālo kandidātu loku. Intervētais biedrs, kurš pats nebija tieši iesaistīts vērtēšanā, minēja, ka epastos biedriem kritēriji parādījušies, taču viņš intervijas brīdī tos nevarēja nosaukt.

13. attēls. Jaunā laika vēlēšanu kandidātu izvirzīšanas kārtība 2009.gada Rīgas pašvaldību vēlēšanās

Abi intervētie atzina, ka galvenā loma saraksta veidošanā bija vietējās nodaļas valdei. Intervētā nodaļas amatpersona stāstīja, ka nodaļas valdes sēdē tiek izvērtēti iespējamie kandidāti, nodaļas valde arī ir tā, kas sarindo kandidātus noteiktā secībā. Par lielo nodaļas valdes nozīmi saraksta veidošanā ļoti kritiski izteicās intervētais partijas biedrs, uzsverot, ka partijas nodaļas valdei ir pārāk liela loma, jo biedru saraksts ticis veidots slēgtā nodaļas valdes sēdē, pēc tam tas netika apspriests ar biedriem, netika arī skaidrots, kādēļ saraksts ir tieši tāds, kādēļ kandidāti sarindoti tādā secībā. “Cik man zināms, tad nodaļas valdes sēdē gāja karsti, tur bija pamatīga cīņa un strīdi, kurš būs pirmais sarakstā.”²³ Jūrmalas nodaļas valdes apstiprinātais saraksts tiek iesniegts partijas valdei apstiprināšanai. Intervētais nodaļas biedrs atzina, ka raugoties uz to, kā tika veidots JL Jūrmalas nodaļas vēlēšanu saraksts, viņam radies iespaids, ka tā drīzāk bijusi cīņa par ietekmi nodaļā, nevis stratēģija, kā iegūt lielāku vēlēšanu atbalstu vēlēšanās. “Tieši dažu nodaļas biedru ambīcijas un personiskā interese iekļūt domē bija iemesls tam, kādēļ partijas neizveidoja apvienību, uz ko mūs arī mudināja daži partijas valdes locekļi, atzīstot, ka tādējādi būtu iespējams sasniegt labākus rezultātus.”²⁴ Abi intervētie atzina, ka kopumā partijā ir vienošanās, ka nodaļas var rīkoties patstāvīgi un partijas valde neiejaucas pašvaldību sarakstu veidošanā.

²³ Intervija ar Jaunā laika Jūrmalas nodaļas biedru, 28.08.2009.

²⁴ Turpat.

b) prasības kandidātiem

Intervijā ar vienu no nodaļas amatpersonām, kura bija cieši iesaistīta saraksta veidošanā tika atzīts, ka kandidēt var jebkurš no nodaļas, kurš uzskata, ka ir gana cienīgs pretendents, ka ir sevi pierādījis un ir lojāls partijai un kandidātam nav obligāta prasība būt biedram. Savukārt intervētais nodaļas biedrs atzina, ka nodaļā nav ticis apspriests tas, kā tiks veidots saraksts un kādas būs prasības kandidātiem. “Objektīvu kritēriju nebija. Bija cilvēki, kas nodaļā nebūt nebija aktīvi, bet bija labākās vietās sarakstā, nekā citi, kuri jau ilgāku laiku un aktīvi strādājuši un kļuvuši atpazīstami Jūrmalnieku vidū.”²⁵ Intervētais atzina, ka radies iespaids, ka tās ir bijušas personīgās ambīcijas, nevis interese iegūt lielāku partijas pārstāvniecību, minot piemēru, ka sarakstā kā pirmais nebija ielikts Jūrmalā JL populārākais kandidāts J.Visockis, bet gan nodaļas vadītāja I.Blaua, kuru vietējie gandrīz nemaz nepazīst. Ņemot vērā to, ka nebija noteikti objektīvi kritēriji un netika skaidrots, kādēļ izveidota tāda secība, biedrs atzina, ka saraksta veidošanas procedūru nevarot uzskatīt par caurskatāmu.

---

²⁵ Turpat.

14. attēls. Jaunā laika Rīgas nodaļas izstrādātais pieteikums kandidēšanai 2009.gada Rīgas pašvaldību vēlēšanās

Apstiprināts ar Rīgas nodaļas valdes
2008.gada 22.oktobris lēmumu Nr.1

Jaunā laika Rīgas nodaļas biedra

_____
/vārds, uzvārds/

Pieteikums kandidēšanai 2009.gada Rīgas pašvaldības vēlēšanās

Apzinoties, ka vēlēšanas ir viens no svarīgākajiem notikumiem partijas dzīvē,
apzinoties, ka partijas kandidātu vēlēšanās un pēc tam ievēlētie deputāti ir partijas publiskās
sejās, kas realizē partijas politiskos mērķus,
apzinoties, ka partijai, veidojot deputātu kandidātu sarakstu, un partijas biedriem, izsakot
vēlmi kandidēt, ir jābalstās uz savstarpēju uzticību, un

atbildot uz turpmākajiem jautājumiem, sniedzu izsmeļošu informāciju par savu līdzšinējo
darbību un turpmākajām iecerēm. Vienlaikus ar šo izsaku gatavību un vēlēšanos kandidēt
partijas „Jaunais laiks” sarakstā Rīgas pašvaldību vēlēšanās un lūdzu iekļaut mani 2009.gada
Rīgas pašvaldību vēlēšanu kandidātu listē.

1) Kāpēc es būtu labs JL deputāta kandidāts? _____

_____
_____
_____
_____
_____
_____

2) Ko partija iegūtu, ja es kandidētu vēlēšanās? _____

_____
_____
_____

8) Cik aktīvi esošais darbs ļautu man iesaistīties partijas priekšvēlēšanu aktivitātēs? (gan no
darba devēja viedokļa, gan laika ziņā) _____

_____
_____
_____

9) Vai un kā es informētu savus draugus, paziņas, kolēģus, ka kandidēju vēlēšanās? _____

_____
_____
_____
_____
_____

10) Kā es redzētu savu darbu Rīgas nodaļā, ja es kļūtu par Rīgas domes deputātu?

_____
_____
_____
_____

Rīgā, 2008.gada __, _____

/Paraksts, atšifrējums/

Avots: JL Rīgas nodaļa

Tēvzemei un brīvībai/LNNK (TB/LNNK)

Partijas biedru skaits: aptuveni 2000 biedru
Biedru skaits Rīgas nodaļā: aptuveni 200 biedru
Biedru skaits Jūrmalā: aptuveni 100 biedru
(4 intervijas (3 Rīgā, 1 Jūrmalā))

• Tēvzemei un brīvībai/ LNNK statūti

TB/LNNK statūti nosaka, ka grupa ir partijas pamat struktūrvienība. Statūtu 33. pants nosaka, ka grupas vadītāja pienākumos ietilpst pašvaldību vēlēšanu kampaņas praktiskā vadība attiecīgajā teritorijā. Statūti nosaka, ka apvienības valde pēc attiecīgās grupas priekšlikuma apstiprina attiecīgās pašvaldības deputātu kandidātu sarakstus.

Apvienības Dome ir augstākā lēmējinstītūcija kongresu starplaikos. Dome pēc apvienības valdes priekšlikuma apstiprina Saeimas un Eiropas Parlamenta deputātu kandidātu sarakstus; pēc Rīgas nodaļas valdes un apvienības valdes saskaņota priekšlikuma apstiprina Rīgas domes deputātu kandidātu sarakstus; pēc apvienības valdes priekšlikuma apstiprina tās kandidātus Valsts prezidenta, Saeimas prezidija locekļu, Ministru kabineta locekļu, Rīgas domes priekšsēdētāja un viņa vietnieku amatam²⁶.

TB/LNNK statūti nosaka arī dažus ierobežojumus kandidātiem, proti, ka Apvienības biedru var iekļaut Saeimas, Eiropas Parlamenta un Rīgas domes deputātu kandidātu sarakstā vienīgi tad, ja viņš ir regulāri maksājis biedra naudu Apvienībai, bet Saeimas sarakstā – ar Apvienības biedra stāžu ne mazāku par vienu gadu²⁷.

• Vēlēšanu kandidātu saraksta veidošana RĪGĀ

a) kandidātu izvirzīšanas kārtība

Apvienības Rīgas nodaļas valde izveido speciālu institūciju – darba grupu, kas strādā tieši pie saraksta veidošanas jautājumiem. Parasti tie ir 4- 6 cilvēki, šogad darba grupā darbojās 5 cilvēki, to vadīja Rīgas nodaļas vadītājs, RD priekšsēdētājs J.Birks.

Kā norādīja intervētie, biedri var pieteikties kandidēšanai, kā arī izvirzīt citus biedrus un atbalstītājus. Pieteikšanās notiek gan aizpildot pieteikšanās anketas, gan arī atsevišķi uzrunājot potenciālos kandidātus. Pirms 2009.gada pašvaldību vēlēšanām potenciālie kandidāti varēja pieteikties līdz 1.martam. Saņemtos pieteikumus vērtēja darba grupa, kuras locekļiem bija tiesības arī pašiem uzrunāt piemērotus kandidātus. Tāpat kandidātus var piesaistīt arī saraksta līderi, partijas

²⁶ Apvienības “Tēvzemei un Brīvībai/ LNNK” statūti. (Partijas atsūtītajos statūtos nav norādīts to apstiprināšanas datums).

²⁷ Statūtu 105.pants.

grupas vadītājs. Šī darba grupa sagatavo sarakstu jau pilnā secībā. Kā intervijā atzina viens no šīs grupas locekļiem, tad nebija izstrādāti ļoti precīzi kritēriji, pēc kuriem tiktu vērtēti pieteikušies kandidāti. Intervētais darba grupas loceklis vadījies pēc diviem principiem: 1)atpazīstamība (jo nav nozīmes, ko persona ir pirms tam darījusi, bet svarīgi, lai viņu pazīst) un 2)pieredze pašvaldības darbā²⁸.

Darba grupas izveidotais saraksts tiek iesniegts apstiprināšanai partijas Rīgas nodaļas valdē un vēlāk arī partijas valdē. Taču, tā kā partija šogad rīkoja pirmsvēlēšanu darba kongresu, tad, tā kā kongress ir augstāka lēmējinstītūcija par domi (kurai pēc statūtiem būtu jāapstiprina saraksts), tad šogad sarakstu apstiprināja partijas kongress. Pārējo pašvaldību sarakstus apstiprināja tikai partijas valde²⁹. Jautājot, vai kongresā saraksts tika apspriests, vai tikai apstiprināts, intervētais TB/LNNK pārstāvis atzina, ka neatceras, ka būtu notikusi kādu atsevišķu personāliju vai saraksta apspriešana.

Visai kritisku viedokli par apvienības formālo struktūrvienību, tajā skaitā arī apvienības valdes lomu apvienībai svarīgu lēmumu pieņemšanā pauda cits intervētais biedrs, kurš iepriekš ir darbojies arī apvienības valdē, taču to pametis, jo nav saredzējis tai īpaši lielu nozīmi: “Valde pārsvarā uzklausa dažādus ziņojumus, taču lēmumus nepieņem. Lēmumi tiek pieņemti neformālā grupā, kas ir izveidojusies apvienībā”³⁰. To netieši apstiprināja arī intervija ar citu TB/LNNK biedru, kurš pieļāva, ka varētu būt, ka ārpus valdes ir arī kāda mazāka grupa. Intervētais pārstāvis minēja piemēru - 2009.gada priekšvēlēšanu videoklipus, kur TB/LNNK konfrontēja Saskaņas centru nacionālajā jautājumā, taču šāda kampaņa apvienībā netika apspriesta. Kopumā divi biedri norādīja, ka tieši kampaņas jautājumos partijas biedru viedoklis atšķīrās, bet bija jau par vēlu kaut ko ietekmēt, jo nauda jau par noslēgtajiem līgumiem bija samaksāta³¹.

Tāpat divi no intervētajiem norādīja, ka partijai ir problēmas aizpildīt kandidātu sarakstu. Piemēram, iepriekšējās pašvaldību vēlēšanās partija startēja ar 31 kandidātu sarakstā. Līdz ar to, nevar runāt par konkurenci partijas biedru vidū iekļūšanai sarakstā, jo konkurences trūkums starp kandidātiem mazina arī iespējas piemērot stingrākas prasības potenciālajiem kandidātiem. Turklāt, nebija nekādas konkurences par iekļūšanu sarakstā, jo “cilvēki jau netiecas piedalīties vēlēšanās”³², vairāki bijuši gatavi kandidēt, lai saraksts būtu pilns, nevēloties uzvarēt vēlēšanās. Viens no intervētā partijas biedra secinājumiem bija, ka kopumā biedru konkurence partijā ir mazinājusies, agrākos gados tā ir bijusi daudz lielāka.

Jautājumā par saraksta līderi, tika atzīts, ka nebija citu domu, kā virzīt partijas līderi, kurš vienlaikus bija arī Rīgas pilsētas mērs.

Par ziedotāju ietekmi divi no biedriem netieši norādīja, ka šāda ietekme ir iespējama, taču par to

---

²⁸ Intervija ar TB/LNNK biedru Rīgā, 10.09.2009.

²⁹ Intervija ar TB/LNNK biedru Rīgā, 08.04.2009.

³⁰ Intervija ar TB/LNNK biedru Rīgā, 20.03.2009.

³¹ Intervija ar TB/LNNK biedru Rīgā, 10.09.2009

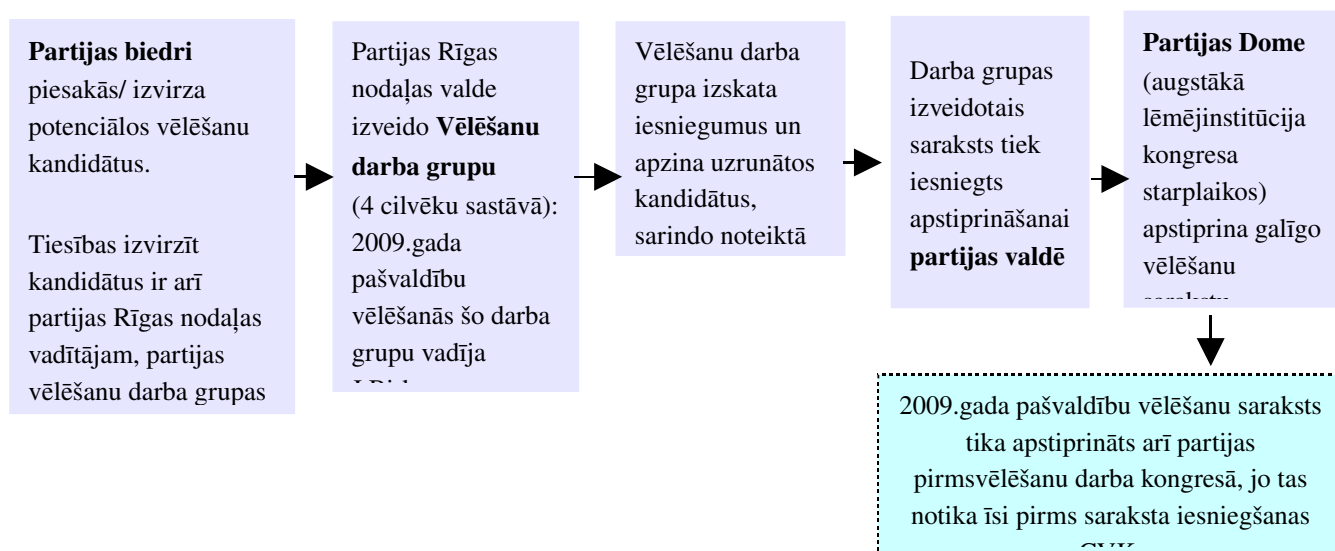
³² Turpat.

daudz plašāk nevar pastāstīt. Divās no intervijām tika minēts viens no partijas ilglaicīgiem ziedotājiem Leons Jakrins, kura dēls startē arī vēlēšanās, taču vienlaikus tika argumentēts, ka dēls jau kādu laiku ir partijas biedrs un viņam šādas tiesības ir kandidēt. Taču vēlēšanu grupas loceklis atzina, ka neizjuta ziedotāju ietekmi vai to, ka kāds cits no grupas locekļiem kādu kandidātu bīdītu sarakstā.

b) prasības kandidātiem

Atšķirībā no citām pašvaldībām, Rīgā noteikts, ka kandidēt var tikai partijas biedri. Kā kandidātu vērtēšanas kritēriji intervijās tika nosaukti sekojoši – līdzšinējā veiksmīgā darbība pašvaldībā, darbības ilglaicīgums partijā, reputācija, kā arī augstākā izglītība. Šie kritēriji ir intervēto nosauktie kritēriji, ne partijas vienotā nostādne. Kā jau tika minēts, vēlēšanu grupai, kura strādāja pie saraksta veidošanas, nebija izstrādāti precīzi kritēriji. Partijas kopējais uzstādījums bija, ka mēģinās sarakstu veidot tikai ar personām, kurām ir augstākā izglītība, taču iekļāva sarakstā arī tādus, kuriem tās nav, bet kandidāti var dot citu pienesumu partijai – savu pieredzi vai atpazīstamību.

15. attēls. TB/LNNK Rīgas vēlēšanu saraksta veidošana

Avots: intervijas ar apvienības biedriem

• Vēlēšanu kandidātu saraksta veidošana JŪRMALĀ

a) kandidātu izvirzīšanas kārtība

Kā intervijā norādīja TB/LNNK Jūrmalas grupas amatpersona, kandidēšanai Jūrmalas domes vēlēšanās var pieteikties gan paši biedri, gan arī ieteikt kādu citu, kurš var būt arī tikai partijas atbalstītājs, ne biedrs. Tāpat tiesības izvirzīt biedrus ir arī Jūrmalas grupas valdei. Jūrmalas grupas pilnsapulcē tiek pieaicināti arī NVO pārstāvji, piemēram, Nacionālā karavīru biedrība. Biedru pilnsapulcē tiek izveidots visu pieteikušos saraksts, kas 2009.gada pašvaldību vēlēšanās kopumā

bija 33 pretendenti uz 18 vietām sarakstā. Biedru pilnsapulcē tiek rīkota aptauja par pretendentiem un aptaujas rezultāti tiek izmantoti galīgā saraksta veidošanā. Vietējās grupas valde koriģē sarakstu tikai no taktikas viedokļa, lai sarakstā blakus neatrastos vairāki vienas nozares pārstāvji. Kā intervijā norādīja Jūrmalas grupas pārstāvis, saraksts tiek apstiprināts vietējās grupas/ nodaļas pilnsapulcē, pēc tam iesniegts apstiprināšanai apvienības valdē. Jūrmalas grupas pārstāvis intervijā atzina, ka iepriekšējās pašvaldību vēlēšanās arī apvienības centrālā valde vēlējās iekļaut sarakstā savus kandidātus, taču šajās vēlēšanās tas netiks pieļauts³³.

b) prasības kandidātiem

Intervētā Jūrmalas grupas amatpersona atzina, ka kandidātiem netiek izvirzītas specifiskas prasības, taču pārstāvis norādīja, ka kandidātam jābūt populāram, ar augstāko izglītību, pieredzi partijā un spējīgam pieņemt lēmumus, lojālam partijai. *“TB/LNNK ir salīdzinoši jau ilglaicīga partija un tajā tomēr priekšroka tiek dota jau pieredzējušiem cilvēkiem”*³⁴. Savukārt uz jautājumu, kādu iemeslu dēļ personu varētu neiekļaut partijā, TB/LNNK Jūrmalas grupas amatpersona norādīja, ka tā ir politiskā prasība – kandidāts nedrīkst būt iepriekš strādājis, sadarbojies ar VDK, kompartijas darbinieks. Savukārt kandidātu reputāciju nevērtē, jo reputācija nav izmērāma. *“Jāsaprot, cik tā ir pamatota, jo Jūrmalā daudzos gadījumos par korupciju tiek sauktas partiju savstarpējās cīņas, kur saceļ lielu vētru, bet tad lietas izbeidz”*³⁵.

---

³³ Intervija ar TB/LNNK Jūrmalas nodaļas pārstāvi, 17.03.2009.

³⁴ Turpat.

³⁵ Turpat.

Latvijas pirmā partija/Latvijas ceļš (LPP/LC)

Partijas biedru skaits: aptuveni 3800 biedri

Partijas biedru skaits Rīgas nodaļā: aptuveni 1600 biedri

Partijas biedru skaits Jūrmalas nodaļā: aptuveni 40 biedri

1 intervija Rīgā ar Rīgas nodaļas un partijas augstu amatpersonu

1 intervija Jūrmalā pēc vēlēšanām ar vienu no atbildīgajām nodaļas amatpersonām (Jūrmalā LPP/LC vēlēšanās startēja apvienotajā sarakstā ar Latvijas Zemnieku savienību un Kristītei demokrātisko savienību)

● LPP/LC statūti

Partijas statūti nosaka, ka biedriem ir tiesības tikt iekļautiem deputātu kandidātu sarakstos Saeimas, Eiropas parlamenta un pašvaldību vēlēšanās. Statūti nosaka, ka partijas nodaļas kopsapulce ir tiesīga ieteikt apstiprināšanai partijas valdē kandidātus attiecīgās pašvaldības vēlēšanās. Partijas *Dome*³⁶ iesaka kārtību, kādā tiek sagatavots Saeimas, pašvaldību domju un Eiropas parlamenta deputātu kandidātu saraksts. Partijas *Dome* pēc tam, kad tai sagatavotos sarakstus ir iesniegusi partijas valde, tos apspriež un iesaka valdei un biedru sapulcei apstiprināšanai. Deputātu kandidātu sarakstus pašvaldību vēlēšanās apstiprina partijas valde.

Atbilstoši statūtiem, partijas valde iesniedz Saeimas deputātu kandidātu sarakstu apstiprināšanai partijas biedru sapulcē. Statūti nosaka, ka tikai partijas biedru sapulce ir tiesīga apstiprināt partijas Saeimas priekšvēlēšanu programmu un partijas valdes iesniegto deputātu kandidātu sarakstu Saeimas un Eiropas parlamenta vēlēšanās, kā arī izslēgt no saraksta jebkuru deputātu kandidātu Saeimas vēlēšanās.

Netipiski citām partijām, LPP/LC statūtos starp sankcijām biedriem parādās arī ierobežojumi kandidēšanai vēlēšanās. Statūti paredz sankcijas partijas biedriem, ja viņu rīcība ir bijusi pretrunā statūtiem vai partijas lēmējinstītūciju pieņemtajiem lēmumiem, piemēram, valde var izteikt partijas biedram brīdinājumu, valde var lemt arī par biedra tiesību ierobežošanu, tajā skaitā arī tiesību atņemšanu tikt izvirzītam partijas apstiprinātajos deputātu kandidātu sarakstos Saeimas, Eiropas parlamenta un pašvaldību vēlēšanās³⁷.

Pirms 2009.gada Rīgas pašvaldību vēlēšanām Rīgas nodaļas valde izstrādāja un partijas *Dome* apstiprināja **“Nolikumu par partijas LPP/LC deputātu kandidātu izvirzīšanas un apstiprināšanas kārtību Rīgas domes vēlēšanās”**. Gandrīz identiska satura nolikums tika izstrādāts arī pašvaldībām kopumā kā paraugnolikums. Rīgas vēlēšanu nolikumā ir norādīta kandidātu pieteikšanās kārtība, nosakot, ka kandidāts piesakās Rīgas nodaļas valdē, iesniedzot CV, brīvas formas iesniegumu un īsu redzējumu par savu iespējamo darbību Rīgas domē. Nolikums arī

³⁶ Partijas Domē darbojas partijas līdzpriekšsēdētājs, nodaļu vadītāji, koordinatori, jauniešu un sieviešu un citu klubu vadītāji, visu līmeņu deputāti, kuri ievēlēti no partijas sarakstiem.

³⁷ Partijas LPP/LC statūti, apstiprināti 08.12.2007.

paredz Rīgas nodaļas valdei tiesības uzrunāt un pieteikt savu kandidatūru vēlēšanām jebkuru partijas biedru. Statūtos norādīts laika grafiks gan pieteikumu iesniegšanai, gan saraksta apkopošanai, gan arī nosaka nodaļas kopsapulces datumu, gan saraksta apstiprināšanas datumu partijas valdes sēdē. Nolikuma 9.punkts nosaka, ka personas, kuras nav partijas biedri, RD deputātu kandidātu sarakstā netiek iekļautas³⁸.

● Vēlēšanu kandidātu saraksta veidošanas kārtība RĪGĀ

a) kandidātu izvirzīšanas kārtība

Minēto nolikumu partija izplatīja biedriem ar laikraksta "Rīgas pilsētas vēstis" starpniecību - ieliekot partijas apmaksātu pielikumu. Kā intervijā norādīja augsta Rīgas nodaļas amatpersona, speciāls nolikums Rīgas pašvaldību vēlēšanām tika izstrādāts, jo Rīgā ir ievērojami lielāks biedru skaits, kas apgrūtina tiešās komunikācijas iespējas. Biedri varēja pieteikties līdz pat 2009.gada 9.janvārim. Tāpat biedri un lokālās grupas varēja pieteikt arī citus biedrus iekļaušanai vēlēšanu sarakstā. Rīgas nodaļas valde šos pieteikumus apkopoja. Kopumā 2009.gada pašvaldību vēlēšanām bija pieteikušies 107 kandidāti uz 63 vietām sarakstā. Kā norādīja intervētais, tad *"tā kā biedri varēja izvirzīt arī citus partijas biedrus, tad bija arī situācijas, ka daži biedri nemaz nezināja, ka ir izvirzīti"*³⁹. Savus kandidātus var izvirzīt arī Rīgas nodaļas valde.

Pēc pieteikumu apkopošanas Rīgas nodaļas valde pilnvaroja atbildīgās personas, kuras apzināja, vai pieteiktie kandidāti ir gatavi kandidēt. Pēc pieteikto pretendentu saraksta inventarizācijas februārī nodaļas kopsapulcē jau tika prezentēts caurskatītais saraksts ar kandidātiem (kopumā 87 kandidātiem). Kā intervijā norādīja LPP/LC amatpersona, visi saraksta kandidāti piedalījās nodaļas kopsapulcē, kur tika izvirzīts arī mēra amata kandidāts. Šajā kopsapulcē klātesošie tika aicināti izteikt viedokli par kandidātiem, pirms tiek apstiprināts saraksts. Kā intervētais norādīja: "Nu jautājums bija tāds, vai nu runāji tagad, vai nerunāji vispār. Vai kādam no nodaļas kopsapulcē klātesošajiem biedriem ir iebildumi pret kādu no šiem 87 kandidātiem. Kā rezultātā šādu iebildumu nebija. Tur bija klāt visi partijas priekšsēdētāji, Rīgas organizācijas."⁴⁰ Nekādi iebildumi par kandidātiem netika izteikti. Līdz ar partijas valdes lēmumu tika apstiprināts Rīgas nodaļas deputātu kandidātu saraksts. Saraksts tika slēgts un tika uzdots Rīgas organizācijas valdei sagatavot Rīgas deputātu kandidātu sarakstu uz 63 kandidātiem. Savukārt Rīgas organizācijas valde pilnvaroja Rīgas nodaļas priekšsēdētāju sagatavot galīgo vēlēšanu kandidātu sarakstu. Līdz ar to tālāko atsijāšanas darbu no 87 uz 63 kandidātiem, kā arī kandidātu secību sarakstā vienpersonīgi sagatavoja Rīgas nodaļas vadītājs, kurš komentēja: *"Jā, vienpersonīgi, bet nu tā ir mana kā Rīgas nodaļas vadītāja prerogātīva, kādu es redzu šo kandidātu sarakstu, es piedāvāju valdei. Pārējie palika rezervē"*⁴¹.

Martā Rīgas nodaļas valde tika iepazīstināta ar sagatavoto sarakstu un Rīgas nodaļas vadītājs

³⁸ Nolikums par partijas LPP/LC deputātu kandidātu izvirzīšanas un apstiprināšanas kārtību Rīgas domes vēlēšanās. Pieņemts LPP/LC Rīgas nodaļas valdes sēdē 22.10.2008.

³⁹ Intervija ar LPP/LC Rīgas nodaļas amatpersonu, 01.04.2009.

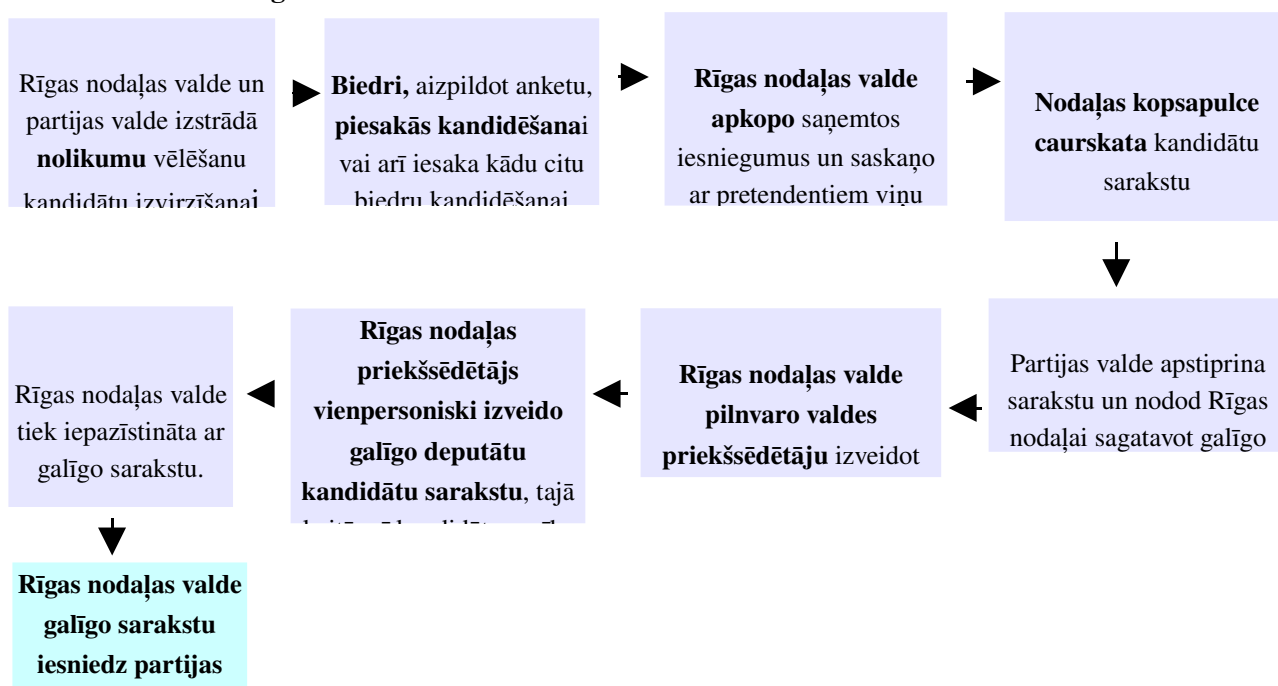
⁴⁰ Turpat.

⁴¹ Intervija ar partijas LPP/LC Rīgas nodaļas amatpersonu, 01.04.2009.

argumentēja, kādēļ saraksts ir izveidots noteiktā veidolā. Savukārt uz jautājumu, kā tika izlemts, ka mēra amata kandidāts būs A.Šlesers, intervētais atbildēja: “Nu, tā tad tajā kopsapulcē bija dienas kārtības punkts par to, ka ir mēra kandidāta apstiprināšana un saraksta apstiprināšana. Mēra kandidātu izvirzīju es. Nu kā, ir kopsapulces dienas kārtība, es kā nodaļas vadītājs nosaku, sniedzu ziņojumu, es teicu, ka vislietderīgākais kandidāts, kuru pie šīs dienas situācijas izvirzīt ir Šlesers.” Kā intervijā norādīja Rīgas nodaļas vadītājs, “loģiski, ka par mēra kandidātu ir Šlesers, pārējais ir mans priekšlikums”⁴². Savukārt uz jautājumu, vai par to notika diskusija, tika atbildēts, ka nodaļas vadītājs un partijas priekšsēdētājs parasti ir viens no mēra kandidātiem.

Valdes sēdē Rīgas nodaļas vadītāja piedāvātais saraksts netika grozīts. Partijas valde apstiprina nodaļu sagatavotos sarakstus. Jābūt ļoti nopietniem iemesliem, lai lielā valde iejauktos nodaļas piedāvājumā.

16. attēls. LPP/LC Rīgas vēlēšanu kandidātu izvirzīšanas kārtība

Avots: intervija ar partijas biedru, statūti

b) prasības kandidātiem

Jau minētais nolikums nosaka, ka par RD vēlēšanu deputāta kandidātu var kļūt tikai partijas biedrs. Citas formālas prasības kandidātiem netika izvirzītas, taču intervētais nosauca savas prasības, pēc kurām vērtējis kandidātus, proti, gatavība kandidēt, pieredze, autoritāte sabiedrībā, aktivitāte partijā, kā arī kandidāts, kuram nav “skeletu skapi”.

• Vēlēšanu kandidātu saraksta veidošanas kārtība JŪRMALĀ

⁴² Turpat.

a) kandidātu izvirzīšanas kārtība

LPP/LC Jūrmalas vēlēšanās startēja apvienotajā sarakstā ar Latvijas Zemnieku savienību un Kristīgi demokrātisko savienību. Pēc tam, kad LPP/LC Jūrmalas nodaļa bija panākusi akceptu no partijas centrālās valdes, katra no saraksta partijām izvirzīja divus pārstāvjus sarunu procedūru veikšanai par turpmāko saraksta sastādīšanu. Ņemot vērā to, ka LPP/LC ir salīdzinoši lielāka partija, tika panākta vienošanās, ka tai būs lielāka pārstāvniecība, 8 vietas no 18 (Kristīgi demokrātiskajai savienībai 4 vietas un Latvijas Zemnieku savienībai 6 vietas).

Kandidēšanai varēja pieteikties partijas biedri nodaļas kopsapulcē. Kā intervijā norādīja partijas pārstāvis, neviens netika atraidīts un kopumā pieteicās kādi 14 kandidāti. Šo kandidātu saraksts tika nosūtīts partijas valdei, kura tad veica atlasī. Intervētais atzina, ka “nodaļā nenotika nekāda atlase, bet tika nodots partijas centrālajai valdei, lai tā atzīmē, kurus sarakstā atstājam”⁴³. Intervētais atzina, ka partijas valdei ir vairāk iespēju izpētīt un izlemt, ko sarakstā atstāt un ko nē. Intervētais sarunā minēja, ka viņam nācies no saraksta izņemt vienu labu kandidāti, jo bija jāpiešķir vieta citam kandidātam no apvienotā saraksta citas partijas, kas bija mazāk populārs.

Uz jautājumu, kā tika izlemts par saraksta līderi, intervētais norādīja, ka sākotnēji partijas centrālajai valdei tika piedāvāts G.Truksnis kā pirmais sarakstā, bet valdei bijis cits viedoklis, tādēļ viņš ticis pārcelts uz pēdējo vietu. Līdz ar to arī partijas centrālā valde ir tā, kas apstiprina sarakstu.

Intervētais arī atzina, ka no partijas centrālās valdes nav bijušas nekādas norādes vai ieteikumi, kā būtu veidojams vēlēšanu saraksts.

b) prasības kandidātiem

LPP/LC Jūrmalas nodaļas amatpersona atzina, ka kandidātiem netiek izvirzītas nekādas prasības.

---

⁴³ Intervija ar LPP/LC Jūrmalas nodaļas amatpersonu, 03.09.2009.

Sabiedrība citai politikai (SCP)

Biedru skaits partijā: 800

Biedru skaits Rīgā: 360

Biedru skaits Jūrmalā: 40 biedri

(3 intervijas (1 Jūrmalā, 2 Rīgā))

● “Sabiedrība citai politikai” statūti

Statūti nosaka, ka biedriem ir tiesības kandidēt iekļaušanai deputātu kandidātu sarakstā Saeimas, pašvaldību domju (padomju) un Eiropas Parlamenta vēlēšanās. Tāpat biedra tiesības ir statūtos noteiktajā kārtībā lemt par SCP kandidātiem pašvaldību, Saeimas un Eiropas Parlamenta vēlēšanās. SCP nodaļām ir tiesības izvirzīt kandidātus pašvaldību, Saeimas un Eiropas Parlamenta vēlēšanās.

Savukārt Partijas Dome⁴⁴ (augstākā lēmēj institūcija kopsapulces starplaikos) apstiprina priekšvēlēšanu programmu Eiropas Parlamenta vēlēšanās un apstiprina kandidātu sarakstus pašvaldību, Saeimas un Eiropas Parlamenta vēlēšanās.

Partijas statūtos ir atsevišķa nodaļa par deputātu kandidātu apstiprināšanas kārtību. Tajā noteikts, ka par pašvaldību domju vēlēšanu sarakstiem lemj Dome pēc attiecīgās SCP teritoriālās struktūrvienības ierosinājuma, iepriekš saņemot SCP valdes atzinumu. Domes priekšsēdētājam ir pienākums sasaukt domes sēdi atzinuma sniegšanai par sarakstu projektu vismaz 30 dienas pirms likumā noteiktā sarakstu iesniegšanas termiņa beigām. Ja dome nesniedz atzinumu kворuma trūkuma dēļ, SCP valde var apstiprināt sarakstu un iesniegt to CVK bez domes lēmuma.

Tāpat Statūti nosaka, ka neparedzētu apstākļu gadījumā (kandidāta nāve, smagas veselības problēmas, atklājusies personas iepriekš nezināma krimināla sodāmība, kandidāta izstāšanās vai izslēgšana no SCP, kandidāta atteikšanās kandidēt u.c.), kas likuma ierobežojumu, veselā saprāta vai vispār pieņemtu morāli, ētisku apsvērumu dēļ liedz personai kandidēt, partijas valde ir tiesīga lemt par izmaiņām apstiprinātos deputātu kandidātu sarakstos, neievērojot šajā nodaļā noteikto kārtību.

● Vēlēšanu kandidātu saraksta veidošana RĪGĀ

a) kandidātu izvirzīšanas kārtība

⁴⁴ Dome sastāv no domes priekšsēdētāja, partijas priekšsēdētāja (priekšsēdētājiem), valdes priekšsēdētāja un valdes locekļiem, ģenerālsēkretāra un SCP struktūrvienību vadītājiem. Domes priekšsēdētāju ievēl domes locekļi no sava vidus.

Rīgā notika divas intervijas – viena pirms vēlēšanām ar vienu no partijas valdes locekļiem, vienlaikus arī deputāta kandidātu Rīgas vēlēšanās un otra ar Rīgas nodaļas valdes locekli jau pēc vēlēšanām. Intervētais valdes loceklis atzina, ka kopumā kandidātu saraksta veidošanas kārtība Rīgā atšķiras salīdzinājumā ar citām pašvaldībām, jo Rīgā partijas biedri viens otru vēl nepazīst personīgi. Līdz ar to, Rīgas vēlēšanām biedri kandidēšanai var pieteikties paši, bet kandidātus var izvirzīt arī partijas valde. Citur Latvijā valde parasti kandidātus nepiedāvā, lai gan var ieteikt, ja ir izveidojusies laba sadarbība ar potenciāliem kandidātiem reģionos, aicinot arī viņus pievienoties. Savukārt otrs intervētais pārstāvis iezīmēja atšķirīgu pieteikšanās kārtību, norādot, ka Rīgas nodaļas valde aicinājusi nodaļas nozaru darba grupu pārstāvjus kandidēt vēlēšanās, daļa no locekļiem piekritusi, daļa nepiekritusi. Kad tika pārjautāts, vai biedri arī paši varēja pieteikties, lai kandidētu, intervētais atzina, ka tāda iespēja pastāvēja, taču partijā tomēr lielāka lojalitāte ir pret tiem, kas ir aktīvi partijā. Tādus, kuri pavisam nesen pievienojušies partijai un kurus neviens partijā īsti vēl nepazīst, tādi sarakstā netika iekļauti.

Pēc pieteikumu saņemšanas partijas Rīgas nodaļa apkopo pieteikumus jau pēc iepriekš noteiktiem kritērijiem, par kuriem partijas valde ir vienojusies, atsijājot tikai tādus kandidātus, kuri šiem pamatkritērijiem atbilst (skatīt zemāk).

Partijas centrālā valde lūdz reģionālajām nodaļām izvērtēt katra deputāta vājās un stiprās puses un arī, kādi varētu būt riski un ieguvumi, kļūstot par SCP deputātu kandidātu. Nodaļas tiek lūgtas izvērtēt trīs pamatlīetas par kandidātiem: 1) kandidāta dzīves gājums; 2) iespējamā pieejamā publiskā informācija par kandidātu (mediji); 3) zināšanas par kandidātu caur neformālajiem sabiedrības avotiem. Nodaļām šīs ziņas ir jāapkopo un jāsagatavo arī iesniegšanai SCP valdē. Otrs veids, kā intervētais SCP pārstāvis norādīja, kā SCP mazina risku iekļaut nepiemēroti kandidātu vēlēšanu sarakstā ir partijas valdes locekļu regulāri izbraucieni uz reģioniem uz deputātu kandidātu apstiprināšanas sanāksmēm: *“Tur šie cilvēki vairums ir ap galdu. Var uz viņiem paskatīties un dzirdēt ko un kā viņi runā. Tā ir atkal viena risku izslēgšanas metode”*⁴⁵.

Rīgā kandidātu saraksta veidošana notiek Rīgas nodaļas valdei sadarbojoties ar partijas valdi. Rīgas nodaļas valde izskata iesniegtos CV par kandidātiem, kuri pretendē uz iekļaušanu vēlēšanu sarakstā, kā arī viņu motivācijas vēstuli. Nodaļas valdē notiekot pirmā kandidātu “sijāšana”, lai gan nodaļas valdes pārstāvis atzina, ka gandrīz visi, kas pieteicās, arī varēja startēt vēlēšanās. Pēc Rīgas nodaļas valdes izveidotā kandidātu saraksta, tas tiek iesniegts partijas valdei, kura tālāk veic valdes ieskatos nepieciešamās korekcijas. Kā intervijā teica Rīgas nodaļas amatpersona – ranžēšana – tas ir partijas valdes jautājums⁴⁶. Arī otrs intervētais pārstāvis, kurš ir arī partijas valdes loceklis, atzina, ka *“faktiski, tā lielākā sijāšana ir valdes sēdē”*, kura sagatavo precīzi apkopojosu informāciju domes sēdei, lai partijas domes pārstāvji var iepazīties ar sagatavoto informāciju. Kā raksturo intervētais SCP pārstāvis, *“domes sēdē iziet cauri tam milzīgajam apjomam, tas nav iespējams. Dome jau ir subjektīva kaut kādā ziņā, jo katra nodaļa jau ir ieinteresēta vairāk par sevi, ne tik daudz par citiem. Valdei tomēr ir tāda augstāka virsuzrauga loma un līdz ar to arī virsatbildība”*⁴⁷. Otrs

⁴⁵ Intervija ar SCP valdes locekli, Rīgas vēlēšanu kandidātu, 31.02.2009.

⁴⁶ Intervija ar Sabiedrība citai politikai Rīgas nodaļas valdes locekli, 15.09.2009.

⁴⁷ Turpat.

intervētais piekrita, ka galvenais lēmumu pieņēmējs attiecībā uz vēlēšanu sarakstu ir partijas valde un partijas domei šajā gadījumā ir tikai konsultējoša funkcija.

Intervijā jau pēc vēlēšanām tika vaicāts, kā notika partijas vēlēšanu saraksta līdera izraudzīšanās, uz ko partijas pārstāvis atbildēja, ka tas arī ir bijis partijas valdes lēmums, valdei bija jāizšķiras par partijas lokomotīvi, ņemot vērā to, ka daži no partijas atpazīstamajiem biedriem kandidēja un daži nekandidēja⁴⁸.

Kopumā partijas biedriem ir piešķirta ļoti pasīva loma. Intervijā atsevišķi tika vaicāts, kādā veidā par partijas vēlēšanu sarakstu diskusijā tika iesaistīti partijas biedri, intervētais atzina, ka visi partijas biedri, kuriem ir epasta adreses, saņēma informāciju par vēlēšanu sarakstu un ikviens varēja uz to reaģēt, ja bija tāda nepieciešamība.

Uz jautājumu, vai raugoties no pēcvēlēšanu situācijas, ir radušies secinājumi, kas partijai bija jādara savādāk pie kandidātu saraksta veidošanas, intervētais nodaļas pārstāvis atzina, ka visdrīzāk veidotu īsāku kandidātu sarakstu. Īsāks kandidātu saraksts būtu lielāka konkurence biedru vidū un arī biedriem lielāka motivācija kandidēt un aktīvi strādāt priekšvēlēšanu laikā, jo ja kandidāts sarakstā atrodas zemā pozīcijā, viņam nav nekāda interese kaut ko aktīvi savas ievēlēšanas labā darīt. Intervētais arī atzina, ka tie, kuri ir aktīvāki partijas darba grupās, ir aktīvāki arī priekšvēlēšanu kampaņas laikā – to pierādījušas šīs vēlēšanas⁴⁹.

b) prasības kandidātiem⁵⁰

Intervētais SCP valdes pārstāvis bija viens no atbildīgajiem partijas pārstāvjiem, kas piedalījās vēlēšanu sarakstu veidošanā. Viņš arī sagatavoja norādes vietējo nodaļu pārstāvjiem, kas varētu palīdzēt veiksmīgāk organizēt kandidātu izvērtēšanu un saraksta veidošanu. Kā intervijā pārstāvis nolasīja, kandidātiem tiek izvirzītas virkne pazīmju, kā izraudzīties piemērotākos kandidātus (skat 4.attēlu).

Vienlaikus jānorāda, ka Rīgas nodaļas valdes loceklis šo sarakstu intervijā nepieminēja, vien minēja, ka partijas valdē bijusi vienošanās par pieciem kandidātu vērtēšanas kritērijiem: 1)atpazīstamība, 2) kompetence, 3)reputācija, 4)pienesums partijai; 5)spēja komunicēt. Šie kritēriji arī tikuši praksē izmantoti, jo pēc tam, kad partijas Rīgas nodaļa iesniedza partijas valdei provizorisko vēlēšanu sarakstu, partijas valde no tā izslēgusi dažus cilvēkus, kuri neatbilduši kritērijam “laba reputācija”.

⁴⁸ Intervija ar Sabiedrība citai politikai Rīgas nodaļas valdes locekli, 15.09.2009.

⁴⁹ Turpat.

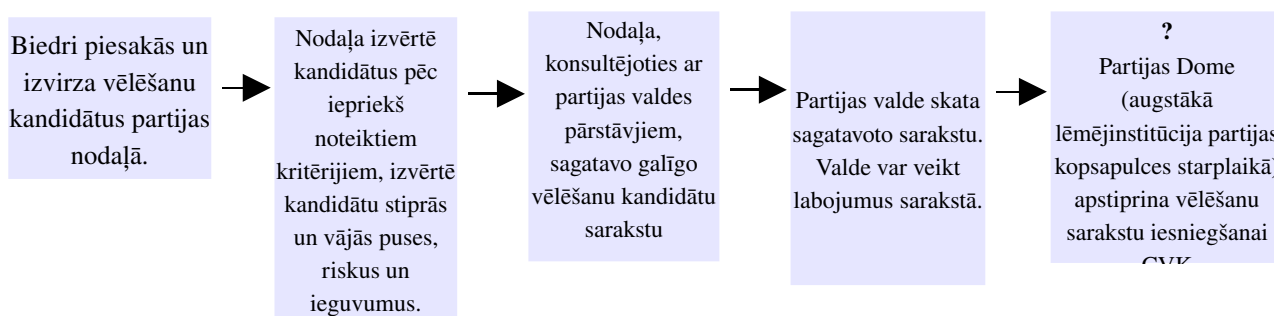
⁵⁰ Prasības kandidātiem sagatavoja intervējamais SCP valdes pārstāvis, izsūtot tās visām partijas nodaļām vēlēšanu kandidātu sastādīšanai. Intervija ar SCP valdes locekli, Rīgas vēlēšanu kandidātu, 31.02.2009.

17. attēls. SCP valdes rekomendācija par prasībām deputāta kandidātiem

Prasības kandidātiem:

- 1) kandidāts aktīvi piedalās savas nodaļas darbā;
- 2) labi pārzina savas pašvaldības problemātiku un tās risinājumus, pie tam, izcili labi savā specialitātē;
- 3) nepārtraukti iegulda savu laiku un darbu, lai palielinātu savu kompetenci;
- 4) ir redzams, ka kandidāts būs gatavs uzreiz un kvalitatīvi daudz strādāt tūlīt pēc ievēlēšanas, pildot SCP programmu;
- 5) kandidāts ir gatavs kvalitatīvi paust SCP viedokli par aktuāliem jautājumiem;
- 6) tur augstus uzvedības un profesionālos standartus, uzklausa ieteikumus;
- 7) izturas pret ikvienu ar cieņu;
- 8) gatavs uzlabot savas nodaļas pašvaldības darbu;
- 9) dzīvo saskaņā ar SCP ētikas kodeksu un pamatprincipiem, aicina kolēģus veikt pārmaiņas un uzlabojumus;
- 10) veicina viedokļu apmaiņu starp kolēģiem;
- 11) pieņem atzītus lēmumus;
- 12) aktīvi pēta un noskaidro sabiedrības vajadzības;
- 13) konstruktīvi ņem vērā savas kļūdas un neizdošanās;
- 14) veido atmosfēru, kur ikviens var darīt vairāk par to, kā viņam liekas, ka varētu;
- 15) dod katra izaugsi veicinošus uzdevumus;
- 16) labprāt uzklausa kolēģu bažas un ieteikumus;
- 17) labi strādā spriedzes un nenoteiktības apstākļos;
- 18) gūst atbalstu savām idejām, tās skaidrojot citiem;
- 19) uzstāda sev izaicinošus mērķus un rezultātus;
- 20) godprātīgi izvērtē savas iespējas sniegt solījumus;
- 21) pirms lēmuma pieņemšanas aktīvi konsultējas ar kolēģiem;
- 22) demonstrē saskaņu starp vārdiem un darbiem;
- 23) veido veiksmīgas darba attiecības ar kolēģiem;
- 24) spēj noteikti sasniegt īstermiņa mērķus, nezaudējot ilgtermiņa stratēģiju;
- 25) aktīvi un lietderīgi izmanto saziņu ar sabiedrību pašvaldībā, ārpus partijas, lai sasniegtu partijas mērķus;
- 26) veicina kolēģu koncentrēšanos uz tādiem mērķiem, kam ir būtiska vērtība;
- 27) meklē jaunas iespējas un tās īsteno;
- 28) godīgi novērtē savas iespējas un termiņus veikt izvēlētos darbus.

18. attēls. Vēlēšanu kandidātu izvirzīšanas kārtība SCP Rīgā

Vēlēšanu kandidātus izvirza nodaļas valde, sagatavojot kandidātu sarakstu. Ar to pēc tam tiek iepazīstināti nodaļas biedri kopsapulcē, kur izvirzītajiem kandidātiem klātesošos ir jāiepazīstina ar sevi un saviem mērķiem. Kā norādīja intervētā partijas Jūrmalas nodaļas amatpersona, šajā kopsapulcē piedalījušies arī partijas valdes locekļi. Klātesošie akceptēja katru kandidātu atsevišķi. Kopumā uz intervijas sniegšanas brīdi sarakstā bija iekļauti 16 cilvēki un intervētais norādīja, ka *“varbūt vienīgi centrālā valde kaut ko grib vēl no savas puses pievienot.”*⁵¹ Kad vietējās nodaļas valde ir pieņēmusi lēmumu par sarakstu, tas ar aprakstiem par katru no kandidātiem tiek nodots partijas valdei, kas var veikt dažas korekcijas. Katram no kandidātiem jāparaksta apņemšanās, ka godprātīgi strādās saskaņā ar SCP darbības programmas vadlīnijām.

Attiecībā uz to, kādā secībā tiek izvietoti kandidāti, intervētais norādīja, ka nozīme bijusi vairākiem faktoriem, taču kopumā tas bijis valdes un pārējo aktīvo biedru kopējais lēmums. Šis personu loks izsvēra katra kandidāta stiprās un vājās puses. Jūrmalas nodaļas pārstāvis norādīja, ka šogad partijas valde ir devusi norādījumu, ka gan saraksts, gan vēlēšanu programma ir jāapstiprina nodaļas kopsapulcē⁵².

b) prasības kandidātiem

Partijas Jūrmalas nodaļa nebija fiksējusi konkrētas prasības kandidātiem, taču kopumā tika pievērsta uzmanība tam, vai kandidāts grib būt sarakstā, kandidāta apņemšanās sekot partijas programmai, ko izstrādā valde; kandidāta aktivitāte partijā; kompetence pašvaldību jautājumos un cilvēka spēja kvalitatīvi strādāt pēc ievēlēšanas.

⁵¹ Intervija ar SCP Jūrmalas nodaļas pārstāvi, 07.04.2009.

⁵² Turpat.

19. attēls. SCP Jūrmalas nodaļas deputāta amata kandidāta apņemšanās, kandidējot no SCP saraksta 2009. gada pašvaldību vēlēšanās.

**Politiskās partijas „Sabiedrība citai politikai” deputāta amata kandidāta
APŅEMŠANĀS**

Es, Politiskās partijas „Sabiedrība citai politikai” (SCP) biedrs
....., pēc ievēlēšanas pašvaldības deputāta
amatā, pildot deputāta pienākumus:

- godprātīgi strādāšu saskaņā ar SCP darbības programmas vadlīnijām;
- godprātīgi strādāšu, lai īstenotu savas pašvaldības SCP vēlēšanu programmu;
- savā darbā ievērošu SCP Statūtos noteiktos partijas darbības mērķus un uzdevumus, Ētikas kodeksu un citus SCP biedriem saistošos dokumentus;
- ar savu darbību, politisko un morālo nostāju stiprināšu SCP tēlu sabiedrībā.

Gadījumā, ja mana rīcība pašvaldības deputāta amatā būs pretrunā ar augstākminēto apņemšanos, būs nekompetenta, neētiska vai nesavienojama ar politiskās partijas „Sabiedrība citai politikai” programmām, mērķiem un uzdevumiem, būtiski pārkāps tās darbības vai ētikas pamatprincipus, apņemos saskaņā ar Ētikas kodeksa 6.4.punktu atkāpties no ieņemamā amata.

Politiskās partijas “Sabiedrība citai politikai”
Pašvaldības deputāta amata kandidāts.....

Paraksts: .....

Datums: .....

Avots: SCP Jūrmalas nodaļa

Pilsoniskā savienība (PS)

Partijas biedru skaits: Nav informācijas
Partijas biedru skaits Rīgā: aptuveni 150 biedri
Partijas biedru skaits Jūrmalā: aptuveni 20 biedri
4 intervijas (3 – Rīgā; 1 – Jūrmalā)

● Pilsoniskās savienības statūti

Statūti nosaka, ka biedriem ir tiesības lemt par PS kandidātiem pašvaldību, Saeimas un Eiropas Parlamenta vēlēšanās, kā arī pretendēt uz iekļaušanu kandidātu sarakstos. Partijas nodaļām ir tiesības un pienākums izvirzīt deputātu kandidātus gan Saeimas, gan Eiropas parlamenta, gan pašvaldības domju vēlēšanām, bet attiecībā uz pašvaldību vēlēšanām nodaļas pilnvaras ir daudz plašākas - ne tikai izvirzīt kandidātus, bet arī sastādīt deputātu kandidātu sarakstus pašvaldības domju (padomju) vēlēšanām. Partijas nodaļas sagatavotos vēlēšanu sarakstus iesniedz apstiprināšanai partijas valdē.

Vēlēšanu sarakstu veidošanā iesaistīta arī partijas novadu Dome⁵³, kas apstiprina nolikumu, kas noteic deputātu kandidātu izvirzīšanas procedūru Saeimas, Eiropas Parlamenta un pašvaldību domju vēlēšanām. Novadu dome apstiprina valdes sastādītos deputātu kandidātu sarakstus Saeimas un Eiropas Parlamenta vēlēšanām⁵⁴.

● Vēlēšanu sarakstu veidošana RĪGĀ

a) kandidātu izvirzīšanas kārtība

Saraksta veidošanā galvenā loma ir partijas Rīgas nodaļai. Kā norādīja Rīgas nodaļas amatpersona, Rīgas nodaļas biedriem aicinājums pieteikties kandidēšanai jau tika izsūtīts 2008.gada nogalē. Decembrī tika izsūtīta anketa ar jautājumiem, ko biedri redz kā galvenās problēmas Rīgā, kas būtu jāiekļauj partijas programmā. Deputātu kandidātiem piesakoties kandidēšanai bija arī jānosūta savs CV.

Vēlēšanu saraksta veidošanai Rīgas nodaļa izveidoja speciālu neatkarīgu vērtēšanas/ranžēšanas komisiju, kuras uzdevums bija izveidot vēlēšanu sarakstu. Izveidotā Ranžēšanas komisija kandidātus izvērtēja un arī sarindoja noteiktā secībā. Ranžēšanas komisijā darbojās seši cilvēki: pa vienam pārstāvim no partijas ētikas komisijas, partijas revīzijas komisijas, kā arī partijas priekšsēdētājs,

⁵³ Novadu domes sastāvā ietilpst novadu nodaļu vadītāji un nodaļu pārstāvji, pašvaldību domes (padomes) priekšsēdētāji, viņu vietnieki, pašvaldību komiteju vadītāji, valdes locekļi, Saeimas PS frakcijas deputāti, PS pārstāvoši ministri un parlamentārie sekretāri, Eiropas Parlamenta deputāti.

⁵⁴ Pilsoniskās savienības statūti, apstiprināti 26.04.2008.

partijas priekšsēdētāja vietnieks, Rīgas nodaļas vadītājs un partijas valdes loceklis. Kā intervijās norādīja PS intervētie pārstāvji, Ģ.V.Kristovskis bija vienīgais ranžēšanas komisijas loceklis, kurš arī pats kandidēja, pārēji vērtētāji paši nekandidēja.

Ranžēšanas komisija pieteikušos kandidātus vērtēja pēc noteiktiem kritērijiem (skatīt zemāk) no kuriem lielākais svars bija profesionalitātei un spējai strādāt komandā. Kā atzina intervējamie, tad pieredze un nopelni partijā, kā arī hierarhija partijā bija izšķirošie kritēriji kandidātu sarindošanai secībā sarakstā, taču ne pie sākotnējās kandidātu atlases⁵⁵. PS pārstāvji arī norādīja, ka partijas valde pilnvaroja, ka arī mēra amata kandidāts, lai nostiprinātu partijas sarakstu, var pieaicināt kādus kandidātus, ko mēra amata kandidāts arī darīja.

Intervētie atzina, ka pieteikties kandidēšanai varēja jebkurš, kurš vēlējās. Sākotnēji bija pieteikušies 42 kandidāti, neviens netika atraidīts. Rīgas nodaļas pilnsapulcē tika prezentēti visi kandidāti, katram kandidātam bija jāuzstājas ar 1-2 minūšu prezentāciju, iepazīstinot ar sevi un potenciālajām darbības jomām ievēlēšanas gadījumā. Viens no intervētajiem pārstāvjiem, kurš arī darbojās ranžēšana komisijā šīs uzstāšanās komentēja: *“Noklausīšanās bija ļoti vērtīga, jo varēja saprast labāk, kas ir PS kandidāti. Bija arī tā, ka pēc noklausīšanās es domāju, kādēļ es vienam ieliku tik daudz, savukārt kādēļ citam es ieliku tik maz.”*⁵⁶

Pēc tam, kad Rīgas nodaļas valde bija pieņēmusi sarakstu, tas tika nodots PS valdei apstiprināšanai. Partijas valde nevar veikt grozījumus sarakstā, taču ja tai ir iebildumi, saraksts ar komentāriem nosūtāms atpakaļ nodaļas valdei. Rīgas nodaļas amatpersona gan atzina, ka vienīgi mēra amata kandidāts var kaut ko vēl ietekmēt, kādu pabīdot par kādu pozīciju uz augšu vai atpakaļ, jo tā ir viņa komanda, ar kuru viņš startē vēlēšanās.

Viena no intervētajām kandidātēm no PS Rīgas domes vēlēšanām uzskatīja, ja ir notikusi iekšējā vienošanās par kritērijiem kandidātiem, tad nav svarīgi, kurš beigās pieteikušos kandidātus izvērtē⁵⁷. Kopumā PS pārstāvji intervijās atzina, ka fakts, ka partija ir nesen izveidota un nav izveidojušās stingras tradīcijas, viens otru partijas biedru vēl nav paguvuši iepazīt un tas ietekmē arī kandidātu saraksta veidošanu. *“Tā kā partija ir pavisam jauna, viens otru tik labi vēl nav paguvuši iepazīt, tad lielā mērā tā ir “intuitīva sajūta”, kādus kandidātus likt sarakstā. Tas ir arī “uzticības avanss” kandidātiem, kā arī tas, ka nav jau tā, ka cilvēki būtu ļoti gatavi startēt vēlēšanās.”*⁵⁸.

---

⁵⁵ Intervija ar PS valdes loekli, 06.04.2009, Intervija ar PS Rīgas nodaļas amatpersonu, 02.04.2009.

⁵⁶ Intervija ar Pilsoniskās savienības Rīgas nodaļas amatpersonu, 02.04.2009.

⁵⁷ Turpat.

⁵⁸ Intervija ar Pilsoniskās savienības valdes loekli, 06.04.2009.

20. attēls. Pilsoniskās savienības vēlēšanu kandidātu izvirzīšanas kārtība Rīgas vēlēšanās

Avots: intervijas ar partijas pārstāvjiem

b) prasības kandidātiem

Kā jau tika minēts, kandidātu saraksta veidošanai partijas Rīgas nodaļa izveidoja ranžēšanas komisiju, kura pieteikušos kandidātus vērtēja pēc četriem kritērijiem: atpazīstamība, profesionalitāte, reputācija, spēja strādāt komandā. Viens no intervētajiem atklāti atzina, ka sākotnējais kritērijs bijis arī prasība par finansiālo pienesumu kampaņai, taču vēlāk nodaļa no šādas prasības atteikusies. Kā intervijās norādīja PS pārstāvji, interviju veikšanas brīdī visi no izvirzītajiem kandidātiem bija partijas biedri, taču šī nav obligāta prasība, lai kandidētu no PS saraksta.

● **Vēlēšanu saraksta veidošana JŪRMALĀ**

a) kandidātu izvirzīšanas procedūra

Kandidātu saraksts top nodaļā, tas ir Jūrmalas nodaļas vadītāja uzstādījums, ka “*nekādu pelēko kardinālu*”, *nekādu norāžu no valdes*”⁵⁹. Ja atradīsies kāds kandidāts, kurš ir gatavs startēt un kurš iepriekš ir izrādījis interesi par Jūrmalas sakārtošanu, tad viņu var iekļaut sarakstā. Kandidātu secību noteikuši, iekšēji visiem nodaļas biedriem vienojoties strādāt komandā. Kā atzina partijas Jūrmalas nodaļas amatpersona, tad kopumā ir visai grūti pierunāt biedrus kandidēt, tādēļ tikai pirmie 3- 5 kandidāti ir tie, kas patiešām vēlas aktīvi iesaistīties, pārējie nav tik gatavi, tādēļ ir sarakstā zemāk. Nodaļā izveidotais saraksts tiek nosūtīts partijas valdei apstiprināšanai.

b) prasības kandidātiem

Intervētais Jūrmalas nodaļas pārstāvis norādīja, ka partija savā sarakstā neiekļaus bijušos Jūrmalas domes deputātus. Kandidātam jābūt tādām, kuram var uzticēties, “*jātic tam, ko dara*”. Atsevišķi netiek vērtēta kandidāta reputācija, jo intervētais uzskata, ka partija ir jauna un neliela, un tajā visi viens otru labi pazīst, tādēļ atsevišķa izvērtēšana nav aktuāla. Tāpat kandidātam nav obligāti jābūt partijas biedram.

---

⁵⁹ Intervija ar Pilsoniskās savienības Jūrmalas nodaļas amatpersonu, 05.03.2009.

Latvijas Sociāldemokrātiskā strādnieku partija (LSDSP)

Biedru skaits partijā: aptuveni 1000 biedri, partijas valdē 19 locekļi

Biedru skaits Rīgā: aptuveni 400 biedru

Biedri Jūrmalā: 30, valdē 7 biedri

2 intervijas: pa vienai Rīgā un Jūrmalā (Jūrmalas gadījumā atbildes tika sniegtas rakstiskā veidā)

● LSDSP statūti

Partijas statūti nosaka, ka mazākā organizatoriskā struktūra ir kopa un tās lēmējinstiucija ir kopas sapulce. Statūtos pie biedra tiesībām netiek atsevišķi norādītas tiesības attiecībā uz kandidēšanu vēlēšanās, taču ir ietverta norma, kas paredz, ka biedram ir tiesības piedalīties partijas darbā un tās politikas noteikšanā un lēmumu pieņemšanā. Statūti nosaka, ka kopas sapulce izvirza deputātu kandidātus pašvaldību vēlēšanām apspriešanai teritoriālo organizāciju sapulcēs.

Kopas pēc teritoriālās piekritības apvienojas teritoriālajās organizācijās. Teritoriālās organizācijas (konferences) sapulce apstiprina deputātu kandidātus pašvaldību vēlēšanām. Rīgā pašvaldību vēlēšanu deputātu kandidātus apstiprina Rīgas apgabala organizācijas Konference⁶⁰.

● Vēlēšanu saraksta veidošana RĪGĀ

a) kandidātu izvirzīšanas kārtība

Kā intervijā norādīja Rīgas vēlēšanu kandidāts un partijas amatpersona, aicinājums izvirzīt kandidātus pašvaldību vēlēšanām tika izsludināts jau iepriekšējā gada pavasarī. Pieteikties varēja jebkurš partijas biedrs, atsūtot savu pieteikumu un CV uz partijas biroju. Intervētais norādīja, ka rosināt kādu kandidātu var jebkura partijas struktūrvienība. Vēlēšanu kandidātu saraksta veidošanai partijā tiek veidota speciāla darba grupa, kas strādā gan ar saraksta veidošanu, gan vēlēšanu jautājumiem kopumā. Tāpat Rīgas kandidātu saraksta veidošanā piedalās Rīgas organizācijas valde, kurā ietilpst visi Rīgas kopu vadītāji. Šīs institūcijas izvērtē pieteikušos kandidātus un brīvas diskusijas rezultātā izveido sarakstu. Gala lēmums par kandidātu sarakstu tiek pieņemts Rīgas apgabala konferencē⁶¹.

b) prasības kandidātiem

⁶⁰ LSDSP Statūti, pieņemti 2007.gada 9.jūlijā.

⁶¹ Intervija ar Rīgas vēlēšanu kandidātu, LSDSP amatpersonu, 18.03.2009.

Rīgas organizācija ir izveidojusi savus kritērijus, kuri ir rakstītā veidā fiksēti un apstiprināti, bet tiem nav saistošs raksturs. Kandidātiem tiek izvirzīti šādi kritēriji: atpazīstamība; darbs partijā un sabiedriskā darbība; pieredze; izglītība; godaprāts (intervētais norādīja, ka tiek vērtēts arī vai persona ir atradusies interešu konfliktā, vai pret personu nav publiski zināms, ka izvirzīta apsūdzība utt.) un reputācija. Šie kritēriji attiecas tikai uz Rīgas apgabalu. Pretendentam nav obligāti jābūt partijas biedram. Prasība, ka kandidātam jābūt ziedotājam, nav, tomēr centrālā valde izsaka aicinājumu nodaļām, ka tām ir jāstrādā pie ziedojumu vākšanas kampaņas.

- **Vēlēšanu saraksta veidošana JŪRMALĀ**

a) kandidātu izvirzīšanas kārtība

Kandidātus izvirzīja LSDSP Jūrmalas teritoriālās organizācijas biedri kopsapulcē š.g. februāra sapulcē un sarakstu apstiprināja 30.martā. Par pretendentu iekļaušanu deputātu kandidātu sarakstā lemj LSDSP Jūrmalas teritoriālās organizācijas Kopsapulce, biedriem balsojot. Biedri arī balso par kandidātu secību sarakstā. Galīgo lēmumu par kandidātu sarakstu pieņem teritoriālās organizācijas kopsapulce. Partijā nav izstrādāta vienota kārtība, nolikums vai instrukcija, kā veidojami deputātu kandidātu saraksti vēlēšanās. Īpašs termiņš nav noteikts, kad teritoriālā organizācija apstiprina sarakstu pirms iesniegšanas CVK.

b) prasības kandidātiem

Kā rakstiskās atbildēs uz Delnas jautājumiem norādīja Jūrmalas organizācijas amatpersona, kandidātiem ir izvirzītas vairākas prasības: kandidātam Jābūt LSDSP biedram vai atbalstītājam, godīgam, taisnīgam, čaklam, zinošam, ar nevainojamu reputāciju. Uz jautājumu, vai Jūrmalas organizācija vērtē kandidātu reputāciju, intervētais norādīja, ka viens otru labi pazīst Jūrmalas organizācijā un vērtē arī kandidātu dzīves gājumu⁶².

---

⁶² LSDSP Jūrmalas teritoriālās organizācijas amatpersonas atbildes uz Delnas jautājumiem.

Par cilvēka tiesībām vienotā Latvijā (PCTVL)

Biedru skaits partijā: 500 biedri

Biedru skaits Rīgas nodaļā: aptuveni 107 biedri, 5 valdes locekļi

3 Intervijas – 2 Rīgā un viena Jūrmalā.

● PCTVL statūti

PCTVL Statūtu 9.nodaļa regulē deputātu kandidātu izvirzīšanas procedūru. Statūti nosaka biedru pienākumu piedalīties deputātu kandidātu atlases procedūrā. Biedra tiesības ir pretendēt uz iekļaušanu partijas sarakstos visu līmeņu vēlēšanās. Arī partijas atbalstītājiem ir tiesības ar padomdevēja tiesībām piedalīties deputātu kandidātu kandidatūru apspriedē. Partijas deputāta kandidāts parasti ir partijas biedrs. Lēmumu par kandidāta, kas nav partijas biedrs, iekļaušanu sarakstā pieņem partijas Valde, lemjot individuāli par katru kandidātu. Valdes lēmums ir spēkā, ja tas ir pieņemts ar 2/3 klātesošo balsu vairākumu.

Tiesības izvirzīt kandidātus un apspriest kandidātu personālijas ir partijas biedriem, biedru kandidātiem un partijas atbalstītājiem. Šīs tiesības tiek īstenotas teritoriālo organizāciju sapulcēs, kā arī valdes sēdēs. Kandidātus pašvaldību vēlēšanām izvirza attiecīga teritoriālā organizācija. Valdei ir tiesības piedāvāt teritoriālai organizācijai savas kandidatūras. Par sarakstu tiek rīkota atklāta reitinga balsošana, kurā piedalās attiecīgās organizācijas partijas biedri. Statūti nosaka, ka valdei ir tiesības izdarīt grozījumus kandidātu sarakstos, kurus iesniedza teritoriālās organizācijas (izsvītrot kandidātus, pievienot kandidātus, grozīt kandidātu secību sarakstos), pieņemot lēmumus ar 2/3 klātesošo valdes locekļu balsu vairākumu. Valdes lēmumi 7 dienu laikā tiek nodoti teritoriālai organizācijai⁶³.

Statūtos iekļauti kandidātu atlases kritēriji:

- kandidāta politiskā kompetence un profesionālā pieredze;
- kandidāta prasme aizstāvēt savu viedokli;
- kandidāta personīgais ieguldījums partijas darbā;
- kandidāta popularitāte sabiedrībā un partijā;
- kandidāta partijas stāža ilgums;
- latviešu valodas prasme (Eiropas Parlamenta deputātu kandidātiem – angļu un citu Eiropas Savienības oficiālo valodu prasme).

● Vēlēšanu saraksta veidošana RĪGĀ

a) kandidātu izvirzīšanas kārtība

Intervijā PCTVL valdes locekle norādīja, ka parasti kandidātus izvirza partijas vietējās nodaļas, kā

⁶³ PCTVL Statūti, apstiprināti 2007. gada 19. maijā.

arī biedri izvirza cits citu. Biedru pieteikšanās kandidēšanai notiek nodaļas biedru kopsapulcē, kurā pieteiktie biedri tiek apkopoti vienā sarakstā alfabēta secībā un pēc tam seko klātesošo kopsapulces biedru balsojums par kandidātiem, tādējādi biedrus sarindojoš noteiktā secībā.

Tomēr partijas valde var ieviest savas korekcijas, pabīdot cilvēkus sarakstā augstāk vai zemāk, ņemot vērā kampaņas apsvērumus un valde var arī pieteikt kandidātus, ja uzskata, ka viņi ir piemēroti, jo arī partijas valdē ir biedri. Kā piemērs tam, kā tika koriģēti saraksti, tika minēta kandidāte Ilga Oziša, kurai ir latvisks uzvārds, kura dēļ viņa tikusi biedru vidū zemāk novērtēta. Lai to kompensētu, viņa tika pavirzīta sarakstā augstāk, lai vēlētāji redz, ka ir arī latviešu uzvārdi sarakstā, jo “nav noslēpums, ka krievi svītro visus latviešu uzvārdus un latvieši visus krievu uzvārdus sarakstos”⁶⁴. Tāpat arī partijas valde var pieteikt kandidātus, ja uzskata, ka viņi ir piemēroti, jo arī partijas valdē ir biedri.

Nodaļas valde pieņem kandidātu sarakstu, to galīgi apstiprina partijas valde, kas, pēc pieredzes, caurskata tikai lielo pilsētu sarakstus. Viena no intervētajām atzina, ka šīm vēlēšanām Rīgā visticamāk tiks sniegts nepilns saraksts, aptuveni 40 kandidāti, “*mēs, protams, varam aizpildīt, bet tam nav lielas jēgas*”⁶⁵. Arī citi intervētie biedri atzina, ka ir jau iepriekš prognozējams, ka neviena partija neiegūs visas 60 vietas, tādēļ nav nekādas nozīmes aizpildīt visu sarakstu. Kā intervētie norādīja, nebija tādu kandidātu, kuri kaut kādu iemeslu dēļ netiktu ielikti sarakstā.

Rīgas vēlēšanu saraksts jau bija sagatavots šī gada janvārī, tas tiks apstiprināts aprīļa sākumā, tādēļ biedriem ir bijis ilgs laiks ar to iepazīties un komentēt. Neskatoties uz to, ka saraksts jau partijā ir apstiprināts, PCTVL pārstāve intervijā pirms vēlēšanām nevēlējās nosaukt saraksta līderus, pirms saraksts nav iesniegts CVK.

Jautājot par partijas saraksta līdera izraudzīšanos, intervētie norādīja, ka par pamatu tika ņemti rezultāti no SKDS popularitātes reitingiem, kuri parādīja, ka populārākā persona no PCTVL saraksta ir T.Ždanoka, kurai ar ievērojami zemāku rādītāju seko parlamentārietis J.Sokolovskis un pēc viņa N.Jolkina. Ņemot vērā to, ka T.Ždanoka kandidēja Eiropas Parlamenta vēlēšanās un J.Sokolovskim nebija iespēju kandidēt pašvaldību vēlēšanās (jo tad viņš zaudētu vietu parlamentā un tā pienāktos no PCTVL aizgājušajam deputātam no apvienības SC, tādēļ tiktu zaudēta vieta parlamentā) un tādēļ izvēle palika pie N.Jolkinas, kuru kandidēšanai bijis ilgi jāpierunā. Kā intervijās tika atzīts, alternatīvu nebijis.

b) prasības kandidātiem

Viena no intervētajām partijas biedrēm norādīja, ka parasti tomēr kandidē partijas biedri, taču ja kāds atbalstītājs vēlas startēt vēlēšanās, tad tam jābūt akceptētam partijas valdē. PCTVL pārstāve uzskaitīja prasības, kurām tiek pievērsta uzmanība, strādājot pie kandidātu saraksta, proti, tā ir kandidāta izglītība (vēlams augstākā); latviešu valodas zināšanas, lai varētu pēc tam strādāt, saprast un spēt izteikties; pusgada darba pieredze partijā; pieredze pašvaldības darbā var būt viens no

⁶⁴ Intervija ar PCTVL Rīgas nodaļas 2 biedriem, 09.09.2009.

⁶⁵ Intervija ar PCTVL valdes locekli, 03.04.2009.

iemesliem, kas varētu būt par pamatu saraksta kārtības mainīšanai⁶⁶. Partijas statūti pietiekami detalizēti apraksta prasības kandidātiem.

Uz jautājumu, vai tiek vērtēta kandidātu reputācija, PCTVL Pārstāve norādīja, ka attiecībā par partijas biedriem, viņi visiem ir labi zināmi un par viņiem nav šaubu, ka būtu problēmas ar reputāciju. Tomēr, ja partijai pievienojas kāds no malas, tad gan pievērš uzmanību, “*jo bijuši vairāki gadījumi, kas personām ir atņemts biedra statuss tieši reputācijas dēļ*”.

Citā intervijā tika atbildēts, ka cilvēks nevar tā vienkārši neko nedarot startēt no mūsu saraksta. Faktiski draugu būšanas pastāv visur, pirmorganizācijas līmenī. Tādēļ arī vajadzīga tāda valde, kas var vēlreiz novērtēt cilvēkus, vai viņi tādi ir, uz kuriem var paļauties utt. Cilvēks ir cilvēks, bet vajag arī kaut cik prognozēt, kā tas izskatīsies vēlēšanu acīs. Cits cilvēks ir pazīstams partijas iekšienē, bet var arī nebūt tādu dotību, kas plusus nes arī vēlēšanu acīs, tādēļ arī valde koriģē. Tad cilvēks tiek pabīdīts zemāk sarakstā, nav saraksta vilcējs, bet stūmējs”⁶⁷.

● Vēlēšanu saraksta veidošana JŪRMALĀ

PCTVL partijas viens no redzamākajiem līderiem Jūrmalā, intervijā atzina, ka nav PCTVL biedrs, bet Latvijas Jaunatnes partijas pārstāvis, taču kandidē no PCTVL saraksta. Līdz ar to sniegtā informācija attiecas uz procedūru, kāda ir LJP, nevis PCTVL, lai gan intervijas laikā pats intervētais atzina, ka šo partiju darbība nav strikti nodalīta Jūrmalā.

a) kandidātu izvirzīšanas kārtība

Intervijā tika sniegta visai haotiska informācija par to, kādā veidā LJP un PCTVL veido šī gada vēlēšanu sarakstu. Neskatoties uz to, ka intervētais intervijas laikā dažkārt lietoja apzīmējumu “mēs – PCTVL”, uz precizējošiem jautājumiem par to, vai runa ir par PCTVL vai LJP parasti norādīja, ka LJP. Intervētais PCTVL saraksta pārstāvis intervijā klāstīja: “*Mēs strādājam kopā ar PCTVL un mums būs saraksts gan ar tiem kandidātiem, kas ir no Jaunatnes partijas, gan arī mēs vedām pārrunas ar vairākām biedrībām, kuras arī aicinājām ieteikt savus biedrus. Mums sarakstā būs aptuveni 3 PCTVL biedri, 2 Jaunatnes partijas biedri un 5 pārstāvji no sabiedrības, no dažādām biedrībām: Jūrmalas krievu kultūras izglītības centrs, Jūrmalas bāru un restorānu darbinieku asociācija, Jūrmalas cīņu mākslas centrs*”⁶⁸. Intervijas laikā PCTVL saraksta pārstāvis atzina, ka vēlēšanām netiks sagatavots pilns saraksts, ko pieļauj likums, bet gan tikai 10 kandidāti, jo “*mēs pēc tāda principa neizejam, ka jāpiepilda saraksts pēc kandidātu kvantitātes*”.

Uz jautājumu, kādā veidā tiek veidots PCTVL saraksts, intervētais pārstāvis norādīja, ka gan LJP, gan PCTVL Jūrmalas nodaļas biedri sanāk kopā, uzmet aptuveno sarakstu: “*Protams, tiek lemts*

⁶⁶ Turpat.

⁶⁷ Intervija ar PCTV Rīgas nodaļas diviem biedriem, 09.09.2009.

⁶⁸ Intervija ar Jūrmalas PCTVL vēlēšanu saraksta vienu no līderiem, 07.04.2009.

visos līmeņos”. Taču gala lēmumu pieņem PCTVL valde, jo tas ir PCTVL saraksts, kas startē. Savukārt kandidātu secību sarakstā nosaka PCTVL Jūrmalas teritoriālās organizācijas valde kopā ar LJP. Uz jautājumu, vai PCTVL valde, kas apstiprina sarakstu, var kaut ko tajā mainīt pēc tam, kad teritoriālā organizācija to ir iesniegusi, intervētais atzina, ka *“tas ir likumā noteikts. Protams, ka viņi var mainīt”*. Kad intervētais tika lūgts precizēt, kura likuma norma paredz šādu prasību, PCTVL Jūrmalas saraksta pārstāvis atbildēja: *“PCTVL valde ir augstākā lēmuminstitūcija PCTVL, viņi izdod pilnvaru un apstiprina kandidātu sarakstu. Gan pēc statūtiem, gan arī pēc visām CVK instrukcijām. Bez valdes lēmuma mēs nevaram iesniegt sarakstu. Tas nav, ka mēs to esam izgudrojuši, tas ir likumā. Tas ir likumā par pašvaldību vēlēšanām. Tur Jūs varat papētīt, tas ir CVK mājas lapā. Tur tā precīzi nav pateikts par to valdi, tur ir teikts, ka lēmēj institūcija. Bet lēmēj institūcija pēc likuma par politiskajām partijām ir valde un kongress”*⁶⁹.

Uz jautājumu, kādēļ intervētā pārstāvētā Latvijas Jaunatnes partija neveido apvienību ar PCTVL, bet startē no PCTVL saraksta, un vai tas, ka pusi no kandidātiem veido sabiedrisko organizāciju pārstāvji nozīmē, ka partijām pietrūkst biedru vai ir zema biedru interese, intervētais Jūrmalas vēlēšanu kandidāts atzina, ka sarakstā likuši tikai aktīvākos biedrus no abām partijām. *“Mums jau ir ļoti daudz biedru. Bet nu ir viena lieta, ka vai nu ir kaut kādas problēmas ar deklarāciju, vai nu problēmas ar ierobežojumiem kandidēt, vai nav deklarēti Jūrmalā, vai nepilsoņi. Tāda partijā ir specifika, ka liela, liela daļa ir nepilsoņi, kas nevar kandidēt”*⁷⁰.

b) prasības kandidātiem

PCTVL saraksta pārstāvis atzina, ka pirmām kārtām pamatprasības nosaka likums, taču otrais kritērijs ir kandidāta reputācija un atbalsts jūrmalnieku vidū. Saraksta veidotāji veic aptauju Jūrmalā par kandidātiem. *“Mums (PCTVL teritoriālā organizācija un LJP) ir bijis tā, ka ja aptaujā parādās negatīvs viedoklis par kandidātu, mēs viņu neieklājam sarakstā. Neteikšu ko, bet bija negatīvi.”* Aptaujas datus prezentējam valdei. Attiecībā uz izglītību, kandidātam vajadzētu būt vismaz vidējai izglītībai. Tā kā intervētais norādīja, ka sarakstā netiks iekļautas personas, kuras ir bijušas iesaistītas korupcijas skandālos, tika uzdots jautājums par paša intervētā iesaisti Jūrmalgeitas telefonsarunās, uz ko tika atbildēts, ka patiesībā bijis tā, ka viņš bija atstājis savu telefonu uz galda un no tā bija zvanījis kāds cits. Tā nebūt nebija viņa balss. *“Prokurore Zaļūksne to atzina un pat pati žurnālistiem skaidroja, ka es tur nebiju iesaistīts”*⁷¹.

---

⁶⁹ Turpat.

⁷⁰ Turpat.

⁷¹ Turpat.

Jaunais centrs (JC), politiskās apvienības Saskaņas centrs (SC) partija

Biedru skaits partijā: aptuveni 1100 biedri

Biedru skaits Rīgas nodaļā: 600 biedri

2 intervijas Rīgā

● Jaunā centra statūti

Partijas pamatmērķis ir vienotas politiskas nācijas veidošana Latvijā, integrētas pilsoniskas sabiedrības un tiesiskas valsts izveide, balstoties uz brīvības, atbildības, vienlīdzības, solidaritātes, sociālā taisnīguma, iecietības, likuma varas un demokrātijas principiem. Statūti nosaka, ka biedra tiesības ir izvirzīt kandidatūras, kā arī savu kandidatūru visu līmeņu deputātu kandidātu sarakstos, ko veido partija. Statūti paredz, ka pašvaldību vēlēšanu sarakstu, tāpat kā Saeimas vēlēšanu un Eiropas Parlamenta vēlēšanu sarakstus apstiprina partijas dome, kas ir augstākā lēmēj institūcija kongresu starplaikos. Partijas valdei Statūtos paredzētas tiesības izvirzīt deputātu kandidātus visās trīs vēlēšanās. Partijas kandidātiem vēlēšanās var izvirzīt partijas biedrus. Ja izvirzītais kandidāts nav partijas biedrs, par viņa kandidatūras iekļaušanu vēlēšanu sarakstā tiek pieņemts īpašs domes lēmums.

Statūti arī nosaka, pēc kādiem principiem tiek veikta deputātu kandidātu atlase⁷²:

- jebkuram partijas biedram ir tiesības izvirzīt un apspriest deputātu kandidatūras;
- jebkuram partijas biedram ir tiesības piedalīties izvirzīto kandidātu novērtēšanā un atlasē;
- izvirzītie deputātu kandidāti paraksta paziņojumu par piekrišanu pildīt deputāta funkcijas, kā arī noslēdz ar partiju savstarpējās atbildības līgumu.

Atbilstoši statūtos noteiktajam, deputātu kandidātu atlases un saraksta apstiprināšanas procedūru izstrādā partijas valde un apstiprina dome.

Jānorāda, ka JC partneri apvienībā – Tautas saskaņas partijas Rīgas vēlēšanu saraksta veidotāji no intervijām atteicās.

● Apvienības “Saskaņas centrs” statūti

Saskaņas centra statūti nosaka, ka apvienību veidojošo partiju biedri ir arī apvienības biedri un biedriem ir tiesības izvirzīt kandidatūras visu līmeņu deputātu kandidātu sarakstos, ko veido apvienība. Apvienības augstākā lēmēj institūcija ir apvienības konference, kuras starplaikos augstākā lēmēj institūcija ir apvienības padome. Pēdējai pēc apvienības biedru priekšlikuma ir kompetence apstiprināt deputātu kandidātus Saeimas, pašvaldību un Eiropas Parlamenta vēlēšanām⁷³.

● Vēlēšanu saraksta veidošanas kārtība RĪGĀ

⁷² Partijas Jaunais centrs statūtu 9.4. pants. Statūti apstiprināti 24.11.2007.

⁷³ Politisko partiju apvienības “Saskaņas centrs” statūti, apstiprināti 09.07.2005.

a) kandidātu izvirzīšanas kārtība

Kopumā Rīgā notika divas intervijas – viena ar augstu partijas amatpersonu, otra ar vienu no partijas biedriem, kurš pirms intervijas atklāti norādīja, ka šī intervija varētu radīt nelabvēlīgu ietekmi uz partijas tēlu, jo tā tiks publiskota, tādēļ viņš intervijas laikā nav gatavs stāstīt visu.

Iepriekšējās Rīgas domes vēlēšanās apvienību veidojošās partijas startēja atsevišķi, šajās vēlēšanās tika veidots apvienības “Saskaņas centrs” saraksts, kuru veidoja trīs partiju biedri: Tautas saskaņas partijas, Jaunā centra un Latvijas Sociālistiskās partijas biedri⁷⁴. Kā intervijās norādīja JC pārstāvji, tad partiju valdes vienojās, ka kopīgajā vēlēšanu sarakstā katrai no apvienības partijām pienāksies 1/3 vietu (20 kandidāti). Vienlaikus tika panākta vienošanās, ka pirmajā piecīniekā, kas ir vissvarīgākais, kandidāti tiks sadalīti līdzvērtīgi, pārstāvot visas apvienības saraksta partijas. Kā intervijā norādīja augsta apvienības amatpersona, tad “mēs vienojamies par formulu, tas nozīmē, ka ja apvienībā ir vairākas partijas, tad jāvienojas, ka pirmā otrā un sestā vieta ir tādai partijai, par kandidātiem atbild katra partija pati”⁷⁵.

Uz jautājumu, kā var pieteikties kandidēšanai no intervētajiem tika saņemtas atšķirīgas atbildes. Partijas amatpersona norādīja, ka kandidāti varēja pieteikties paši, kā arī partijas valde uzrunāja kandidātus pati. Partijas amatpersona norādīja, ka bija arī tādi kandidāti, kuri paši pieteicās. Savukārt partijas biedrs nezināja, vai kandidāti var paši pieteikties, izteica minējumu, ka tā ir partijas valde, kas kandidātus izvirza, taču minēja arī, ka var vīt arī neformāls veids, ka persona, kura vēlas kandidēt, var vērsties pie partijas vadītāja un panākt viņa atbalstu⁷⁶. Partijas biedrs arī norādīja, ka sākotnējās kandidatūras iezīmējas partijas valdē vai, precīzāk, partijas vadībā, kur ietilpst ne tikai partijas valdes locekļi, bet arī citas personas. Partijas amatpersona norādīja, ka Rīgā bija aptuveni 30 kandidāti un tos izskatīja partijas valde, “*Mums ir arī Rīgas nodaļa, bet jautājumu par partiju sarakstiem lemj partijas valde, ņemot vērā teritoriālo organizāciju viedokli*”⁷⁷. Pēc tam, kad partijas valde ir atlasījusi nepieciešamos 20 kandidātus, partijas valde tos arī sarindo noteiktā secībā. Partijas amatpersona norādīja, ka sarakstu apstiprina valde un kandidātiem, kuri netika iekļauti sarakstā, individuāli tika paziņots par iemesliem, kādēļ valde tā lēmusi.

Intervētais biedrs norādīja, ka ir samērā maz laika, lai plašāk apspriestu sarakstus un atteicās komentēt saraksta secības veidošanu. Intervētais salīdzināja: “*Kandidātu sarakstu veidošana ir kā*

---

⁷⁴ 2005.gada pašvaldību vēlēšanās netika ievēlēts neviens Tautas saskaņas partijas pārstāvis, Jaunais centrs ieguva 5 vietas, bet Latvijas sociālistiskā partija apvienībā ar “Dzimteni” ieguva 8 vietas. Savukārt pēc 2009.gada vēlēšanām apvienība kopumā ieguva 26 vietas, no kurām lielāko daļu ieguva Tautas saskaņas partija (11 vietas), abas pārējās partijas – Jaunais centrs un Latvijas Sociālistiskā partija pa 7 vietām.

⁷⁵ Intervija ar JC augstu amatpersonu, 09.09.2009

⁷⁶ Intervija ar JC partijas biedru, 30.03.2009.

⁷⁷ Intervija ar JC augstu amatpersonu, 09.09.2009.

klavieres, kuras visu laiku jāuzskaņo”⁷⁸. Biedram tika jautāts, kā vērtē biedru iesaistīšanu vēlēšanu saraksta veidošanā, uz ko tika atbildēts, ka no vienas puses saredz, ka partija varētu panākt lielāku biedru iesaisti, taču, no otras puses, partijas biedri nekad īpaši nav iebilduši pret to, ka nav iesaistīti, tādas runas nav dzirdētas. Intervētais gan arī piebilda, ka iesaistīšanās automātiski nenodrošina ieklausīšanos biedru viedokļos.

Intervētajiem tika jautāts arī par partijas finansētāju ietekmi uz sarakstu veidošanu. Partijas amatpersona norādīja, ka “runājot par ziedotājiem, viņi atbalsta nevis kandidātus, bet partiju kā tādu, cerot un ticot, ka partija pati izvēlēsies labākos kandidātus, jo savādāk iznāk, ka tas ir pirkšanas un pārdošanas process. Tā nekad nav bijis Jaunajā centrā”⁷⁹. Savukārt partijas biedrs netieši norādīja uz atsevišķu partijai pietuvinātu personu un arī ietekmīgu biedru lomu kandidātu saraksta veidošanā, minot S.Dolgopolovu un M.Kameņecku.

Jautājot partijas vienam no līderiem par to, vai viņu pašreizējais vēlēšanu saraksta veidošanas process atbildēja, ka “Ziniet, dabīgi, ka neapmierina. Kāpēc? Jo lielākā vaina, kas ir raksturīga ne tikai mūsu partijai vai apvienībai, bet arī citām partijām, tas ir ārkārtīgi zems profesionālais līmenis. Ārkārtīgi zems. Ja jūs gribat cīnīties ar korupciju, jums ir jābūt galvastesu pārākiem pār tiem, kas organizē politiku”⁸⁰.

Savukārt uz jautājumu par to, kā tika izlemts, ka apvienības saraksta līderis būs N.Ušakovs, intervētais partijas pārstāvis norādīja, ka tas noticis ilgu debašu rezultātā apvienības valdes sēdē.

b) prasības kandidātiem

Uz jautājumu, kā tika atlasīti nepieciešamie 20 kandidāti no 30 pretendentiem, intervētā partijas amatpersona atzina, ka vērtēja pēc diviem aspektiem: 1) profesionalitāte un saistība ar domes darbu; 2) veiksmē iepriekšējās vēlēšanās, skatoties, kuri no kandidātiem ir saņēmuši vairāk mīnusu nekā plusu, “*jo tas ir nevis iekšējais reitings, bet vēlēšanu viedoklis*”⁸¹. Prasība kandidātam būt partijas biedram nepastāv, taču pēc pieredzes kandidāti parasti par tādiem kļūstot. Arī intervētais partijas biedrs norādīja uz pieredzi pašvaldībā kā kritēriju, vienlaikus norādīja, ka papildu kritērijam būtu jābūt valodu zināšanām, lai kandidāts pēc ievēlēšanas varētu pilnvērtīgi strādāt pašvaldībā. Intervētais biedrs norādīja, ka pieredzei un darbības ilgumam partijā var nebūt izšķiroša nozīme, jo “*var būt tā, ka personai ir kaut kādi veiksmīgi sakari ar partijas vadību un tādēļ vai vēl kādu citu iemeslu dēļ partija var savā sarakstā ietvert arī jaunas sejas*”⁸². Intervētais partijas biedrs atkārtoti uzsvēra, ka vēlēšanu sarakstā nozīme ir diviem aspektiem – personas atpazīstamībai un arī konkrētu personu, kuras var saukt par oligarhiem ietekme partijā (minot Karginu, Kalnozolu, Šleseru, Šķēli).

⁷⁸ Intervija ar JC partijas biedru, 30.03.2009.

⁷⁹ Intervija ar JC augstu amatpersonu, 09.09.2009.

⁸⁰ Intervija ar JC augstu amatpersonu, 09.09.2009.

⁸¹ Turpat.

⁸² Intervija ar JC partijas biedru, 30.03.2009.

Jūrmala – mūsu mājas (JMM)

Biedru skaits partijā: aptuveni 300 biedru
Partija darbojas tikai Jūrmalā
Intervija tika veikta ar vienu no partijas līderiem.

● “Jūrmala – mūsu mājas” statūti

Partijas statūti ļoti skopi apraksta vēlēšanu kandidātu sarakstu veidošanu un principus. JMM Statūti nosaka, ka partijas valde apstiprina kandidātus pašvaldību vēlēšanām un biedram ir tiesības tik iekļautam JMM vēlēšanu sarakstā⁸³.

a) kandidātu izvirzīšanas kārtība

No intervijas noprotams, ka vēlēšanu kandidātu saraksta veidošana notiek neformālā ceļā. Intervētā JMM amatpersona skaidroja: *“Oficiāli lēmumu pēc statūtiem pieņem valde. Nu bet mēs gan kopsapulcē, gan vienkārši sarunā aicinām, kuri vēlas būt un tad arī vērtējam. Paši arī var pieteikties, bet pateikšu, ka nav tā, ka cilvēki grib kandidēt, izteikta vēlme nav. Drīzāk otrādi, cilvēki ir jāpierunā”*⁸⁴. Vienlaikus JMM Pārstāvis atzina, ka nevienam, kurš vēlēšies kandidēt, netiks atteikts.

Jautājot par to, kā praktiski tiek organizēta vēlēšanu saraksta veidošana, JMM pārstāvis stāstīja: *”Šeit birojā ir izveidojies tāds kā aktīvs, daļēji valde, daļēji aktīvākie biedri. Mēs jau no gada sākuma par to runājam, kas ir biedri, kas arī nav biedri un tā tas pamazām komplektējās viss”*. Savukārt, uz jautājumu, vai partijas aktīvs, kurš strādā pie kandidātu saraksta veidošanas, par vēlēšanu sarakstu informē arī partijas biedrus, iesaista kampaņā, JMM pārstāvis norādīja, ka *“Par cik mēs neesam lielā skaitā un esam koncentrēti pilsētā, mēs jau daudz maz esam informējuši. Tie, kas ir aktīvākie, tie jau ir informēti. Mēs jau kaut kā, tas tā dabiski izkristalizējies, kurš vēlas kandidēt un kurš nevēlas, kuram ir interese, kuram nav. Daži ir gatavi būt tikai biedri, piedalīties aktivitātēs. Ir visādi. Speciāli organizēts tas nav”*⁸⁵. Intervētais JMM pārstāvis norādīja, ka pirms vēlēšanām tiks rīkota arī biedru konference par vēlēšanu jautājumiem.

b) prasības kandidātiem

Kandidēšanai no JMM saraksta nav obligāti jābūt partijas biedram. Kandidāti īpaši netiek vērtēti. *“Ja cilvēkam būtu kaut kāds skelets skapī, tad mēs, protams, esam rezervēti pret šādu kandidātu. Svarīgi, lai kandidāts būtu pēc iespējas pazīstams. Protams arī, lai laba reputācija. Aktivitāte*

⁸³ Partijas “Jūrmala – mūsu mājas” statūti, apstiprināti 27.11. 2004.

⁸⁴ Intervija ar JMM partijas amatpersonu – vienu no partijas līderiem, 07.04.2009.

⁸⁵ Turpat.

partijā tieši vairāk attiecas uz saraksta secību, aktīvākie ir pelnījuši, ka viņi ir tuvāk saraksta augšgalā.⁸⁶

---

⁸⁶ Turpat.

Latvijas Zemnieku savienība (LZS)

Biedru skaits partijā: 1700

Biedru skaits Rīgā: 140

Biedru skaits Jūrmalā: 22

Jūrmalas pašvaldību vēlēšanās LZS kandidē apvienotā sarakstā ar LPP/LC un Kristīgi demokrātisko savienību.

Savukārt Rīgas pašvaldību vēlēšanās kandidē LZS kandidē kopā ar Latvijas zaļo partiju apvienībā ZZS.

Intervija notika vienlaikus ar Rīgas un Jūrmalas nodaļu līderiem – vienu pārstāvi no Rīgas un vienu no Jūrmalas.

• Latvijas zemnieku savienības statūti

Partijas statūti nosaka biedru tiesības statūtos noteiktajā kārtībā lemt par partijas kandidātiem pašvaldību, Saeimas un Eiropas parlamenta vēlēšanās⁸⁷. Statūti paredz, ka pašvaldību vēlēšanās deputātu kandidātus izvirza attiecīgās pašvaldības teritorijā dzīvojošie vai strādājošie LZS biedri, bet kandidātu sarakstu apstiprina attiecīgas pašvaldības teritorijā darbojošās LZS nodaļas biedru pilnsapulce. LZS Centrālā padome⁸⁸ var izdot rekomendējošus metodiskos norādījumus par pašvaldību domju (padomju) deputātu kandidātu izvirzīšanu un apstiprināšanu.

Saeimas vēlēšanām deputātu kandidātu izvirzīšanai LZS Centrālā padome ne vēlāk kā gadu pirms kārtējam vēlēšanām apstiprina Saeimas deputātu kandidātu izvirzīšanas un apstiprināšanas nolikumu, tajā ievērojot nosacījumu, ka tiesības izvirzīt Saeimas deputātu kandidātus ir visām LZS statūtos minētajām institūcijām (vietējām, reģionālajām un centrālajām). Institūciju izvirzīto kandidātu sarakstus apkopo pa vēlēšanu apgabaliem un apspriež rajonu organizāciju konferencēs. Uz konferenču lēmumu pamata Centrālā valde sagatavo kandidātu sarakstu projektus pa vēlēšanu apgabaliem. Savukārt sarakstus apstiprina Centrālā padome.

a) Kandidātu izvirzīšanas kārtība

Kā intervijas laikā norādīja abi intervētie, tad kandidātu izvirzīšanas kārtība Rīgas un Jūrmalas nodaļā ir ļoti līdzīga. Intervētie pārstāvji norādīja, ka kandidēšanai var pieteikties jebkurš biedrs, taču bieži gadās situācijas, kad biedri ir jāpierunā kandidēt. Pēc tam, kad aptuveni ir skaidri kandidātu vārdi, matemātiski sastādītais saraksts tiek caurskatīts un galvgalī izvirzīti kandidāti, kuri partijas pasūtītajā socioloģiskajā aptaujā ir populārākie. Šo darbu galvenokārt veic nodaļas valde. Galīgo lēmumu par deputātu kandidātu sarakstu pieņem nodaļu vadītāji un nodaļu biedri kopsapulcē. Rīgā no oktobra notika nodaļu sapulces, kur jau sāka gatavoties vēlēšanām, trīs kārtās piesakoties kandidātiem. Tā kā LZS Rīgā kandidē kopā ar Latvijas zaļo partiju, veidojot apvienību

⁸⁷ Partijas "Latvijas zemnieku savienība" statūti, apstiprināti 2007.gada 2.novembrī.

⁸⁸ Centrālā padome LZS kongresu starplaikā pārrauga LZS valdes darbību. Centrālā padome sastāv no LZS ģenerālsekretāra un diviem rajonu organizāciju deleģētiem pārstāvjiem, reģionu koordinatoriem, LZS ministriem un Saeimas frakcijas deputātiem. Centrālās padomes darbu koordinē partijas priekšsēdētājs. Tās darbā piedalās viņa vietnieki un Centrālās valdes locekļi.

Zaļo un zemnieku savienība (ZZS), tad ir panākta vienošanās, ka katra partija piedāvā savus kandidātus, attiecība sarakstā ir aptuveni 3:1 (LZS: LZP).

Jūrmalas vēlēšanu gadījumā procedūra ir identiska. Intervijas sniegšanas brīdī LZS Jūrmalas nodaļas pārstāve nevarēja precīzi iezīmēt, cik daudz kandidātu no partijas būs apvienībā, ar kuru LZS startēs šajās vēlēšanās. Kā iepriekš tika minēts, tad Jūrmalā LZS startē apvienībā ar LPP/LC un Kristīgi demokrātisko savienību.

b) Prasības kandidātiem

Kā intervijā norādīja partiju pārstāvji, kandidātiem nav obligātas prasības būt partijas biedriem. Sarakstā tiks iekļauti arī citi cilvēki, kuri ir gatavi kandidēt no LZS saraksta. Jūrmalas pārstāve norādīja, ka daži biedri nevēlas kandidēt, lai nerastos problēmas darbavietā, *“bet nu tādus skandalozākus cilvēkus nevirzām, lai nekaitē sarakstam”*⁸⁹. Savukārt uz jautājumu, vai kandidātiem ir jāpiedalās arī ar finansiālu pienesumu vēlēšanu kampaņas vajadzībām, intervētie norādīja, ka tā nav obligāta prasība, jo *“nevienu nevar piespiest, tā nav obligāta prasība, tā ir vēlamība”*.

Uz jautājumu vai tiks vērtēta kandidātu reputācija, īpaši Jūrmalas gadījumā, kur partija veidos vienu apvienību ar LPP/LC, kuras iepriekšējais līderis izcieš sodu par kukuļošanu iepriekšējās Jūrmalas mēra vēlēšanās, Jūrmalas pārstāve atbildēja, ka īpaši nav par tādu kandidātu reputāciju domājuši, nevarot to zināt, *“Jūrmalgeitas varoņi visdrīzāk ka neparādīsies, jo Hlevickis jau sēž cietumā”*.

Savukārt Rīgas pārstāvis norādīja, ka ZZS iepriekšējā Rīgas domes sasaukumā nav darbojies, tādēļ kandidātu ar apšaubāmu reputāciju iespējamība ir mazāka. Kopumā īpaši netiek pārbaudīta kandidāta reputācija, *“ja nu ir skaidrs, ka vienam vai otram pretendētājam ir bijušas problēmas, tad cenšamies nevirzīt”*. Intervētais pārstāvis arī komentēja Sabiedrības par atklātību Delna izvirzītos pretkorupcijas kritērijus deputātu kandidātiem sakot, ka *“ja ņemtu vērā Delnas kritēriju sarakstu, tad mums un citām partijām varētu rasties situācija, ka nav ko sarakstā likt iekšā!”*⁹⁰

---

⁸⁹ Intervija ar LZS Jūrmalas un Rīgas nodaļu pārstāvjiem, 16.03.2009.

⁹⁰ Turpat.

Tautas saskaņas partija (TSP)

Partijas Rīgas nodaļas amatpersonas no intervijām atteicās, telefonsarunā norādot, ka tas ir jautājums par kuru sabiedrībai nebūtu daudz jāzina. Viens no Rīgas nodaļas aktīvistiem atteicās no intervijas un norādīja uz Rīgas nodaļas vadītāju, kurš savukārt arī atteicās un norādīja uz N.Ušakovu, partijas vadītāju, kurš varētu sniegt interviju par šiem jautājumiem. Pēc divu biedru atteikuma runāt par iekšējo demokrātiju viņu pārstāvētajā partijā, N.Ušakovam intervija netika lūgta.